

Ivana Gáľusová, Helena Laczová, Darina Kráľová, Júlia Záhorcová

Čítanie mládeže v Trnavskom samosprávnom kraji

Interpretácia výsledkov výskumu

Trnava 2011

OBSAH

Úvod	4
1 Metodika a priebeh výskumu	5
2 Médiá a voľný čas mládeže	7
2.1 <i>Televízia</i>	7
2.2 <i>Počítačové a iné elektronické hry</i>	8
2.3 <i>Internetová a medzil'udská komunikácia</i>	10
2.4 <i>Surfovanie po internete</i>	11
2.5 <i>Čítanie časopisov</i>	13
3 Mládež a návšteva kultúrnych podujatí	15
4 Mládež a čítanie kníh	21
4.1 <i>Čas venovaný čítaniu kníh</i>	21
4.2 <i>Víkendové aktivity a čítanie kníh</i>	22
4.3 <i>Frekvencia čítania kníh</i>	23
5 Čítanie v kontexte s inými voľnočasovými aktivitami mládeže	26
5.1 <i>Čítanie kníh a časopisov</i>	27
5.2 <i>Čítanie kníh a televízia</i>	28
5.3 <i>Čítanie kníh a počítač</i>	28
5.4 <i>Čítanie kníh a návštevnosť kultúrnych podujatí</i>	30
5.4.1 <i>Čítanie kníh a moderná hudba</i>	30
5.4.2 <i>Čítanie kníh a diskotéka</i>	31
5.4.3 <i>Čítanie kníh a kino</i>	33
5.5 <i>Koníčky</i>	34
6 Mládež a knižnice	37
6.1 <i>Návštevnosť knižníc</i>	37
6.2 <i>Využívanie a hodnotenie služieb knižníc</i>	39
6.3 <i>Vplyv knižnice na čítanie</i>	43
6.4 <i>Dôvody využívania služieb knižníc</i>	46
7. Čítanie a škola	55
7.1 <i>Čítanie povinnej literatúry</i>	55
7.2 <i>Knižnice a povinná literatúra</i>	57
7.3 <i>Informačné zdroje a vyučovanie</i>	58
7.4 <i>Knižnica a škola</i>	63
8 Rodina a motivácia čítania	68
8.1 <i>Rodičovské čítanie v útlom veku</i>	68
8.2 <i>Rodinná knižnica</i>	73
8.3 <i>Kniha ako dar v rodine</i>	77
8.4 <i>Vnucovanie čítania v rodine</i>	78
8.5 <i>Vplyv domáceho prostredia na navštevovanie knižnice</i>	80
9. Prestíž a imidž čítania, vzťah ku knihe	81
9.1 <i>Pozitívny vzťah k čítaniu</i>	81
9.2 <i>Negatívny vzťah k čítaniu</i>	83
9.3 <i>Rovesnícke čítanie</i>	97
10. Žánrovo-tematické čitateľské preferencie mládeže	99
11. Zhrnutie najdôležitejších výsledkov výskumu	103
Záver	106
Príloha 1: Zastúpenie respondentov z jednotlivých škôl vo výskume – typ školy	108
Príloha 2: Zastúpenie respondentov z jednotlivých škôl vo výskume – lokalita	109
Príloha 3: Prieskum čítania v Bratislavskom kraji – dotazník	111

ÚVOD

Výskum Čítanie mládeže v Trnavskom samosprávnom kraji priamo nadväzuje na výskum Čítanie mládeže v Bratislavskom kraji, ktorý sa uskutočnil v roku 2009 a metodika a forma interpretácie ktorého bola použitá aj v našom výskume.

Autori prišli s myšlienkou, uskutočniť s dvojročným odstupom rovnaký výskum aj v ostatných krajoch Slovenska a získať tak kompletný obraz o čítaní mládeže na Slovensku. Na podnet Slovenskej asociácie knižníc sa do výskumu zapojili aj ostatné kraje, krajské knižnice spracovali výsledky za jednotlivé kraje a následne budú výsledky analyzované a spracované za celé Slovensko v komparácii s výsledkami z výskumu realizovaného v roku 2009.

Cieľom výskumu je zmapovať aktuálnu situáciu vzťahu mládeže k čítaniu, ku knihe, knižnici, zistiť pôsobenie novodobých médií na voľný čas mládeže a ich vzťah k čítaniu, ako čítanie pôsobí na ich zaťaženie a aké informačné zdroje preferuje dnešná mládež pri vyhľadávaní informácií potrebných k štúdiu. Zaujímali nás aj vplyv rodinného prostredia a školy na vytváranie vzťahu k čítaniu a žánrovo-tematické čitateľské preferencie mládeže.

1 METODIKA A PRIEBEH VÝSKUMU

Výskum Čítanie mládeže v Trnavskom samosprávnom kraji kontinuálne nadväzuje na výskum Čítanie mládeže v Bratislavskom samosprávnom kraji, ktorý sa uskutočnil v roku 2009. Výsledky výskumu spracoval kolektív autorov a vyšli aj knižne pod názvom Čítanie mládeže v Bratislavskom kraji v roku 2009.¹ Autori prišli s myšlienkou, uskutočniť rovnaký výskum aj v ostatných krajoch Slovenska a získať tak kompletný obraz o čítaní mládeže na Slovensku. Na podnet Slovenskej asociácie knižníc sa do výskumu zapojili aj ostatné kraje, krajské knižnice spracujú výsledky za jednotlivé kraje a následne budú výsledky analyzované a spracované za celé Slovensko v komparácii s výsledkami z výskumu realizovaného v roku 2009.

Výskum Čítanie mládeže v trnavskom kraji realizovalo šesť verejných knižníc Trnavského samosprávneho kraja – 1 krajská knižnica – KJF v Trnave, 3 regionálne knižnice - Galantská knižnica, Žitnoostrovská knižnica Dunajská Streda a Záhorská knižnica Senica a 2 mestské knižnice - Mestská knižnica mesta Piešťany, MKC – Knižnica v Hlohovci. Oslovili sme respondentov zo všetkých 7 okresov trnavského kraja: Trnava, Piešťany, Hlohovec, Galanta, Dunajská Streda, Senica a Skalica.

Výskum organizačne zabezpečovala a koordinovala KJF v Trnave, zber údajov zabezpečovali pracovníci týchto knižníc. Dotazníky boli štatisticky spracované z údajov: v Kabinete výskumu kultúry Národného osvetového centra v Bratislave a následne boli výsledky výskumu vyhodnotené a spracované v regionálnych knižniciach trnavského kraja. Metodika výskumu bola spracovaná ešte v roku 2009, keď sa uskutočnil rovnaký výskum v Bratislavskom samosprávnom kraji. Rovnako ako v bratislavskom kraji sme vo výskume použili dotazníkovú metódu a dotazníky boli vyplňované spoločne počas vyučovania v triedach oslovených škôl. V každej triede bol prítomný pracovník knižnice, ktorý odpovedal na prípadné dotazy. Zber údajov sa uskutočnil v termíne od 12. – 27. 4. 2011.

Dotazník pozostáva zo 49 otázok, ktorých formulácia je prispôsobená veku a schopnostiam respondentov. Tri otázky zisťujú demografické údaje – typ školy, pohlavie a vek, 37 otázok je uzatvorených s alternatívnymi odpoveďami a zvyšných 12 otázok je poloopených s možnosťou vlastnej odpovede. Pri spracovaní a vyhodnocovaní dotazníkov bola dôsledne dodržaná zásada anonymity, späťne nie je možné zistiť meno ani triedu respondentov, ale ani jeho školu. Rovnako ako v bratislavskom kraji sme oslovili žiakov ôsmych a deviatych ročníkov základných škôl a žiakov druhých ročníkov stredných škôl. Výskum bol realizovaný na 37 školách v Trnavskom samosprávnom kraji, z nich bolo 16 základných škôl, 9 gymnázií a 12 stredných odborných škôl.²

Celkový počet respondentov bol 1739, z toho bolo 694 chlapcov (39,9 %) a 1 040 dievčat (59,8 %). Do výskumu sa zapojilo 800 žiakov základnej školy (46 %), 486 žiakov stredných odborných škôl (27,9 %) a 447 žiakov gymnázií (25,7 %) vo veku od 13 do 19 rokov. Zloženie respondentov podľa veku bolo nasledujúce: 65 respondentov bolo vo veku 13 rokov (3,7 %), 386 vo veku 14 rokov (22,2%), 358 vo veku 15 rokov (20,6 %), 291 vo veku 16 rokov (16,7 %), 579 vo veku 17 rokov (33,3 %), 56 vo veku 18 rokov (3,2 %) a 2 respondenti vo veku 19 rokov (0,1 %). Do výskumu sa zapojili žiaci 2. ročníkov stredných škôl, ale 58

¹ Gašparovičová, A., Hrdináková, E., Kopáčiková, J., Rankov, P.: *Čítanie mládeže v Bratislavskom kraji : Interpretácia výsledkov výskumu*. Bratislava : CVTI SR, 2009. ISBN 978-80-89354-03-0).

² Zoznam škôl sa nachádza v prílohe 1 a 2.

respondentov (3,3 %) bolo vo veku 18 a 19 rokov, predpokladáme, že to boli žiaci, ktorí buď opakovali ročník, alebo neskôr z rôznych dôvodov nastúpili školskú dochádzku. V čase výskumu bolo v Trnavskom samosprávnom kraji spolu 245 školských knižníc, ktoré mali 37 616 registrovaných používateľov, z toho 32 929 žiakov.³ K 31. decembru 2010 bolo v trnavskom kraji 244 verejných knižníc, z nich 211 fungujúcich a 33 knižníc stagnovalo, ktoré mali 60 356 registrovaných čitateľov, z toho 19 711 detí do 15 rokov.

---

³ <http://www.uips.sk/>

2 MÉDIÁ a VOĽNÝ ČAS MLÁDEŽE

„V dnešnom svete je čítanie jednou z mnohých komunikačných aktivít, kniha je jedným z mnohých médií. Spoznávať vzťah k čítaniu, literatúre a ku knižnici je možné len v kontexte s inými oddychovými, poznávacími a komunikačnými činnosťami. Preto sme výskumom sledovali trávenie voľného času ako základný kontext. Osobitne sme sledovali, ako respondenti trávia svoj voľný čas v dňoch školského vyučovania a osobitne počas víkendov.“⁴

2.1 Televízia

Sledovanie televízie patrí medzi obľúbené činnosti mládeže aj počas dní školského vyučovania. Len 6,2 % respondentov uviedlo, že v dňoch školského vyučovania nikdy nesleduje televíziu, to znamená, že až 93,8 respondentov viac- či menej televíziu sleduje, z nich nanajvyšš hodinu 27,8 % a najviac, takmer polovica, sleduje televíziu v rozpätí 1 – 3 hodiny. Viac ako 3 hodiny venuje sledovaniu televízie počas dní školského vyučovania až 17,3 % respondentov (tabuľka 1).

Tabuľka 1

Koľko času venuješ počas školského dňa sledovaniu TV?	Počet odpovedí	Percent. podiel
TV počas školských dní nikdy nesledujem	107	6,2
nanajvyšš 1 hodinu	482	27,8
1 – 3 hodiny	843	48,7
viac ako 3 hodiny	300	17,3

Z hľadiska rodovej príslušnosti nie sú priepastné rozdiely medzi oboma pohlaviami, sledovaniu televízie počas dní školského vyučovania sa venujú viac dievčatá, až 94,5 % (92,8 % chlapci) ale viac chlapcov ako dievčat až 19,7 % sleduje televíziu viac ako 3 hodiny. Vôbec televíziu nesleduje 7,2 % chlapcov a 5,5 % dievčat (tabuľka 2).

Tabuľka 2

Pohlavie	Koľko času venuješ počas školského dňa sledovaniu televízie?			
	nesleduje	nanajvyšš 1 hod.	1 – 3 hod.	viac ako 3 hod.
chlapec	7,2	25,3	47,8	19,7
dievča	5,5	29,5	49,2	15,8

Záujem o sledovanie televízie klesá so stúpajúcim vekom, viac 16 a 17 ročných respondentov vôbec televíziu nesleduje a medzi túto vekovú kategóriu patrí aj najmenej divákov, ktorí sledujú televíziu viac ako 3 hodiny (tabuľka 3).

⁴ Gašparovičová, A., Hrdináková, E., Kopáčiková, J., Rankov, P.: *Čítanie mládeže v Bratislavskom kraji : Interpretácia výsledkov výskumu*. Bratislava : CVTI SR, 2009, s. 8.

Tabuľka 3

Vek	Koľko času venuješ počas školského dňa sledovaniu televízie?			
	nesleduje	nanajvýš 1 hod.	1 – 3 hod.	viac ako 3 hod.
13	0	18,5	66,2	15,4
14	2,6	25,9	49,5	22,0
15	3,1	18,0	53,9	25,0
16	7,6	30,7	49,0	12,8
17	10,6	34,1	43,3	12,0
18	5,4	32,1	44,6	17,9

Pri porovnaní podľa typu školy (tabuľka 4) najmenej času sledovaniu televízie počas školského dňa venujú gymnazisti, čo zrejme súvisí aj s vyššími nárokmi na prípravu na vyučovanie. Z nich vôbec televíziu nesleduje 11,9 % a aj najmenej gymnazistov patrí medzi divákov, ktorí pozerajú televíziu viac ako 3 hodiny.

Najviac času venujú sledovaniu televízie žiaci základných škôl, z nich až 52,3 % sleduje televíziu viac ako 23,6 % a 52,3 % v rozpätí 1 – 3 hodiny a len 2,9 % televíziu vôbec nesleduje.

Žiakom odborných škôl patrí pri sledovaní televízie druhé miesto vo všetkých ukazovateľoch v porovnaní s gymnazistami a žiakmi základných škôl televíziu nesleduje 6,4 %. Najviac žiakov odborných škôl sleduje televíziu v rozmedzí 1 až 3 hodiny.

Tabuľka 4

Škola	Koľko času venuješ počas školského dňa sledovaniu televízie?			
	nesleduje	nanajvýš 1 hod.	1 – 3 hod.	viac ako 3 hod.
základná	2,9	21,3	52,3	23,6
odborná	6,4	32,3	46,8	14,5
gymnázium	11,9	34,6	44,0	9,4

2.2 Počítačové a iné elektronické hry

„Elektronické hry zahŕňajú pomerne rôznorodú skupinu, a to z hľadiska použitých technológií a platforiem (hry pre počítače, hry v mobiloch, sieťové hry, hry pre televízory plus konzoly typu Playstation, samostatné zariadenia typu Gameboy atď.), z hľadiska obsahu (od vedomostných, strategických a logických, cez simulátorové a športové, až po bojové a dobrodružné), ale aj z hľadiska počtu účastníkov (jednotlivec, dvojica, väčšia skupina – „multiplayer“). Ich spoločným znakom je interaktivita, technológia reaguje na povely hráča.“⁵

V otázke č.5 sme sa pýtali, koľko času respondenti venujú počas školského dňa hraníu PC hier, videohier, hier na mobile, online hier, Gameboy, Nintendo. Najviac z nich, 36,9 % uviedlo, že hry počas školského dňa nikdy nehra, nanajvýš jednu hodinu 29,9 % a v rozpätí od 1 do 3 hodín hráva 21,2 % a viac ako tri hodiny 12,1 % (tabuľka č. 5).

⁵ Gašparovičová, A., Hrdináková, E., Kopáčiková, J., Rankov, P.: *Čítanie mládeže v Bratislavskom kraji : Interpretácia výsledkov výskumu*. Bratislava : CVTI SR, 2009, s. 9.

Tabuľka 5

Koľko času venuješ počas školského dňa hraniu PC hier, videohier, hier na mobile, online hier, Gameboy, Nintendo?	Počet odpovedí	Percent. podiel
hry počas školských dní nikdy nehrám	638	36,9
nanajvýš 1 hodinu	517	29,9
1 – 3 hodiny	366	21,2
viac ako 3 hodiny	209	12,1

Ak sme zobrali do úvahy rodovú príslušnosť respondentov (tabuľka č. 6), výsledky ukázali, že v dňoch školského vyučovania vôbec nehrá počítačové hry 52,6 % dievčat a len 13,3 % chlapcov. Viac ako tri hodiny hráva až 23,8 % chlapcov a len 4,3 % dievčat. Viac ako hodinu hráva elektronické hry 15,8 % dievčat, no až 59,4 % chlapcov. Chlapci venujú celkovo oveľa viac času počítačovým hrám, videohrám, hrám na mobiloch, on-line hrám, Gameboy, Nintendo ako dievčatá.

Tabuľka 6

Pohlavie	Koľko času venuješ počas školského dňa hraniu počítačových hier, videohier, hier na mobile, on-line hier, Gameboy, Nintendo?			
	nehrá	nanajvýš 1 hod.	1 – 3 hod.	viac ako 3 hod.
chlapec	13,3	27,3	35,6	23,8
dievča	52,6	31,6	11,5	4,3

Počet tých, ktorí elektronické hry počas dní školského vyučovania nikdy nehrajú, stúpa s vekom (tabuľka č. 7). Medzi trinásťročnými nehráva 23,1 %, no medzi šestnásťročnými až 51,6 %. Počet tých, ktorí hrávajú viac ako tri hodiny dosahuje maximum vo veku 15 rokov (19,9 %).

Tabuľka 7

Vek	Koľko času venuješ počas školského dňa hraniu počítačových hier, videohier, hier na mobile, on-line hier, Gameboy, Nintendo?			
	nehrá	nanajvýš 1 hod	1 – 3 hod.	viac ako 3 hod.
13	23,1	30,8	29,2	16,9
14	26,2	29,4	27,0	17,4
15	24,4	28,9	26,9	19,9
16	51,6	25,6	17,0	5,9
17	45,6	32,4	15,2	6,8
18	37,5	37,5	17,9	7,1

Pri porovnaní výsledkov podľa typu školy, ktorú respondenti navštevujú (tabuľka č. 8), sme zistili, že najviac hrajú elektronické hry počas dní školského vyučovania žiaci základných škôl (75,8 %), len 24,2 % žiakov základných škôl nikdy nehrá elektronické hry a až 18,9 % z nich hrá viac ako 3 hodiny. So stúpajúcim vekom a prechodom na strednú školu podstatne stúpol počet respondentov, ktorí elektronické hry nikdy počas školských dní nehrajú, až 47,1 % žiakov odborných škôl a 48,5 % žiakov gymnázií. Viac ako tri hodiny hráva elektronické hry 7 % žiakov odborných škôl a len 5,4 % gymnazistov.

Tabuľka 8

Škola	Koľko času venuješ počas školského dňa hraníu počítačových hier, videohier, hier na mobile, on-line hier, Gameboy, Nintendo?			
	nehrá	nanajvýš 1 hod	1 – 3 hod.	viac ako 3 hod.
základná	24,2	30,0	26,9	18,9
odborná	47,1	29,5	16,3	7,0
gymnázium	48,5	30,5	15,6	5,4

2.3 Internetová medzil'udská komunikácia

„Internet ponúka viacero rôznorodých možností pre medzil'udskú komunikáciu. Aplikácie umožňujú odlišné formy komunikácie – v reálnom čase či s časovým oneskorením, medzi dvoma ľuďmi či vo väčších skupinách, komunikáciu prostredníctvom textu či obrazovo-zvuková. Klasickou formou internetovej medzil'udskej komunikácie je e-mail, novší je napríklad chat, telekonferencia a pod. Týmito nástrojmi môže používateľ internetovej siete komunikovať počas spustenia iných aplikácií na počítači, môže zareagovať vždy, keď dostane novú správu alebo hovor. Vo výskume sme sa jednou otázkou pýtali na všetky formy komunikácie s priateľmi, príbuznými a známymi, napr. e-mail, chat, ICQ a podobne.“⁶

Internetová komunikácia patrí medzi dôležitú formu dorozumievania sa medzi mládežou, využíva ju až 93 % respondentov. Len 7 % respondentov uviedlo, že počas školského dňa možnosti internetovej medzil'udskej komunikácie nikdy nevyužívajú. Najviac respondentov, až 38,5 % uviedlo, že využíva internetovú komunikáciu v rozpätí 1 až 3 hodiny (tabuľka č. 9).

Tabuľka 9

Koľko času venuješ počas šk. dňa komunikácii s priateľmi, príbuznými a známymi cez internet, napr. e-mail, chat, ICQ a pod.?	Počet odpovedí	Percent. podiel
internetovej komunikácii sa počas školských dní nikdy nevenujem	122	7,0
nanajvýš 1 hodinu	443	25,5
1 – 3 hodiny	669	38,5
viac ako 3 hodiny	504	29,0

Pri porovnaní podľa rodovej príslušnosti (tabuľka č. 10) sme zistili, že dievčatá venujú komunikácii celkovo viac času ako chlapci, vôbec nekomunikuje 9,7 % chlapcov a 5,3 % dievčat a spolu viac ako hodinu komunikuje 61 % chlapcov a až 71,8 % dievčat.

Chlapci sú v komunikácii stručnejší, 29,4 % z nich komunikuje nanajvýš 1 hodinu, viac ako 3 hodiny 26,7 % a najviac chlapcov 34,3 % komunikuje v rozpätí 1 až 3 hodiny.

Medzi dievčatami nekomunikuje vôbec 5,3 %, 22,9 % nanajvýš 1 hodinu a najviac dievčat 41,3 % komunikuje v rozpätí 1 až 3 hodiny.

⁶ Tamtiež, s. 11.

Tabuľka 10

Pohlavie	Koľko času venuješ počas školského dňa komunikácii s priateľmi, príbuznými a známymi cez internet, napr. e-mail, chat, ICQ a podobne?			
	Nekomunikuje	nanajvýš 1 hod.	1 – 3 hod.	viac ako 3 hod.
chlapec	9,7	29,4	34,3	26,7
dievča	5,3	22,9	41,3	30,5

Vplyv veku na internetovú komunikáciu (tabuľka č. 11) súvisí pravdepodobne aj s dostupnosťou internetu pre respondentov, najviac respondentov, 23,1 %, ktorí počas školských dní vôbec nekomunikujú, je vo veku 13 rokov. So stúpajúcim vekom vzrastá aj počet respondentov, ktorí komunikujú spolu viac ako hodinu, najviac ich je vo veku 18 a 16 rokov (76,7 % resp. 70,3%).

Tabuľka 11

Vek	Koľko času venuješ počas školského dňa komunikácii s priateľmi, príbuznými a známymi cez internet, napr. e-mail, chat, ICQ a podobne?			
	nekomunikuje	nanajvýš 1 hod.	1 – 3 hod.	viac ako 3 hod.
13	23,1	16,9	32,3	27,7
14	9,6	24,6	32,1	33,7
15	4,7	27,7	28,8	38,8
16	5,2	24,5	48,6	21,7
17	5,9	27,1	43,5	23,5
18	7,1	16,1	44,6	32,1

Pri porovnaní podľa typu navštevovanej školy (tabuľka č. 12) sa ukázal výrazný rozdiel medzi žiakmi základnej školy a gymnazistami v počte tých, ktorí komunikujú viac ako 3 hodiny – je to 21,7 % gymnazistov, no až 36 % žiakov základných škôl. Medzi žiakmi základných škôl je aj najviac tých, ktorí nekomunikujú vôbec (8,9 %).

Najviac respondentov, až 71,8 %, ktorí komunikujú spolu viac ako hodinu sú žiaci odborných škôl, a najviac z nich 47,3 % komunikuje v rozpätí 1-3 hodiny.

Tabuľka 12

Škola	Koľko času venuješ počas školského dňa komunikácii s priateľmi, príbuznými a známymi cez internet, napr. e-mail, chat, ICQ a podobne?			
	nekomunikuje	nanajvýš 1 hod.	1 – 3 hod.	viac ako 3 hod.
základná	8,9	24,8	30,4	36,0
odborná	5,1	23,0	47,3	24,5
gymnázium	5,8	29,4	43,0	21,7

2.4 Surfovanie po internete

„Internet ponúka dnes obrovské množstvo rôznorodých stránok, na ktorých je okrem textu a obrázkov aj hudba, animácie, video a pod. Počet internetových stránok je už tak veľký, že akékoľvek odhady či štatistiky vyhľadávacích robotov zachytávajú len povrch siete, tzv. hlboký web obsahuje mnohonásobne viac informačných zdrojov.“⁷

⁷Tamtiež, s. 11.

Vo výskume nás zaujímalo, koľko času respondenti počas školského dňa venujú surfovaniu na internete a prezeraniu webových stránok.

V pracovných dňoch sa surfovaniu a prezeraniu internetových stránok venuje až 91,1 %, respondentov, len 8,9 % z nich uviedlo, že sa surfovaniu a prezeraniu webových stránok počas dní školského vyučovania nevenuje. Najviac respondentov, až 43,6%, sa tejto činnosti venuje nanajvyššiu hodinu, 1-3 hodiny 31,9 % a 15,5 % sa venuje internetu viac ako 3 hodiny (tabuľka č. 13).

Tabuľka 13

Koľko času venuješ počas šk. dňa prezeraniu internetových (webových) stránok, surfovaniu?	Počet odpovedí	Percent. podiel
surfovaniu sa počas školských dní nikdy nevenujem	154	8,9
nanajvyššiu 1 hodinu	759	43,6
1 – 3 hodiny	553	31,9
viac ako 3 hodiny	268	15,5

Pri porovnaní podľa rodovej príslušnosti respondentov (tabuľka č. 14) sme nezistili podstatné rozdiely, všeobecne môžeme konštatovať, že medzi chlapcami a dievčatami nie sú podstatnejšie rozdiely v čase, ktorý venujú surfovaniu po internete a prezeraniu internetových stránok. Rovnako najviac dievčat (45,6 %) aj najviac chlapcov (41,1 %) sa venuje surfovaniu nanajvyššiu 1 hodinu, v tomto majú dievčatá miernu prevahu, v ostatných skupinách majú miernu prevahu chlapci.

Tabuľka 14

Pohlavie	Koľko času venuješ počas školského dňa prezeraniu internetových (webových) stránok, surfovaniu?			
	nesurfuje	nanajvyššiu 1 hod.	1 – 3 hod.	viac ako 3 hod.
chlapec	9,1	41,1	32,9	16,9
dievča	8,7	45,6	31,4	14,4

Pri porovnaní podľa typu školy (tabuľka č. 15) výsledky ukázali, že najmenej času venujú surfovaniu počas školských dní gymnazisti, nesurfuje 10,8 % z nich, žiaci základných škôl - 8,7 % a najviac surfujú žiaci odborných škôl, len 7,6 % z nich nesurfuje. Nanajvyššiu 1 hodinu surfujú najviac gymnazisti (46,7 %), v rozpätí 1 až 3 hodiny surfujú najviac žiaci odborných škôl (34,6 %). Viac ako 3 hodiny, až 18,2 %, surfujú žiaci základných škôl a najmenej 11,7 % gymnazisti.

Tabuľka 15

Škola	Koľko času venuješ počas školského dňa prezeraniu internetových (webových) stránok, surfovaniu?			
	nesurfuje	nanajvyššiu 1 hod.	1 – 3 hod.	viac ako 3 hod.
základná	8,7	42,3	30,9	18,2
odborná	7,6	43,6	34,6	14,2
gymnázium	10,8	46,7	30,8	11,7

Pri porovnaní podľa veku (tabuľka č. 16) výskum ukázal, že vôbec nesurfuje 20 % trinásťročných a 10,7 % šestnásťročných. Až 52,3 % trinásťročných surfuje nanajvyššiu 1 hodinu. Počet tých, ktorí surfujú viac ako 3 hodiny je najvyšší v kategórii štrnásťročných

(19,3 %) a pätnásťročných (19,9%), čo potvrdilo predchádzajúce zistenie, že najdlhšie počas školských dní surfujú žiaci základných škôl.

Tabuľka 16

Vek	Koľko času venuješ počas školského dňa prezeraniu internetových (webových) stránok, surfovaniu?			
	nesurfuje	nanajvýš 1 hod.	1 – 3 hod.	viac ako 3 hod.
13	20,0	52,3	21,5	6,2
14	8,9	39,1	32,8	19,3
15	5,0	43,7	31,4	19,9
16	10,7	43,6	33,7	12,0
17	9,4	47,3	30,0	13,3
18	7,1	32,1	48,2	12,5

Trávenie času pri počítači sme sledovali aj osobitnou otázkou, ktorá zisťovala trávenie času počas víkendov (tabuľka 44). Respondenti mohli uviesť viac možností, na prvom mieste skončila jednoznačne alternatíva „s kamarátmi“, ktorú uviedlo 81,3 % respondentov a táto alternatíva bezkonkurenčne zvíťazila v každej demografickej skupine.

Alternatíva „pri počítači“ skončila s 53,7 % odpovedí na treťom mieste, tesne za alternatívou „pri rodine“, ktorú uviedlo 54,4 % respondentov. Počítač víťazí nad rodinou len u žiakov základných škôl (61,2%), žiaci odborných škôl (51 %) a gymnazisti (60,4 %) uprednostnili trávenie voľného času s rodinou pred počítačom. Počítač uprednostnilo pred rodinou a na druhom mieste uviedlo 60,4 % chlapcov, ale až 64,4 % dievčat uprednostnilo trávenie času s rodinou a počítač uprednostnilo a na treťom mieste uviedlo 49,3 % dievčat.

2.5 Čítanie časopisov

Čítanie časopisov zaberá mládeži oveľa menej času ako ich aktivity na internete (tabuľka č. 17). Časopisy nečíta počas školských dní až 36,4 % respondentov, najviac respondentov, až 57,5%, číta časopisy počas dní školského vyučovania nanajvýš 1 hodinu, viac ako 1 hodinu len 6 %, z nich 5,6 % v rozpätí 1 až 3 hodiny a viac ako 3 hodiny číta časopisy počas školského dňa len 0,4 % respondentov, čo pravdepodobne súvisí aj s rozsahom časopisov, na prečítanie časopisu postačí maximálne 1 hodina.

Tabuľka 17

Koľko času venuješ počas šk. dňa čítaniu časopisov?	Počet odpovedí	Percent. Podiel
časopisy počas školských dní nikdy nečítam	633	36,4
nanajvýš 1 hodinu	999	57,5
1 – 3 hodiny	98	5,6
viac ako 3 hodiny	7	0,4

Pri porovnaní podľa rodovej príslušnosti (tabuľka č. 18) vyplynulo, že chlapci počas dní školského vyučovania čítajú časopisy menej ako dievčatá, 46,5 % chlapcov nečíta časopisy vôbec, kým u dievčat vôbec nečíta 29,9 %. Viac ako hodinu číta časopisy 63,4 % dievčat a 48,4 % chlapcov.

Tabuľka 18

Pohlavie	Koľko času venuješ počas školského dňa čítaniu časopisov?			
	nečíta	nanajvýš 1 hod.	1 – 3 hod.	viac ako 3 hod.
chlapec	46,5	48,4	4,5	0,6
dievča	29,9	63,4	6,5	0,3

Najviac čitateľov časopisov je vo veku 13 a 14 rokov, asi tretina z nich, 29,4% štrnásťročných a 29,2 % trinásťročných uviedlo, že časopisy počas dní školského vyučovania vôbec nečíta. Medzi trinásťročnými je aj najviac tých, ktorí čítajú časopisy viac ako 3 hodiny (1,5 %).

So stúpajúcim vekom rastie aj počet nečitateľov, najviac nečíta časopisy mládež vo veku 17 (42,3 %) a 16 rokov (40,5 %) a aj počet tých, ktorí čítajú časopisy viac ako hodinu so stúpajúcim vekom klesá – časopisy viac ako 1 hodinu číta len 3,6 % osemnásťročných, 3,7 % šestnásťročných a 4 % sedemnásťročných (tabuľka č. 19).

Tabuľka 19

Vek	Koľko času venuješ počas školského dňa čítaniu časopisov?			
	nečíta	nanajvýš 1 hod.	1 – 3 hod.	viac ako 3 hod.
13	29,2	63,1	6,2	1,5
14	29,4	62,1	7,8	0,8
15	33,6	57,7	8,1	0,6
16	40,5	55,7	3,4	0,3
17	42,3	53,7	4,0	-
18	30,4	66,1	3,6	-

Aj porovnanie podľa typu školy potvrdzuje predchádzajúce zistenie, najviac čítajú časopisy žiaci základných škôl, ktorí sú vo veku 13 – 14 rokov a taktiež viac ako 1 hodinu čítajú najviac žiaci základných škôl (8,2 %), 5,7 % sú žiaci odborných škôl a 2,5 %, t. j. najmenej času čítaniu časopisov venujú gymnazisti (tabuľka č. 20), dokonca viac ako 3 hodiny čítaniu časopisov nevenuje ani 1 gymnazista (0 %).

Tabuľka 20

Škola	Koľko času venuješ počas školského dňa čítaniu časopisov?			
	nečíta	nanajvýš 1 hod.	1 – 3 hod.	viac ako 3 hod.
základná	32,2	59,5	7,6	0,6
odborná	38,1	56,2	5,3	0,4
gymnázium	42,7	54,8	2,5	-

3 MLÁDEŽ A NÁVŠTEVNOSŤ KULTÚRNYCH PODUJATÍ

„Do kontextu vzťahov medzi čítaním a voľnočasovými aktivitami nepochybne patria aj čitateľské aktivity návštevníkov kultúrnych podujatí, akými sú kino, divadlo, koncert, výstava, prípadne diskotéka.“⁸

Návšteva niektorých kultúrnych podujatí je pre mládež spolu so sledovaním televízie, surfovaním po internete atraktívna a mládež tak venuje svoj voľný čas návšteve kina, divadla alebo diskotéky.

Tabuľka 21

Frekvencia návštevnosti	Návštevnosť kultúrnych podujatí					
	výstavy	koncerty váž. hudby	konc. mod. hudby	divadlo	kino	diskotéka
viackrát za mesiac	26,3	3,4	22,7	30,5	52,9	21,7
1x za mesiac	37,3	8,2	30,8	42,7	17,8	10,6
viackrát za rok	2,2	0,9	3,6	1,6	8,6	19,7
1x do roka	3,8	0,9	4,7	3,2	15,9	12,9
nikdy	30,4	86,6	38,3	22,0	4,8	35,1

Najviac je u mládeže obľúbené kino, najmenej, len 4,8 % uviedlo, že kino nikdy nenavštívilo. Aj z hľadiska frekvencie návštevnosti patrí kino medzi najobľúbenejšie, 52,9 % uviedlo, že navštevuje kino viackrát za mesiac. Obľúbené medzi mládežou sú aj návštevy divadla, aspoň raz za mesiac navštívilo divadlo až 73,2 % respondentov a len 22 % uviedlo, že divadlo nikdy nenavštívilo. Najmenej sa návštevnosti tešia koncerty vážnej hudby, až 86,6 % nenavštívilo nikdy koncert vážnej hudby. Jedenkrát mesačne navštívili najviac respondentov divadlo (42,7 %), viackrát ročne Návšteva kina je najobľúbenejšia medzi gymnazistami, 58,9% gymnazistov navštevuje kino viackrát do roka. Častejšie kino navštevujú dievčatá ako chlapci (56, 2 % resp. 47,9 %).

Tabuľka 22

Škola	Ako často navštevuješ kino?				
	viackrát do roka	1x do roka	viackrát za mesiac	1x za mesiac	nikdy
základná	48,8	18,2	11,0	17,1	4,9
odborná	53,9	17,5	6,7	17,1	4,8
gymnázium	58,9	17,1	6,4	12,8	4,8

Tabuľka 23

Pohlavie	Ako často navštevuješ kino?				
	viackrát do roka	1x do roka	viackrát za mesiac	1x za mesiac	nikdy
chlapec	47,9	21,2	10,4	13,8	6,8
dievča	56,2	15,6	7,4	17,2	3,6

⁸ Tamtiež, s. 15.

Tabuľka 24

Vek	Ako často navštevuješ kino?				
	viackrát do roka	1x do roka	viackrát za mesiac	1x za mesiac	nikdy
13	54,0	6,3	7,9	22,2	9,5
14	47,5	18,8	12,6	16,9	4,3
15	50,6	19,1	9,1	16,6	4,6
16	54,8	17,0	9,9	14,8	3,5
17	56,3	18,3	5,1	15,3	4,9
18	61,1	9,3	7,4	11,1	11,1

Divadlo najčastejšie navštevujú gymnazisti (44 %), žiaci odborných škôl (41,7 %) z hľadiska pohlavia divadlo častejšie navštevujú dievčatá ako chlapci (34,9 % resp.: 23,6%) a viac ako o 100 % je menší aj počet dievčat, ktoré nikdy divadlo nenavštívili (15,6 % resp.: 31,3%). Presné údaje sú v tabuľkách č. 25, 26 a 27.

Tabuľka 25

Škola	Ako často navštevuješ divadlo?				
	viackrát do roka	1x do roka	viackrát za mesiac	1x za mesiac	nikdy
základná	16,1	45,1	1,3	2,5	35,0
odborná	41,7	38,4	1,2	4,8	13,8
gymnázium	44,0	43,4	2,5	2,9	7,2

Tabuľka 26

Pohlavie	Ako často navštevuješ divadlo?				
	viackrát do roka	1x do roka	viackrát za mesiac	1x za mesiac	nikdy
chlapec	23,6	39,8	1,7	3,5	31,3
dievča	34,9	44,9	1,5	3,1	15,6

Tabuľka 27

Vek	Ako často navštevuješ divadlo?				
	viackrát do roka	1x do roka	viackrát za mesiac	1x za mesiac	nikdy
13	13,8	47,7	1,5	3,1	33,8
14	17,9	45,6	1,6	2,6	32,2
15	16,1	44,6	1,1	2,3	35,9
16	46,4	36,7	3,1	3,8	10,0
17	41,2	41,2	1,2	4,3	12,0
18	32,1	50,0	-	-	17,9

Koncerty modernej hudby nikdy navštevuje 35,1 % respondentov, sú to najmä žiaci základných škôl (43,9 %), ktorí celkovo navštevujú tieto koncerty najmenej. Myslíme si, že to nie je dôsledok ich nezájmu, ale pravdepodobne, vzhľadom na ich vek a čas, kedy sa koncerty zvyčajne konajú, ich rodičia v tejto aktivite nepodporujú. Najviac návštevníkov koncertov modernej hudby je z radov gymnazistov (tabuľka 28). Podobne ako v ostatných kultúrnych aktivitách sú aktívnejšie opäť dievčatá (tabuľka 29) a záujem o návštevu

koncertov rastie úmerne so stúpajúcim vekom respondentov (tabuľka 30).

Tabuľka 28

Škola	Ako často navštevuješ koncert modernej hudby ?				
	viackrát do roka	1x do roka	viackrát za mesiac	1x za mesiac	nikdy
základná	17,7	29,2	3,9	5,3	43,9
odborná	25,8	32,6	3,5	3,3	34,8
gymnázium	28,4	32,0	3,1	5,1	31,3

Tabuľka 29

Pohlavie	Ako často navštevuješ koncert modernej hudby ?				
	viackrát do roka	1x do roka	viackrát za mesiac	1x za mesiac	nikdy
chlapec	21,7	28,9	3,8	4,4	41,3
dievča	23,0	32,1	3,5	4,9	36,5

Tabuľka 30

Vek	Ako často navštevuješ koncert modernej hudby ?				
	viackrát do roka	1x do roka	viackrát za mesiac	1x za mesiac	nikdy
13	18,5	29,2	1,5	4,6	46,2
14	21,1	26,6	2,6	5,5	44,1
15	13,5	31,7	5,3	4,5	44,9
16	24,4	35,1	2,1	5,5	33,0
17	28,2	29,8	4,3	4,2	33,6
18	30,4	39,3	1,8	1,8	26,8

Koncerty vážnej hudby nie sú u našich respondentov veľmi obľúbené, až 86,6 % z nich uviedlo, že nikdy koncert vážnej hudby nenavštívilo. Je to pravdepodobne aj dôsledok zrušenia tzv. výchovných koncertov, ktoré školy predtým organizovali a zároveň aj výzva pre knižnice, ktoré majú hudobné oddelenia, aby pripravovali viac aktivít na propagáciu vážnej hudby.

Pri porovnaní podľa sledovaných demografických ukazovateľov (typ školy, vek a rodová príslušnosť) z tabuliek 31,32 a 33 jasne vyplýva, že najmenej fanúšikov vážnej hudby je na základných školách a najviac na gymnáziách, záujem o vážnu hudbu rastie so stúpajúcim vekom, pričom rozdiely medzi chlapcami a dievčatami sú minimálne.

Tabuľka 31

Škola	Ako často navštevuješ koncert vážnej hudby?				
	viackrát do roka	1x do roka	viackrát za mesiac	1x za mesiac	nikdy
základná	2,1	7,7	0,8	0,8	88,7
odborná	3,7	7,0	0,6	0,6	88,0
gymnázium	5,2	10,6	1,3	1,6	81,3

Tabuľka 32

Pohlavie	Ako často navštevuješ koncert vážnej hudby?:				
	viackrát do roka	1x do roka	viackrát za mesiac	1x za mesiac	nikdy
chlapec	3,1	8,2	1,7	1,3	85,7
dievča	3,6	8,3	0,3	0,7	87,2

Tabuľka 33

Vek	Ako často navštevuješ koncert vážnej hudby?				
	viackrát do roka	1x do roka	viackrát za mesiac	1x za mesiac	nikdy
13	18,5	29,2	1,5	4,6	46,2
14	21,1	26,6	2,6	5,5	44,1
15	13,5	31,7	5,3	4,5	44,9
16	24,4	35,1	2,1	5,5	33,0
17	28,2	29,8	4,3	4,2	33,6
18	30,4	39,3	1,8	1,8	26,8

Oveľa väčšiemu záujmu sa u našich respondentov tešia výstavy, navštevujú ich 2/3 z nich, najviac navštevuje väčšina respondentov výstavy priemerne jeden raz do roka (37,3 %).

Analýza údajov podľa sledovaných demografických ukazovateľov (typ školy, vek a rodová príslušnosť) ukázala, že najmenej navštevujú výstavy žiaci základných škôl (37,8 %) a najviac gymnazisti, len 19,3 % z nich nikdy výstavu nenavštívilo a najviac gymnazistov patrí medzi pravidelných návštevníkov výstav, ktorí ich navštevujú viac krát do roka (31,7 %).

Žiaci odborných škôl najčastejšie uviedli, že výstavu navštívia jedenkrát do roka. Rozdiely medzi chlapcami a dievčatami sú minimálne, výstavy navštevujú viac dievčatá ako chlapci a so zvyšujúcim vekom rastie záujem respondentov o túto aktivitu (tabuľky 34, 35 a 36).

Tabuľka 34

Škola	Ako často navštevuješ výstavy?				
	viackrát do roka	1x do roka	viackrát za mesiac	1x za mesiac	nikdy
základná	23,6	32,9	2,5	3,3	37,8
odborná	26,2	43,0	0,6	2,3	27,9
gymnázium	31,7	39,1	3,4	6,5	19,3

Tabuľka 35

Pohlavie	Ako často navštevuješ výstavy?				
	viackrát do roka	1x do roka	viackrát za mesiac	1x za mesiac	nikdy
chlapec	25,8	36,9	2,8	2,5	32,1
dievča	26,6	37,5	1,8	4,7	29,4

Tabuľka 36

Vek	Ako často navštevuješ výstavy?				
	viackrát do roka	1x do roka	viackrát za mesiac	1x za mesiac	nikdy
13	20,0	41,5	1,5	4,6	32,3
14	24,8	32,4	2,1	5,2	35,5
15	23,9	31,3	3,1	1,1	40,6
16	25,5	41,7	0,7	4,8	27,2
17	29,5	39,9	2,8	4,0	23,8
18	30,4	53,6	-	3,6	12,5
19	50,0	-	-	-	50,0

Diskotéky nikdy nenavštevuje spolu 35,1 % respondentov. Vzhľadom na to, že takmer polovica respondentov navštevuje základnú školu, je to vzhľadom na ich vek pochopiteľné. Jasne to potvrdzuje aj analýza podľa typu školy, najviac tých, ktorí uviedli, že nikdy diskotéku nenavštevujú, je z radov žiakov základnej školy (47,3 %). Náš predpoklad potvrdzuje aj tabuľka 39, z nej jasne vyplýva, že so stúpajúcim vekom rastie počet pravidelných návštevníkov diskoték a klesá počet tých, ktorí diskotéku nikdy nenavštívili. S prechodom na stredný stupeň stúpa u mládeže záujem o diskotéky, najviac navštevujú diskotéky sedemnásťroční a osemnásťroční a to najmä žiaci odborných škôl, z nich 30,1 % uviedlo, že navštevujú diskotéku viackrát za mesiac.

Tabuľka 37

Škola	Ako často navštevuješ diskotéky?				
	viackrát do roka	1x do roka	viackrát za mesiac	1x za mesiac	nikdy
základná	17,9	10,4	14,0	10,4	47,3
odborná	27,6	4,9	30,1	15,5	21,9
gymnázium	22,5	16,7	18,9	14,2	27,7

Tabuľka 38

Pohlavie	Ako často navštevuješ diskotéky?				
	viackrát do roka	1x do roka	viackrát za mesiac	1x za mesiac	nikdy
chlapec	19,6	11,6	20,3	10,3	38,1
dievča	23,1	9,9	19,4	14,5	33,1

Tabuľka 39

Vek	Ako často navštevuješ diskotéky?				
	viackrát do roka	1x do roka	viackrát za mesiac	1x za mesiac	nikdy
13	16,9	10,8	6,2	6,2	60,0
14	18,8	12,8	9,9	8,9	49,6
15	16,0	8,7	19,1	13,5	42,7
16	24,1	11,4	23,1	15,9	25,5
17	26,0	10,4	25,0	14,6	24,0
18	25,0	5,4	33,9	10,7	25,0
19	100,0	-	-	-	-

Voľný čas využívajú respondenti aj na návštevu kultúrnych podujatí, z nich najviac navštevujú kino, ktoré obľubujú všetci bez ohľadu na typ navštevovanej školy, rodovej príslušnosti či veku. Veľký záujem majú študenti stredných škôl o návštevu diskoték, divadla a o koncerty modernej hudby. Celkovo najmenej respondenti navštevujú koncerty vážnej hudby.

4 MLÁDEŽ A ČÍTANIE KNÍH

„Jedna z najdôležitejších otázok nášho výskumu zisťovala, aký čas venujú mladí ľudia čítaniu kníh. Respondentov sme osobitne upozornili, že pod knihami nemyslíme školské učebnice. Z dôvodu možnosti komparácie sme sa pýtali, podobne ako pri otázkach o ďalších spôsoboch trávenia voľného času, na čas venovaný čítaniu kníh v dňoch školského vyučovania. Hneď v úvode upozorňujeme, že pri čítaní kníh sme nebrali do úvahy ich žáner, tematiku či kvalitu.“⁹

4.1 Čas venovaný čítaniu kníh

V pracovných dňoch nečíta vôbec knihy takmer polovica respondentov, až 46,4 % respondentov. Nanajvýš 15 minút 22,1 % a 26,4 % uviedlo, že číta knihy v rozpätí 1 až 2 hodiny. Viac ako 1 hodinu počas školských dní číta 31,4 respondentov, z toho 5 % viac ako 2 hodiny (tabuľka č. 40).

Tabuľka 40

Koľko času venuješ počas šk. dňa čítaniu kníh?	Počet odpovedí	Percent. podiel
knihy v pracovných dňoch nikdy nečítam	801	46,4
nanajvýš 15 minút	382	22,1
1 – 2 hodiny	456	26,4
viac ako 2 hodiny	86	5,0

Veľké rozdiely sú medzi jednotlivými demografickými skupinami, najmä v porovnaní podľa rodovej príslušnosti (tabuľka 41). Dievčatá čítajú viac ako chlapci, až 60,7 % chlapcov nečíta počas dní školského vyučovania. Z dievčat 36,8 % uviedlo, že nečítajú nikdy a o polovicu viac dievčat číta viac ako 1 hodinu (40,6 % : 17,5 %). Najviac čitateľov je vo veku 13 a 14 rokov, s pribúdajúcim vekom rastie počet nečitateľov (tabuľka 42).

Tabuľka 41

Pohlavie	Koľko času venuješ počas školského dňa čítaniu kníh?			
	nečíta	nanajvýš 15 min.	1 – 2 hod.	viac ako 2 hod.
chlapec	60,7	21,8	14,9	2,6
dievča	36,8	22,5	34,2	6,6

Tabuľka 42

Vek	Koľko času venuješ počas školského dňa čítaniu kníh?			
	Nečíta	nanajvýš 15 min.	1 – 2 hod.	viac ako 2 hod.
13	37,5	26,6	32,8	3,1
14	40,1	26,7	25,9	7,3
15	55,6	19,7	21,1	3,7
16	38,9	25,3	30,6	5,2
17	49,0	18,9	27,6	4,5
18	52,7	20,0	23,6	3,6

⁹ Tamtiež, s. 20:

Pri analýze čitateľských aktivít podľa typu školy sme zistili, že najmenej čítajú žiaci odborných škôl, z nich 50 % nečíta nikdy a najviac čítajú gymnazisti, až 31,7 % číta v rozpätí 1 až 2 hodiny a najviac gymnazistov je aj medzi tými, ktorí čítajú viac ako 2 hodiny. Žiaci základných škôl sú v porovnaní niekde uprostred a žiaci odborných škôl majú vo všetkých porovnaníach najnižšie skóre (tabuľka č. 43).

Tabuľka 43

Škola	Koľko času venuješ počas školského dňa čítaniu kníh?			
	nečíta	nanajvýš 15 min.	1 – 2 hod.	viac ako 2 hod.
základná	47,3	23,6	24,0	5,1
odborná	50,0	20,4	25,5	4,1
gymnázium	41,0	21,8	31,7	5,4

4.2 Víkendové aktivity a čítanie kníh

„Predchádzajúcou otázkou sme sa pýtali na čítanie kníh v pracovných dňoch. Okrem toho sme tiež zisťovali, ako trávia mladí ľudia čas cez víkendy. Ponúkli sme im sedem rôznych spôsobov trávenia voľného času, možnosť voľnej odpovede (iné – uved’) a poslednou alternatívou bola odpoveď nemám voľný čas. Respondenti si mohli vybrať súčasne aj viacero alternatív.“¹⁰

Vo výskume sme sledovali najviac preferované víkendové aktivity, žiaci si mohli vybrať z 9 možností, pričom mohli označiť viac možností. Výraznú prevahu získala možnosť „s kamarátmi“ – 81,3 %, o tretinu menej – 54,4 % „s rodinou“ a tesne s 53,7 % sa umiestnila odpoveď „pri počítači“. Čítanie si vybralo 24,2 % respondentov (tabuľka 44).

Tabuľka 44

Ktorej z uvedených činností venuješ najviac času počas víkendov?	Počet odpovedí	Percent. podiel
s kamarátmi	1 408	81,3 %
s rodinou	942	54,4 %
pri počítači	930	53,7 %
chodím do prírody	358	20,7 %
športujem	731	42,2 %
čítam	419	24,2 %
sledujem TV	682	39,4 %
iné	163	9,4 %
nemám voľný čas	12	0,7 %

V tabuľkách 45, 46, 47 je uvedený prehľad tých odpovedí, ktoré si vybrali čítanie ako jednu z činností, ktorej venujú najviac času počas víkendov podľa demografických kategórií (rodová príslušnosť, vek, typ školy).

Z analýzy čitateľských aktivít podľa typu navštevovanej školy (tabuľka 47) vyplynulo, že najviac čítajú gymnazisti (31 %) a približne rovnako žiaci základných a stredných škôl (22,2 % : 21,1 %).

¹⁰ Tamtiež, s. 21.

Z hľadiska rodovej príslušnosti čítajú dievčatá počas víkendov dva a pol krát viac ako chlapci (32 % : 12,3%), a pri porovnaní podľa veku sme zistili, že najviac čítajú trinásťroční (36,9 %) a šestnásťroční (30,7 %) respondenti, s pribúdajúcim vekom záujem o čítanie klesá (tabuľka 46)

Tabuľka 45

Pohlavie	Čítanie ako jedna z činností, ktorej venuje najviac času počas víkendov
chlapec	12,3
dievča	32,0

Tabuľka 46

Vek	Čítanie ako jedna z činností, ktorej venuje najviac času počas víkendov
13	36,9
14	23,2
15	20,1
16	30,7
17	24,4
18	5,4
19	-

Tabuľka 47

Škola	Čítanie ako jedna z činností, ktorej venuje najviac času počas víkendov
základná	22,2
odborná	21,1
gymnázium	31,0

4.3 Frekvencia čítania kníh

„Iným kvantitatívnym údajom, ktorý vypovedá o čítaní kníh, je frekvencia čítania, teda ako často človek číta (tabuľka 48). Na tento fakt sa môžeme pýtať buď priamo otázkou, ktorá zisťuje respondentov názor, presnejšie odhad, ako často číta, alebo sa spýtame na to, kedy naposledy čítal. Prvá otázka nesie riziko skresľovania najmä v skupinách s nižšou frekvenciou, druhá otázka nevyhnutne vedie k tomu, že tí, ktorí čítajú málo, ale naposledy túto zriedkavú aktivitu vykonávali nedávno, budú zaradení do rovnakej skupiny ako tí, ktorí čítajú často. Tento nedostatok sa čiastočne eliminuje pri dostatočne veľkej vzorke, čo bol aj príklad tohto výskumu. Preto sme si zvolili tento druhý spôsob kladenia otázky a respondentov sme sa pýtali kedy naposledy čítali knihu (nie učebnicu). Na túto otázku nemal vôbec odpovedať ten, kto knihy nečíta.“¹¹

¹¹ Tamtiež, s. 22.

Zo všetkých 1 739 respondentov na túto otázku neodpovedalo až 845 respondentov, t. j. 48,6 %.

Z tých, čo na túto otázku odpovedali (tabuľka č. 48), 40,7 % čítalo knihu naposledy včera alebo dnes, 27,9 % pred týždňom a 19,5 % pred mesiacom. Môžeme ich považovať za aktívnych čitateľov, medzi príležitostných čitateľov môžeme zaradiť tých, čo naposledy čítali pred polrokom (6,3 %) a zriedkavých čitateľov, ktorí čítali pred viac ako rokom (2,3 %).

Tabuľka 48

Kedy si naposledy čítal knihu?	Počet odpovedí	Percent. podiel
včera alebo dnes	364	40,7
pred týždňom	249	27,9
pred mesiacom	174	19,5
pred polrokom	56	6,3
pred viac ako rokom	30	3,4
iné	21	2,3
neodpovedali	845	48,6

Pri porovnaní odpovedí z hľadiska rodovej príslušnosti v tabuľke 49, sme zistili, že najaktívnejšími čitateľmi, z tých čo odpovedali, sú dievčatá a chlapci patria medzi príležitostných resp. zriedkavých čitateľov. Naposledy čítalo knihu včera alebo dnes 43,3 % dievčat a 34,4 % chlapcov. Naposledy pre týždňom čítalo viac chlapcov (31,6 % : 26,3 %), kým pred mesiacom viac dievčat (20,8 % : 16 %). Viac chlapcov patrí medzi zriedkavých čitateľov (15,6 % . 7,2 %).

Tabuľka 49

Pohlavie	Kedy si naposledy čítal knihu (nie učebnicu)?					
	včera, dnes	pred týždňom	pred mesiacom	pred polrokom	pred viac ako rokom	iné
chlapec	34,4	31,6	16,0	10,5	5,1	2,3
dievča	43,3	26,3	20,8	4,5	2,7	2,4

Pri analýze podľa typu navštevovanej školy v tabuľke 50 sme zistili, že vo frekvencii čítania majú výraznú prevahu gymnazisti, z nich až 49,6 % uviedlo, že čítali včera alebo dnes.

Tabuľka 50

Škola	Kedy si naposledy čítal knihu (nie učebnicu)?					
	včera, dnes	pred týždňom	pred mesiacom	pred polrokom	pred viac ako rokom	iné
základná	36,1	29,0	20,5	9,3	3,5	1,5
odborná	38,5	26,9	22,6	5,6	4,3	2,1
gymnázium	49,6	27,3	14,6	2,3	2,3	3,8

Analýza z hľadiska veku ukázala výraznú prevahu najaktívnejších čitateľov medzi šestnásť a sedemnášťročnými respondentmi (tabuľka 51).

Tabuľka 51

Vek	Kedy si naposledy čítal knihu (nie učebnicu)?					
	včera, dnes	pred týždňom	pred mesiacom	pred polrokom	pred viac ako rokom	iné
13	38,5	15,4	25,6	12,8	5,1	2,6
14	36,9	28,5	22,0	8,4	2,3	1,9
15	35,3	32,7	17,0	9,8	4,6	0,7
16	43,4	31,8	15,0	4,0	3,5	2,3
17	45,1	24,0	20,8	3,8	2,8	3,5
18	38,5	30,8	19,2	-	7,7	3,8

5 ČÍTANIE V KONTEXTE S INÝMI VOĽNOČASOVÝMI AKTIVITAMI MLÁDEŽE

„Množstvo voľného času nie je obmedzené. Hlavnou povinnosťou našich respondentov je navštevovanie školy a domáca príprava na ňu. Preto nás zaujímalo, ako čítajú skupiny respondentov vytvorené podľa ich vzťahu k výroku „v školských dňoch nemám vôbec na nič čas“. Respondenti mohli odpovedať v škále úplne súhlasím – čiastočne súhlasím – skôr nesúhlasím – vôbec nesúhlasím. Zisťovali sme, na čo majú čas počas víkendov a hlavne, či majú čas aj na čítanie.“¹²

V súvislosti s uvedeným výrokom nás zaujímalo, akým činnostiam sa respondenti venujú počas víkendov (tabuľka 51a), kedy naposledy čítali knihu (tabuľka 52) a dôvody prečo nečítajú (tabuľka 53).

Bez ohľadu na súhlas alebo nesúhlas s daným výrokom najväčšie percento respondentov trávi svoj voľný čas počas víkendov s kamarátmi, nadpolovičná väčšina s rodinou a treťou najčastejšou aktivitou je práca s PC, kde počet odpovedí osciluje okolo 50 %. Štvrtou najčastejšou aktivitou je športovanie a nasleduje sledovanie TV.

Respondenti, ktorí sa stotožňujú s názorom, že počas školských dní nemajú okrem školy na nič čas, trávia svoj voľný čas s kamarátmi (75,9%), rodinou (56,3%), pri PC (49,1%), športovaním (41,1) a sledovaním TV (39,3%). V tejto skupine sa čítaniu venuje 21,4% respondentov (tabuľka 51a).

Tabuľka 51a

Ktorej z uvedených činností venuješ najviac času počas víkendov	V školských dňoch nemám okrem školy na nič čas			
	Úplne súhlasím	Čiastočne súhlasím	Skôr nesúhlasím	Vôbec nesúhlasím
Kamaráti	75,9	80,0	84,3	80,6
Rodina	56,3	61,7	55,1	49,8
PC	49,1	55,4	51,9	55,1
Chodím do prírody	17,0	22,9	20,7	20,0
Športujem	41,1	39,4	42,4	43,7
Čítam	21,4	26,0	24,7	23,0
TV	39,3	44,6	40,3	35,8
Iné	17,9	7,4	10,1	8,5
Nemám voľný čas	0	1,4	0,5	0,6

Uvedený výrok v súvislosti s otázkou *kedy si naposledy čítal knihu (nie učebnicu)* prezentuje názor, že v posledných dňoch sa čítaniu knihy venovali najmä respondenti, ktorí s daným výrokom úplne súhlasia. Zároveň táto skupina tvorí najväčšie percento tých, ktorí sa venovali čítaniu pred mesiacom (tabuľka 52).

¹² Tamtiež, s. 24

Tabuľka 52

Kedy si naposledy čítal knihu (nie učebnicu) ?	V školských dňoch nemám okrem školy na nič čas			
	Úplne súhlasím	Čiastočne súhlasím	Skôr nesúhlasím	Vôbec nesúhlasím
Včera / dnes	48,9	38,7	40,7	41,0
Pred týždňom	20,0	33,9	24,6	28,9
Pred mesiacom	26,7	14,5	23,7	16,6
Pred pol rokom	0	7,0	6,1	6,9
Pred rokom	2,2	2,2	3,3	4,2
Iné	2,2	3,8	1,5	2,4

Medzi najčastejšie dôvody prečo žiaci nečítajú patrí podľa tabuľky 53 dôvod „*nebaví ma to*“. V skupine, ktorá úplne súhlasí s výrokom „*v školských dňoch nemám okrem školy na nič čas*“ uvádza tento dôvod až 56,6% respondentov, nasleduje dôvod „*čítanie je únavné*“ (49,1%) a „*nemám čas*“ 34,0%.

Tabuľka 53

Označ dôvody prečo nečítaš	V školských dňoch nemám okrem školy na nič čas			
	Úplne súhlasím	Čiastočne súhlasím	Skôr nesúhlasím	Vôbec nesúhlasím
Nemám čas	34,0	47,7	43,0	25,3
Čítanie je únavné	49,1	35,5	41,8	47,2
Nebaví ma to	56,6	43,0	60,0	60,2
Iné	17,0	4,7	1,2	3,3

5.1 Čítanie kníh a časopisov

„*Napriek tomu, že obe médiá – kniha i časopis – sprostredkujú písaný text a obe existenčne súvisia s čítaním, vzťah medzi čítaním kníh a čítaním časopisov je veľmi nejasný a kolísavý. Vo všeobecnosti sa dá predpokladať, že sa tieto dve čitateľské aktivity buď navzájom podporujú, alebo je časopis náhradou za knihu (a naopak), čo by znamenalo, že čím viac času je venovaného časopisu, tým menej ho zostáva na knihu.*¹³“

Najväčšiu skupinu tvoria žiaci, ktorí počas školského dňa nečítajú knihy ani časopisy (64,3%). V skupine, ktorá časopisy počas školských dní nečíta je približne rovnaké percento tých, ktorí sa venujú čítaniu kníh nanajvýš 15 minút (16,8%) a tých, ktorí čítajú 1-2 hodiny denne (16,6%). Veľmi dobrý vzťah k čítaniu vykazuje skupina, ktorá číta časopisy viac ako 3 hodiny denne. V uvedenej skupine až 57,1% respondentov uvádza, že zároveň číta aj knihy viac ako 2 hodiny a zároveň sa tu nenachádza žiadny respondent, ktorí nečíta knihy (tabuľka 54).

¹³ Tamtiež, s.25.

Tabuľka 54

Počas školského dňa časopisy	Koľko času venuješ počas školského dňa čítaniu kníh?			
	Nečíta	Nanajvýš 15 min.	1 -2 hodiny	Viac ako 2 hodiny
Nečíta	64,3	16,8	16,6	2,2
Nanajvýš 1 hodinu	37,2	26,2	31,5	5,1
1 -3 hodiny	30,6	15,3	38,8	15,3
Viac ako 3 hodiny	0	28,6	14,3	57,1

5.2 Čítanie kníh a televízia

„Televízia je tradične považovaná za nepriateľa čítania kníh“¹⁴ (tabuľka 55). Jednoznačne najväčší počet respondentov uvádza, že počas školského dňa nesledujú televíziu ani nečítajú (55,1%). Zo skupiny ktorá nesleduje televíziu číta počas školského dňa nanajvýš 15 minút 15,9% respondentov, 1-2 hodiny venuje čítaniu 21,5% respondentov a viac ako 2 hodiny 7,5% respondentov.

Najmenší počet žiakov, ktorí čítajú viac ako dve hodiny je v skupine, ktorá sleduje televíziu nanajvýš 1 hodinu (5,0%), medzi žiakmi, ktorí sledujú TV 1-3 hodiny alebo viac ako tri hodiny je percento zhodné(4,7%).

Tabuľka 55

Počas školského dňa TV	Koľko času venuješ počas školského dňa čítaniu kníh?			
	Nečíta	Nanajvýš 15 min.	1 -2 hodiny	Viac ako 2 hodiny
Nesledujem	55,1	15,9	21,5	7,5
Nanajvýš 1 hodinu	42,0	19,7	33,2	5,0
1 – 3 hodiny	46,0	23,5	25,8	4,7
Viac ako 3 hodiny	52,7	24,5	18,1	4,7

5.3 Čítanie kníh a počítač

„Vo výskume sme tiež sledovali korelácie medzi časom venovanom jednotlivým počítačovým aktivitám, a časom venovanom čítaniu. Keďže hranie počítačových a iných elektronických hier, komunikácia prostredníctvom chatu a surfovanie po webových stránkach sú tri výrazne odlišné aktivity, očakávali sme, že aj ich vzťah k čítaniu bude rôzny. Avšak tento obraz, presnejšie tri obrazy čítania, sú si navzájom veľmi podobné (tabuľky 56, 57, 58). V porovnaní s chatovaním a hraním hier by surfovanie po webových stránkach mohlo byť považované za vyššiu poznávaciu aktivitu. Surfer v porovnaní s hráčom alebo chatujúcim by mal byť vzdelanejší, teda aj sčítanejší. Z toho vyplývalo aj naše očakávanie, že lepší vzťah k čítaniu kníh budú mať tí, ktorí surfujú, než tí, ktorí hrajú hry alebo chatujú.“¹⁵

¹⁴ Tamtiež, s. 25

¹⁵ Tamtiež, s. 26

Najvyššie percento tých, ktorí nečítajú, sa nachádza v skupine, ktorá sa venuje denne hraniu počítačových hier viac ako 3 hodiny. S narastajúcim počtom týchto respondentov klesá aj počet tých, ktorí čítajú, ako aj časom stráveným čítaním. V skupine, ktorá počítačové hry nehrá vôbec, je 59,4% tých, ktorí sa venujú aj čítaniu. V skupine, ktorá hrá počítačové hry viac ako 3 hodiny denne je čitateľov len 40,4% (tabuľka 56).

Tabuľka 56

Počas školského dňa počítačové hry	Koľko času venuješ počas školského dňa čítaniu kníh?			
	Nečíta	Nanajvyš 15 min.	1 -2 hodiny	Viac ako 2 hodiny
Nehrá	40,6	20,9	32,6	5,9
Nanajvyš 1 hodinu	45,0	22,9	26,4	5,8
1 – 3 hodiny	51,7	24,6	20,4	3,3
Viac ako 3 hodiny	59,6	20,7	16,3	3,4

Podobný trend je aj v prípade internetovej komunikácie, kedy v skupine, ktorá sa tejto aktivite nevenuje je 57,4% respondentov, ktorí sa denne venujú aj čítaniu. V prípade, že sa internetovej komunikácii venujú viac ako 3 hodiny, klesá toto percento na 41,9% (tabuľka 57).

Tabuľka 57

Počas školského dňa sa internetovej komunikácii	Koľko času venuješ počas školského dňa čítaniu kníh?			
	Nečíta	Nanajvyš 15 min.	1 -2 hodiny	Viac ako 2 hodiny
Nevenuje	42,6	28,7	23,8	4,9
Nanajvyš 1 hodinu	40,0	19,9	32,4	7,8
1 – 3 hodiny	42,8	24,3	28,9	4,0
Viac ako 3 hodiny	58,1	19,6	18,5	3,8

Aj v prípade surfovania je trend veľmi podobný. Zo skupiny, ktorá sa surfovaniu nevenuje, je 46,4 % tých ktorí nečítajú oproti 53,6 % tých, ktorí sa čítaniu venujú denne. Percento nečítajúcich respondentov, ktorí surfujú viac ako 3 hodiny denne je 52,1 % oproti tým, ktorí sa venujú denne aj čítaniu. Zároveň sa tu však nachádza zo všetkých troch skupín aj najväčšie percento žiakov, ktorí čítajú 1-2 hodiny denne (22,6 %).

Tabuľka 58

Počas školského dňa surfovaniu	Koľko času venuješ počas školského dňa čítaniu kníh?			
	Nečíta	Nanajvyš 15 min.	1 -2 hodiny	Viac ako 2 hodiny
Nevenujem sa	46,4	24,2	23,5	5,9
Nanajvyš 1 hodinu	44,9	22,1	28,1	4,9
1 – 3 hodiny	46,1	22,5	26,5	4,9
Viac ako 3 hodiny	52,1	20,4	22,6	4,9

5.4 Čítanie kníh a návštevnosť kultúrnych podujatí

„Do kontextu vzťahov medzi čítaním a voľnočasovými aktivitami nepochybne patria aj čitateľské aktivity návštevníkov kultúrnych podujatí (kino, divadlo, koncert, výstava, diskotéka).

Na rozdiel od sledovania televízie, aktivít na počítači alebo čítania časopisov, kultúrne podujatia nepredstavujú pre čítanie konkurenciu v tom zmysle, že by zaberali mladým ľuďom podstatnú časť voľného času, ktorý tak nemôžu venovať čítaniu. Kultúrnym podujatiam venujú mladí ľudia z celkového objemu svojho voľného času len zlomok. Koncerty vážnej hudby, divadlo a výstavy majú podstatne nižšiu návštevnosť. Respondenti frekvenciu svojich návštev mohli vyjadriť stotožnením sa s jednou z piatich možností – viackrát za mesiac – jedenkrát za mesiac – viackrát do roka – jedenkrát do roka – nikdy.¹⁶

Nasledujúca skupina tabuliek prezentuje návštevnosť kultúrnych podujatí, konkrétne návštevnosť koncertov modernej hudby, diskotéky a kina v súvislosti s otázkami koľko času venuje čítaniu kníh počas školského dňa, kedy naposledy čítal knihu (nie učebnicu) a dôvodmi prečo nečíta (tabuľky 59 – 67). Frekvenciu návštev kultúrnych podujatí respondenti vyjadrovali stotožnením sa z jednou z piatich možností – viackrát za mesiac – jedenkrát za mesiac – viackrát do roka – 1x do roka – nikdy. Bez ohľadu na túto frekvenciu je v každej z troch sledovaných podujatí najvyššie percento tých, ktorí nečítajú vôbec.

5.4.1 Čítanie kníh a moderná hudba

Najvyššie percento tých, ktorí čítajú knihy viac ako 2 hodiny denne, sa nachádza v skupine, ktorá navštevuje koncert modernej hudby viackrát do roka (9,8%), najnižšie percento vykazuje skupina, ktorá dané podujatie navštevuje 1x do mesiaca (3,4%).

Z respondentov, ktorí uviedli, že sa venujú čítaniu kníh 1 – 2 hodiny denne, navštevuje koncert modernej hudby viackrát do roka 27,9%, viackrát za mesiac 29,2%, 1x za mesiac 26,4%, a jedenkrát do roka 33,8%. Najmenšiu skupinu medzi návštevníkmi koncertov modernej hudby predstavuje skupina žiakov, ktorí čítajú viac ako 2 hodiny denne (tabuľka 59).

Tabuľka 59

Koľko času venuješ počas školského dňa čítaniu kníh?	Ako často navštevuješ koncert modernej hudby?				
	Viackrát za mesiac	1x za mesiac	Viackrát do roka	1x do roka	Nikdy
Nikdy nečítam	43,4	47,6	36,1	33,8	50,0
Nanajvýš 15 minút	20,9	22,6	26,2	27,5	21,1
1 – 2 hodiny	29,2	26,4	27,9	33,8	24,0
Viac ako 2 hodiny	6,5	3,4	9,8	5,0	4,9

¹⁶ Tamtiež, s. 27

Z respondentov, ktorí uviedli, že čítaniu knihy (nie učebnice) sa naposledy venovali včera/dnes, viackrát za mesiac navštevuje koncert modernej hudby 48,6% respondentov, 1x za mesiac 34,7%, viackrát do roka 31,6%, jedenkrát do roka 50%, koncerty nenavštevuje 40,7% (tabuľka 60).

Tabuľka 60

Kedy si naposledy čítal knihu (nie učebnicu)?	Ako často navštevuješ koncert modernej hudby?				
	Viackrát za mesiac	1x za mesiac	Viackrát do roka	1x do roka	nikdy
Včera alebo dnes	48,6	34,7	31,6	50,0	40,7
Pred týždňom	30,0	32,8	23,7	15,4	24,6
Pred mesiacom	11,0	20,3	39,5	17,3	22,7
Pred pol rokom	5,7	5,9	2,6	7,7	6,9
Pred viac ako rokom	2,9	3,7	0	5,8	2,8
Iné	1,9	2,6	2,6	3,8	2,2

Návštevníci koncertov modernej hudby najčastejšie ako dôvod prečo nečítajú uvádzajú „*nebaví ma to*“ pričom túto odpoveď najčastejšie zvolili respondenti, ktorí navštevujú koncert modernej hudby 1x za mesiac (73,9%). Druhou najčastejšou odpoveďou je „*čítanie je únavné*“. V tomto prípade je najvyššie percento respondentov, rovnako ako v predchádzajúcom prípade medzi tými, ktorí navštevujú koncerty 1x za mesiac (56,5%). Podrobnejšie údaje sú v tabuľke 61.

Tabuľka 61

Prečo nečítaš?	Ako často navštevuješ koncert modernej hudby?				
	Viackrát do roka	1x do roka	Viackrát za mesiac	1x za mesiac	Nikdy
Nemám čas	38,6	32,5	33,3	39,1	35,4
Je únavné	42,4	41,1	33,3	56,5	45,6
Nebaví ma	45,5	59,4	66,7	73,9	57,5
Iné	5,3	4,6	11,1	0	3,5

5.4.2 Čítanie kníh a diskotéka

Z respondentov, ktorí uviedli, že sa venujú čítaniu kníh 1 – 2 hodiny denne navštevuje diskotéku viackrát za mesiac 27,3%, 1x za mesiac 30%, viackrát do roka 18,2% a jedenkrát do roka 26,2%. Z tých, ktorí na diskotéku nechodia je v tejto skupine čitateľov 30% (tabuľka 62).

Tabuľka 62

Koľko času venuješ počas šk. dňa čítaniu kníh?	Ako často navštevuješ diskotéky				
	Viacrát za mesiac	1x za mesiac	Viacrát do roka	1x do roka	Nikdy
Knihy v prac. dňoch nečítam	48,1	40,6	55,3	48,4	40,9
Nanajvýš 15 minút	21,9	22,2	23,8	21,7	21,6
1 – 2 hodiny	27,3	30,0	18,2	26,2	30,0
Viac ako 2 hodiny	2,7	7,2	2,6	3,6	7,5

Z respondentov, ktorí uviedli, že čítaniu knihy (nie učebnice) sa naposledy venovali včera/dnes, viackrát za mesiac navštevuje diskotéku 40,1% respondentov, 1x za mesiac 49%, viackrát do roka 29%, jedenkrát do roka 39,6%. Z uvedenej skupiny čitateľov diskotéky nenavštevuje 44,1% respondentov (tabuľka 63).

Tabuľka 63

Kedy si naposledy čítal knihu (nie učebnicu)?	Ako často navštevuješ diskotéky				
	Viacrát za mesiac	1x za mesiac	Viacrát do roka	1x do roka	Nikdy
Včera alebo dnes	40,1	49,0	29,0	39,6	44,1
Pred týždňom	31,6	24,0	26,2	21,6	29,6
Pred mesiacom	19,3	15,4	26,2	22,5	16,8
Pred pol rokom	4,3	5,8	11,0	8,1	4,9
Pred viac ako rokom	2,1	3,8	5,5	8,1	1,4
Iné	2,7	1,9	2,1	0	3,2

Rovnako ako v prípade návštevy koncertov modernej hudby, aj návštevníci diskotiek uvádzajú ako najčastejší dôvod prečo nečítajú „*nebaví ma to*“ pričom túto odpoveď najčastejšie zvolili respondenti, ktorí navštevujú koncert modernej hudby viackrát do roka (62,5%). Druhou najčastejšou odpoveďou je „*čítanie je únavné*“. V tomto prípade je najvyššie percento respondentov medzi tými, ktorí navštevujú koncerty viackrát za mesiac (53,6%). Podrobnejšie údaje uvádza tabuľka 64.

Tabuľka 64

Prečo nečítaš?	Ako často navštevuješ diskotéky				
	Viacrát za mesiac	1x za mesiac	Viacrát do roka	1x do roka	Nikdy
Nemám čas	34,3	23,6	38,1	48,1	31,4
Je únavné	53,6	41,8	39,4	27,8	47,8
Nebaví ma	50,7	60,0	62,5	44,3	59,7
Iné	6,4	1,8	3,8	0	6,3

5.4.3 Čítanie kníh a kino

Z respondentov, ktorí uviedli, že sa venujú čítaniu kníh 1 – 2 hodiny denne, navštevuje kino viackrát za mesiac 28,7 %, 1x za mesiac 22,1 %, viackrát do roka 27,6 % a jedenkrát do roka 28,1 %. Z tých, ktorí na diskotéku nechodia je v tejto skupine čitateľov 18,5 % (tabuľka 65).

Tabuľka 65

Koľko času venuješ počas šk. dňa čítaniu kníh?	Ako často navštevuješ kino?				
	Viackrát za mesiac	1x za mesiac	Viackrát do roka	1x do roka	Nikdy
Knihy v prac. dňoch nečítam	45,5	51,0	43,4	42,3	55,6
Nanajvýš 15 minút	21,8	21,8	23,4	22,8	19,8
1 – 2 hodiny	28,7	22,1	27,6	28,1	18,5
Viac ako 2 hodiny	4,0	5,0	5,5	6,7	6,2

Z respondentov, ktorí uviedli, že čítaniu knihy (nie učebnice) sa naposledy venovali včera/dnes, viackrát za mesiac navštevuje kino 42,3% respondentov, 1x za mesiac 37,6%, viackrát do roka 39,2%, jedenkrát do roka 39,6%. Z uvedenej skupiny čitateľov kino nenavštevuje 48,5% respondentov (tabuľka 66).

Tabuľka 66

Kedy si naposledy čítal knihu (nie učebnicu)?	Ako často navštevuješ kino?				
	Viackrát za mesiac	1x za mesiac	Viackrát do roka	1x do roka	Nikdy
Včera alebo dnes	42,3	37,6	39,2	39,6	48,5
Pred týždňom	27,9	33,3	29,1	21,5	30,3
Pred mesiacom	18,2	19,1	19,0	24,8	12,1
Pred pol rokom	5,5	7,1	8,9	6,0	3,0
Pred viac ako rokom	3,4	0,7	3,8	4,7	6,1
Iné	2,7	2,1	0	3,4	0

Aj v prípade návštevníkov kina je ako najčastejšie uvádzaný dôvod prečo žiaci nečítajú je „*nebaví ma to*“ pričom túto odpoveď najčastejšie zvolili respondenti, ktorí navštevujú kino viackrát do roka (68,7%) alebo jedenkrát za mesiac (66,7%). Rovnako aj druhou najčastejšou odpoveďou je „*čítanie je únavné*“. V tomto prípade je najvyššie percento respondentov medzi tými, ktorí navštevujú koncerty 1x za mesiac (49,1%). Podrobnejšie údaje sú uvedené v tabuľke 67.

Tabuľka 67

Prečo nečítaš?	Ako často navštevuješ kino?				
	Viacrát za mesiac	1x za mesiac	Viacrát do roka	1x do roka	Nikdy
Nemám čas	36,8	33,3	29,6	36,6	38,9
Je únavné	42,8	49,1	42,6	40,9	36,1
Nebaví ma	49,1	66,7	68,7	61,3	58,3
Iné	3,5	4,6	5,6	1,1	13,9

5.5 Koničky, záujmy a informačné potreby

„Čitateľské aktivity môžu byť v sledovanej vekovej kategórii respondentov motivované a stimulované aj rozličnými záľubami, koničkami, krúžkami. Preto sme náš výskum zamerali aj týmto smerom. Vychádzali sme z predpokladu, že čitateľské schopnosti by mali byť už od 10 rokov sformované na takej úrovni, že čitateľ by mal byť schopný samostatne získavať a študovať informácie faktografického, náučno-populárneho či informačného charakteru. Predpokladali sme tiež, že pre sledovaný vek je charakteristický zvýšený záujem o aktivity kolektívneho a skupinového charakteru mimo rodinného prostredia (krúžky, záľuby, koničky), pre mnohé z nich by mohlo byť významné získavanie informácií.“¹⁷

Otázka „ak máš hobby alebo krúžky, ktoré vyžadujú odborné informácie, kde ich získavaš?“ bola orientovaná na motiváciu čítania, ktorá vychádza práve z týchto záľub a aktivít (tabuľka 68a). Respondenti mohli označiť viacej možností. Najvyšší počet respondentov (53%) odpovedalo, že potrebné informácie získava prostredníctvom internetu. Knihy, ako informačný zdroj, využíva 18,8% opýtaných, čo je druhá najčastejšia odpoveď. Informácie z časopisov využíva 14,5%, od kamarátov 16,5%, z CD-ROMov, DVD, rozhlasu a televízie 6,2% respondentov. Zároveň však táto otázka poukázala aj na vysoké percento respondentov, ktorí takéto záľuby a aktivity nemajú (42,7%).

Tabuľka 68 a

Ak máš hobby alebo krúžky, ktoré vyžadujú odborné informácie, kde ich získavaš?	Počet	Percent. podiel
Nemám hobby	728	42,7
Z internetu	905	53,0
Z kníh	321	18,8
Z časopisov	248	14,5
Z CD-ROM, DVD, rozhlasu, TV	105	6,2
Od kamarátov	281	16,5
Iné	17	1,0

Nasledujúce tabuľky (číslo 68, 69, 70) interpretujú najčastejšie využívané zdroje informácií potrebných pre osobné záľuby z hľadiska základných demografických kategórií.

Tabuľka 68 jednoznačne preukazuje skutočnosť, že záujem o informácie a informačné zdroje má narastajúci trend v súvislosti s vyšším typom školy, ktorú respondent navštevuje. Internet, ako všeobecne najčastejší zdroj informácií, využíva 47,8% žiakov základných škôl, 52,6%

¹⁷ Tamtiež, s. 30

žiakov odborných škôl a až 62,8% študentov gymnázií. Kniha, ako informačný zdroj predstavuje u žiakov základných škôl 14,2%, žiakov odborných škôl 17,8% a v prípade gymnazistov 28%.

Tabuľka 68

Škola	Ak máš hobby alebo krúžky, ktoré vyžadujú odborné informácie, kde ich získavaš?						
	Nemám také hobby, krúžky	Z internetu	Z kníh	Z časopisov	CD-ROM, DVD, rozhlas, TV	Od kamarátov	Iné
Základná	47,8	47,8	14,2	13,6	5,6	15,4	0,9
Odborná	43,3	52,6	17,8	14,5	4,8	20,1	0,4
Gymnázium	33,5	62,8	28,0	16,1	8,7	14,7	1,8

Určitú odlišnosť postojov k využívaniu informačných zdrojov podľa rodovej príslušnosti zobrazuje tabuľka 69. Kým v prípade kníh je percento ich využívania vyššie u dievčat (22,4%) ako u chlapcov (13,1%), ostatné uvádzané zdroje využívajú častejšie chlapci ako dievčatá. Výnimkou je len využívanie časopisov, ktoré je približne na rovnakej úrovni u chlapcov (14,2%) ako aj u dievčat (14,6%).

Tabuľka 69

Pohlavie	Ak máš hobby alebo krúžky, ktoré vyžadujú odborné informácie, kde ich získavaš?						
	Nemám také hobby, krúžky	Z internetu	Z kníh	Z časopisov	CD-ROM, DVD, rozhlas, TV	Od kamarátov	Iné
Chlapec	34	60,1	13,1	14,2	8,5	21,2	1,2
Dievča	48,5	48,3	22,4	14,6	4,5	13,4	0,9

Pri analýze danej otázky z pohľadu veku respondentov vyplýva, že s postupným zvyšovaním veku priamo úmerne narastá aj záujem o hobby alebo krúžky (tabuľka 70). Kým v skupine 13-ročných respondentov uvádza až 60 %, že takéto hobby nemajú, v skupine 18-ročných predstavuje toto percento hodnotu 37 %. Rovnako je tomu aj v prípade využívania informačných zdrojov. Najvýraznejšie je to vidieť pri využívaní internetu, kde v skupine 13-ročných respondentov je hodnota 40 %, 18-roční študenti internet využívajú v oveľa vyššej miere (61,1 %).

Podobný trend je aj pri využívaní kníh, rozdiel medzi najmladšími a najstaršími respondentmi je oveľa nižší (len 1,7%). Výnimkou je v tomto prípade skupina 15-ročných respondentov, ktorí knihy využívajú najmenej (13,5%)

Tabuľka 70

Vek	Ak máš hobby alebo krúžky, ktoré vyžadujú odborné informácie, kde ich získavaš?						
	Nemám také hobby, krúžky	Z internetu	Z kníh	Z časopisov	CD-ROM, DVD, rozhlas, TV	Od kamarátov	Iné
13	60,0	40,0	15,0	6,7	5,0	15,0	0
14	45,9	46,7	15,5	12,0	4,8	17,6	1,6
15	46,2	51,3	13,5	16,9	7,6	12,1	0,3
16	41,2	53,5	20,4	14,1	6,0	17,3	2,1
17	37,8	58,7	24,2	15,0	6,1	17,6	0,7
18	37,0	61,1	16,7	24,1	9,3	22,2	0

Preferované zdroje informácií nás zaujímali aj z pohľadu, či ide o používateľa knižníc (tabuľka 71). Jednoznačne najväčší počet respondentov, ktorí využívajú ako zdroj informácií knihy, je z radov používateľov knižníc (51,7%). Skupina, ktorá nenavštevuje žiadnu knižnicu najčastejšie využíva na získavanie informácií kamarátov (56,4%), internet (51,9%), časopisy (47,6%) a CD-ROM, DVD, rozhlas a TV (45,1%). Knihy v tejto skupine využíva iba 33% respondentov.

Tabuľka 71

Kde získavaš informácie pre hobby, krúžky?	Navštevuješ knižnicu?		
	Nie, žiadnu	Áno, školskú	Inú
Nemám hobby	55,7	21,3	28,6
Z internetu	51,9	25,9	31,8
Z kníh	33,0	31,6	51,7
Z časopisov	47,6	31,9	36,2
Z CD-ROM, DVD, rozhlasu, TV	45,1	31,9	38,5
Od kamarátov	56,4	21,8	29,2
Iné	20,0	40,0	73,3

6 MLÁDEŽ A KNIŽNICE

„Časť otázok v dotazníku bola venovaná navštevovaniu knižníc, využívaniu knižničných fondov a služieb, ktoré poskytujú. Zaujímalo nás, či respondenti navštevujú nejakú knižnicu (školskú alebo inú), či a ako ovplyvňuje domáce prostredie navštevovanie knižníc, či trávajú voľný čas i v knižnici, či a ako súvisí potreba tzv. doplnkových informácií k vzdelávaciemu procesu a vyučovaniu s využívaním služieb knižníc.“¹⁸

6.1 Návštevnosť knižníc

„Využívanie knižnice nie je v živote mladého človeka nevyhnutnosťou. Do knižnice chodia v prvom rade tí, ktorí chcú. Sieť knižníc je na Slovensku pomerne hustá“, v rámci Trnavského samosprávneho kraja pôsobí 244 verejných knižníc a 245 školských knižníc.¹⁹ „Len za výnimočných okolností môže nastať špecifická situácia, keď mladý človek prakticky nemá reálnu možnosť knižnicu navštevovať, pretože pokrytie knižnično-informačnými službami je dostatočné.“²⁰

Výskum ukázal, že viac ako polovica opýtaných respondentov nenavštevuje žiadnu knižnicu (53,5%). Školskú knižnicu navštevuje pravidelne len 23,9%, inú ako školskú knižnicu 30,3% opýtaných (tabuľka 72).

Tabuľka 72

Navštevuješ knižnicu? (Môžeš zakrúžkovať viacej odpovedí)	Počet odpovedí	Percent. podiel
Nie, žiadnu	883	53,5
Áno, školskú	395	23,9
Áno, inú (uved' akú)	500	30,3

Tabuľky číslo 73, 74 a 75 zobrazujú návštevnosť knižníc z hľadiska základných demografických kategórií. Aj v tomto prípade sa potvrdzuje, že záujem o služby knižnice sa zvyšuje v závislosti od typu navštevovanej školy. Inú ako školskú knižnicu pravidelne navštevujú najčastejšie študenti gymnázií (41,1%)

Tabuľka 73

Škola	Navštevuješ knižnicu?		
	Nie, žiadnu	Áno, školskú	Inú
Základná	55,9	23,5	24,7
Odborná	54,8	23,8	29,2
Gymnázium	48,0	24,9	41,1

Podľa prieskumu, chlapci navštevujú knižnice v podstatne menšej miere ako dievčatá. Žiadnu knižnicu nenavštevuje až 71,9% chlapcov a 40,6% dievčat. Školskú knižnicu navštevuje

¹⁸ Tamtiež, s. 33.

¹⁹ <http://www.spgk.sk/?adresar-skolskych-kniznic-v-sr>

²⁰ Tamtiež, s. 33.

15,9% chlapcov a 29,6% dievčat, inú ako školskú knižnicu navštevuje 17% chlapcov a 39,6% dievčat.

Tabuľka 74

Pohlavie	Navštevuješ knižnicu?		
	Nie, žiadnu	Áno, školskú	Inú
Chlapec	71,9	15,9	17,0
Dievča	40,6	29,6	39,6

Vekové zloženie návštevníkov knižníc potvrdzuje údaje získané už v tabuľke 75. Najviac respondentov, ktorí knižnicu nenavštevujú vôbec je v skupine 13 a 15 ročných respondentov. Školskú knižnicu navštevujú najviac 18-roční respondenti (32,1%) a inú ako školskú 16-roční respondenti (37,9%).

Tabuľka 75

Vek	Navštevuješ knižnicu?		
	Nie, žiadnu	Áno, školskú	Inú
13	54,0	23,8	27,0
14	52,0	27,3	26,5
15	57,2	21,4	23,4
16	53,3	23,9	37,9
17	52,2	22,8	34,2
18	49,1	32,1	24,5

Ďalšia skupina otázok bola zameraná na frekvenciu návštevnosti knižníc. Na dané otázky odpovedali len tí, ktorí uviedli, že knižnicu navštevujú, teda približne polovica respondentov. Najvyšší počet respondentov, až 52,9% uviedlo, že knižnicu navštevuje nepravidelne, len v prípade keď niečo potrebuje a nenájde inde. Pravidelní návštevníci tvoria 20,4%, viackrát za mesiac knižnicu navštívi iba 6,1% respondentov (tabuľka 76).

Tabuľka 76

Ako často navštevuješ knižnicu?	Počet odpovedí	Percent. podiel
Npravidelne, len keď niečo potrebujem a nenájdem inde	397	52,9
Len povinne so školou	155	20,6
Pravidelne, aspoň raz za mesiac	153	20,4
Viackrát za mesiac	46	6,1

Najviac pravidelných návštevníkov knižnice je medzi gymnazistami, minimálne raz za mesiac navštívi knižnicu 21,3%, viackrát za mesiac 8,3% respondentov (tabuľka 77). Návšteva knižnice organizovaná školou je najvyššia v odborných školách (26,2%). Tabuľky 78 a 79 uvádzajú podrobné údaje o návštevnosti knižníc z pohľadu pohlavia a veku.

Tabuľka 77

Škola	Ako často navštevuješ knižnicu?			
	Nepravidelne	Len povinne so školou	Pravidelne, min. 1x za mes.	Viacrát za mesiac
Základná	54,2	20,6	19,6	5,6
Odborná	48,6	26,2	20,6	4,7
Gymnázium	55,1	15,3	21,3	8,3

Tabuľka 78

Pohlavie	Ako často navštevuješ knižnicu?			
	Nepravidelne	Len povinne so školou	Pravidelne, min. 1x za mes.	Viacrát za mesiac
Chlapec	55,4	24,5	12,5	7,6
Dievča	52,0	19,4	22,9	5,6

Tabuľka 79

Vek	Ako často navštevuješ knižnicu?			
	Nepravidelne	Len povinne so školou	Pravidelne, min. 1x za mes.	Viacrát za mesiac
13	51,7	17,2	27,6	3,4
14	48,4	21,7	22,4	7,5
15	59,3	23,6	13,6	3,6
16	53,1	12,3	26,9	7,7
17	52,7	20,8	20,1	6,4
18	48,1	40,7	7,4	3,7

6.2 Využívanie a hodnotenie služieb knižnice

„Knižnice ponúkajú okrem klasických výpožičných služieb (absenčných a prezenčných výpožičiek kníh a časopisov) aj iné služby – napr. rešeršné, kopirovacie, konzultačné služby, prístup na internet, organizujú množstvo zaujímavých podujatí. Zaujímalo nás, ktoré služby respondenti uprednostňujú (tabuľka 80).“²¹

Jednoznačne najviac využívanou službou sú absenčné výpožičky, ktoré využíva až 86,5% respondentov. Podstatne nižší záujem je o bibliograficko-informačné služby (12,2%), internetové služby (8,8%) a prezenčné služby poskytované v čítárňach a študovniach (7,2%).

Tabuľka 80

Ktoré služby knižnice využívaš najčastejšie?	Počet odpovedí	Percent. podiel
Požičiavam si knihy domov (absenčné služby)	646	86,5
Čítam knihy a časopisy v študovni (prezenčné služby)	54	7,2
Bibliograficko-informačné služby, referáty na vyučovanie	91	12,2
Chodím do knižnice na internet	66	8,8
Navštevujem podujatia v knižnici	43	5,8
Iné (uved' čo)	16	2,1

²¹ Tamtiež, s. 35.

Kým najvyšší záujem o absenčné výpožičky je zo strany študentov gymnázií (92,1%), ďalšie ponúkané služby využívajú najmä žiaci základných škôl (tabuľka 81). V tomto prípade sú najviac využívané bibliograficko-informačné služby (17,1%) a prístup na internet (13,3%).

Tabuľka 81

Škola	Ktoré služby v knižnici využívaš najčastejšie?					
	Absenčné výpožičky	Prezenčné výpožičky	Bg-informačné služby, referáty na vyučovanie	Internet	Navštevujem podujatia	Iné
Základná	81,6	8,5	17,1	13,3	7,9	1,3
Odborná	87,8	8,5	9,9	5,2	4,2	2,8
Gymnázium	92,1	4,2	7,4	6,0	4,2	2,8

Tabuľka 82 demonštruje rozdielnosť pri využívaní služieb z pohľadu rodovej príslušnosti. Kým dievčatá častejšie využívajú absenčné služby (90,8%), u chlapcov je vyšší záujem o ďalšie druhy služieb, najmä bibliograficko-informačné služby (16,1%) a internetové služby (13,9%).

Tabuľka 82

Pohlavie	Ktoré služby v knižnici využívaš najčastejšie?					
	Absenčné výpožičky	Prezenčné výpožičky	Bg-informačné služby, referáty na vyučovanie	internet	Navštevujem podujatia	Iné
Chlapec	72,8	8,9	16,1	13,9	7,2	2,8
Dievča	90,8	6,7	10,9	7,2	5,3	1,9

Tabuľka 83 zobrazuje záujem o služby v jednotlivých vekových kategóriách. Zaujímavé údaje sú v návštevnosti podujatí, ktoré najčastejšie navštevujú najmladší respondenti (14,3%). S narastajúcim vekom záujem klesá, v kategórii 18-ročných nie je vôbec záujem navštevovať podujatia organizované knižnicami.

Tabuľka 83

Vek	Ktoré služby v knižnici využívaš najčastejšie?					
	Absenčné výpožičky	Prezenčné výpožičky	Bg-informačné služby, referáty na vyučovanie	Internet	Navštevujem podujatia	Iné
13	92,9	14,3	7,1	7,1	14,3	0
14	85,6	4,4	17,5	16,3	7,5	1,9
15	75,4	11,6	18,1	11,6	6,5	0,7
16	90,9	2,3	8,3	5,3	3,0	3,
17	90,5	7,6	8,8	5,7	5,3	2,7
18	81,5	14,8	7,4	0,	0	3,7

Návštevnosť školských knižníc v súvislosti s názorom respondentov na ne demonštrujú tabuľky 84 – 87. Respondenti mali možnosť označiť viacej odpovedí. Už v tabuľke 72 bola zmapovaná návštevnosť školských knižníc, kde 23,94% respondentov uviedlo, že navštevuje školskú knižnicu. Väčšina týchto respondentov je toho názoru, že v školskej knižnici je málo nových kníh (48,5%). S názorom, že v školskej knižnici sú dobré knihy a je ich dosť, sa stotožňuje 35,4% respondentov.

Tabuľka 84

Aká je vaša školská knižnica?	Počet odpovedí	Percent. podiel
Sú v nej dobré knihy a je ich dost'	134	35,4
Je v nej málo nových kníh	184	48,5
Nevyhovujú mi otváracie hodiny	47	12,4
Nepáčia sa mi priestory alebo zariadenie knižnice	58	15,3
Knižnica nefunguje	13	3,4

Tabuľky 85, 86 a 87 zobrazujú tieto názory v základných demografických kategóriách.

Tabuľka 85

Škola	Aká je vaša školská knižnica?				
	Sú v nej dobré knihy a je ich dost'	Je v nej málo nových kníh	Nevyhovujú mi otváracie hodiny	Nepáčia sa mi priestory, zariadenie	Knižnica nefunguje
Základná	48,2	43,4	9,6	10,8	0
Odborná	33,0	48,6	8,3	14,7	2,8
Gymnázium	17,3	56,7	21,2	23,1	9,6

Tabuľka 86

Pohlavie	Aká je vaša školská knižnica?				
	Sú v nej dobré knihy a je ich dost'	Je v nej málo dobrých kníh	Nevyhovujú mi otváracie hodiny	Nepáčia sa mi priestory, zariadenie	Knižnica nefunguje
Chlapec	36,0	40,0	16,0	13,0	10,
Dievča	35,1	51,6	11,1	16,1	1,1

Tabuľka 87

Vek	Aká je vaša školská knižnica?				
	Sú v nej dobré knihy a je ich dost'	Je v nej málo dobrých kníh	Nevyhovujú mi otváracie hodiny	Nepáčia sa mi priestory, zariadenie	Knižnica nefunguje
13	40,0	53,3	6,7	0	0
14	54,5	43,2	12,5	9,1	0
15	37,1	45,7	8,6	18,6	0
16	25,8	47,0	10,6	18,2	9,1
17	25,2	54,5	16,3	17,9	4,9
18	35,3	47,1	11,8	17,6	5,9

Rovnaká otázka bola položená aj žiakom, ktorí navštevujú inú ako školskú knižnicu. V prípade iných ako školských knižníc ide o vzorku 30,3% opýtaných z celkového počtu respondentov (viď tabuľka 72). Väčšina respondentov v každej zo základných demografických kategórií (typ navštevovanej školy, pohlavie, vek) sa zhoduje s názorom, že „sú v nej dobré knihy a je ich dost'“. Podrobné údaje sú uvedené v tabuľkách 88, 89 a 90.

Tabuľka 88

Škola	Ak okrem školskej knižnice chodíš aj do nejakej inej, čo si o nej myslíš?					
	Sú v nej dobré knihy a je ich dost'	Je v nej málo nových kníh	Nevyhovujú mi otváracie hodiny	Nepáčia sa mi priestory, zariadenie	Mám problém či ísť do odd. pre deti a mládež alebo pre dospelých	Iné
Základná	64,6	26,1	11,2	11,2	16,8	6,8
Odborná	60,0	32,6	12,6	3,7	9,6	2,2
Gymnázium	62,3	30,8	10,1	5,0	22,0	14,5

Tabuľka 89

Pohlavie	Ak okrem školskej knižnice chodíš aj do nejakej inej, čo si o nej myslíš?					
	Sú v nej dobré knihy a je ich dost'	Je v nej málo nových kníh	Nevyhovujú mi otváracie hodiny	Nepáčia sa mi priestory, zariadenie	Mám problém či ísť do odd. pre deti a mládež alebo pre dospelých	Iné
Chlapec	56,0	30,0	12,0	7,0	14,0	8,0
Dievča	64,2	29,6	11,0	6,8	17,2	8,2

Tabuľka 90

Vek	Ak okrem školskej knižnice chodíš aj do nejakej inej, čo si o nej myslíš?					
	Sú v nej dobré knihy a je ich dost'	Je v nej málo nových kníh	Nevyhovujú mi otváracie hodiny	Nepáčia sa mi priestory, zariadenie	Mám problém či ísť do odd. pre deti a mládež alebo pre dospelých	Iné
13	53,3	33,3	26,7	6,7	6,7	6,7
14	65,0	30,0	10,0	7,5	11,3	7,5
15	66,7	21,7	8,7	17,4	24,6	5,8
16	60,8	27,5	14,7	4,9	14,7	9,8
17	61,6	32,8	10,2	4,0	18,1	8,5
18	58,3	41,7	0	0	8,3	8,3

Ďalšiu kategóriu tvorili odpovede respondentov na otázku „čo ti najviac chýba v knižnici, ktorú navštevuješ“ (tabuľky 91, 92 a 93). Aj v tomto prípade bolo možné označiť viacej možností.

Najväčšia skupina respondentov (53,9%) odpovedala, že im v knižnici, ktorú navštevujú najviac chýbajú nové knihy. Z uvedeného počtu odpovedí túto možnosť označilo až 60,5 % dievčat. Druhou najčastejšou odpoveďou bola absencia moderného zariadenia (26 % chlapcov a 24,3 % dievčat) a príjemných pracovníkov knižnice (15,4 % chlapcov a 23,3 % dievčat).

Tabuľka 91

Škola	Čo ti najviac chýba v knižnici ktorú navštevuješ?							
	Internet	Elektronický katalóg	Nové knihy	Odborné knihy	Romány	Moderné zariadenie	Príjemní pracovníci	Iné
Základná	21,0	15,5	49,0	7,2	9,0	24,8	19,0	9,0
Odborná	17,0	17,0	56,3	9,2	7,3	23,3	17,0	6,3
Gymnázium	4,0	18,2	59,1	14,1	5,6	26,3	29,8	10,1

Tabuľka 92

Pohlavie	Čo ti najviac chýba v knižnici ktorú navštevuješ?							
	Internet	Elektronický katalóg	Nové knihy	Odborné knihy	Romány	Moderné zariadenie	Príjemní pracovníci	Iné
Chlapec	27,2	21,3	33,1	14,2	3,6	26,0	15,4	10,7
Dievča	11,4	15,2	60,5	8,3	8,7	24,3	23,3	7,8

Tabuľka 93

Vek	Čo ti najviac chýba v knižnici ktorú navštevuješ?							
	Internet	Elektronický katalóg	Nové knihy	Odborné knihy	Romány	Moderné zariadenie	Príjemní pracovníci	Iné
13	16,7	16,7	54,2	8,3	16,7	16,7	20,8	4,2
14	21,9	13,7	54,8	5,5	8,9	24,7	21,9	7,5
15	23,3	16,3	44,2	8,5	9,3	26,4	17,1	10,9
16	4,6	14,5	57,3	14,5	3,8	23,7	19,8	10,7
17	11,6	17,8	56,8	10,4	7,5	26,6	24,1	7,1
18	24,0	36,0	52,0	12,0	0	12,0	24,0	8,0

6.3 Vplyv knižnice na čítanie

„Môže mať knižnica dosah na čítanie detí a mládeže? Môže ovplyvňovať intenzitu čítania a čitateľských aktivít? Aké sú vzťahy a prieniky knižnice a čítania detí a mládeže? Relaxnými ukazovateľmi sme sa snažili zmapovať aj tieto naznačené súvislosti v prostredí sledovanej vzorky respondentov (tabuľka 94).“²²

Medzi respondentmi, ktorí nenavštevujú žiadnu knižnicu, je najviac tých, ktorí trávajú čítaním menej času. Najviac 15 minút denne sa venuje čítaniu 49,9% respondentov, 1-2 hodiny venuje čítaniu 35,3%. V tejto skupine je najvyššie percento tých, ktorí knihy počas dní školského vyučovania nečítajú vôbec (67,2%). Medzi návštevníkmi knižníc počet čítajúcich narastá s predlžujúcim sa časom čítania. Medzi návštevníkmi školských knižníc denne venuje čítaniu kníh viac ako 2 hodiny 31,2% respondentov, medzi návštevníkmi iných typov knižníc predstavuje tento počet až 55,8% (tabuľka 94).

²² Tamtiež, s. 38.

Tabuľka 94

Koľko času venuješ počas školského dňa čítaniu kníh?	Navštevuješ knižnicu?		
	Nie, žiadnu	Áno, školskú	Áno, inú
Knihy v pracovných dňoch nikdy nečítam	67,2	18,3	17,9
Nanajvýš 15 min.	49,9	25,8	32,5
1 – 2 hodiny	35,3	31,1	46,2
Viac ako 2 hodiny	28,6	31,2	55,8

V skupine respondentov, ktorí nenavštevujú žiadnu knižnicu je najvyššie percento tých, ktorí čítali knihu pred viac ako rokom (67,9%) alebo pred polrokom (54,9%). Medzi návštevníkmi školských knižníc je najviac tých, ktorí čítali knihu pred pol rokom (33,3%), druhou najčastejšou sú tí, ktorí uvádzajú, že knihu čítali naposledy včera (31,3%). Najvyššiu frekvenciu čítania uvádzajú návštevníci iných typov knižníc, kde uvádza až 53% opýtaných, že knihu čítali naposledy včera, 42,8% pred týždňom, 34,8% pred mesiacom. 61,9% respondentov v tejto skupine uviedlo iný časový úsek (tabuľka 95).

Tabuľka 95

Kedy si naposledy čítal knihu (nie učebnicu)?	Navštevuješ knižnicu?		
	Nie, žiadnu	Áno, školskú	Áno, inú
Včera	31,0	31,3	53,0
Pred týždňom	41,2	27,2	42,8
Pred mesiacom	45,3	27,3	34,8
Pred pol rokom	54,9	33,3	13,7
Pred viac ako rokom	67,9	25,9	7,1
Iný časový úsek	19,0	38,1	61,9

Tabuľka 96 prezentuje mieru stotožnenia sa s tvrdením „v školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice“ v závislosti na frekvencii čítania. Medzi respondentmi, ktorí sa s uvedeným tvrdením úplne stotožňujú, je najviac tých, ktorí počas školského dňa knihy nečítajú (60,2%) a najmenej tých, ktorí čítaniu v týchto dňoch venujú viacej ako 2 hodiny (3,2%). Najvyššiu frekvenciu čítania vykazujú respondenti, ktorí s tvrdením vôbec nesúhlasia. V tejto skupine venuje čítaniu počas školských dní viac ako 2 hodiny denne 10,9% respondentov, 32,8% číta 1-2 hodiny denne. Avšak aj v tejto skupine tvoria najväčšiu skupinu tí, ktorí počas školských dní nečítajú vôbec (38,5%).

Tabuľka 96

Koľko času venuješ počas školského dňa čítaniu kníh?	V školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice			
	Úplne súhlasím	Čiastočne súhlasím	Čiastočne nesúhlasím	Vôbec nesúhlasím
Nikdy nečítam	60,2	32,0	31,1	38,5
Najviac 15 minút	20,5	25,9	23,8	17,8
1 – 2 hodiny	16,1	35,2	40,6	32,8
Viac ako 2 hodiny	3,2	6,9	4,4	10,9

Rovnaký výrok ako v predchádzajúcom prípade sme použili aj pri sledovaní času, ktorý uplynul od posledného čítania knihy (tabuľka 97). Včera alebo dnes čítalo knihu najviac respondentov zo skupiny, ktorí s daným výrokom vôbec nesúhlasia (54,8%) alebo čiastočne nesúhlasia (44,4%).

Tabuľka 97

Kedy si naposledy čítal knihu (nie učebnicu)?	V školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice			
	Úplne súhlasím	Čiastočne súhlasím	Čiastočne nesúhlasím	Vôbec nesúhlasím
Včera / dnes	34,2	40,9	44,4	54,8
Pred týždňom	27,3	28,6	30,4	22,1
Pred mesiacom	21,6	19,8	18,7	11,5
Pred polrokom	9,7	4,8	3,3	5,8
Pred viac ako rokom	5,6	2,4	1,9	1,9
iné	1,6	3,6	1,4	3,8

Rovnako aj v prípade čítania časopisov sa potvrdilo, že najväčšiu skupinu medzi respondentmi, ktorí nenavštevujú žiadnu knižnicu, tvoria tí, ktorí časopisy počas školských dní nečítajú vôbec (58,3%) alebo čítajú časopisy maximálne 1 hodinu denne (51,2%). Najviac času čítaniu časopisov (viacej ako 3 hodiny denne) venujú návštevníci školských knižníc (71,4%). Návštevníci iných typov knižníc venujú najčastejšie tejto činnosti 1-3 hodiny denne (35,9%).

Tabuľka 98

Koľko času venuješ počas školského dňa čítaniu časopisov ?	Navštevuješ knižnicu?		
	Nie, žiadnu	Áno, školskú	Inú
Časopisy počas školského dňa nečítam	58,3	19,6	28,2
Nanajvýš 1 hodinu	51,2	25,3	31,2
1 – 3 hodiny	40,2	33,7	35,9
Viac ako 3 hodiny	28,6	71,4	28,6

Jedna z otázok bola zameraná aj na trávenie voľného času počas víkendov (označiť bolo možné viacej možností) v súvislosti s využívaním služieb knižníc. Z respondentov, ktorí uviedli, že nenavštevujú žiadnu knižnicu uviedlo, že počas víkendov nemá voľný čas (66,7%), väčšina z nich trávi voľný čas športovaním (57,4%), pri počítači (57,2%) alebo s kamarátmi (54,6%). V tejto skupine respondentov trávi víkendy čítaním 31,4% respondentov. Jednoznačne najvyšší počet respondentov, ktorí počas víkendov čítajú je v skupine tých, ktorí navštevujú iný typ knižníc (55,7%), z návštevníkov školských knižníc predstavuje tento počet 29,6%. Podrobné údaje sú uvedené v tabuľke 99.

Tabuľka 99

Ktoej z uvedených činností venuješ najviac času počas víkendov ?	Navštevuješ knižnicu?		
	Nie, žiadnu	Áno, školskú	Áno, inú
S kamarátmi	54,6	23,7	28,9
S rodinou	44,9	28,5	36,2
Pri počítači	57,2	24,2	26,7
Som v prírode	44,7	25,6	40,0
Športujem	57,4	22,9	27,8
Čítam	31,4	29,6	55,7
Pri televízii	51,6	28,0	28,6
Iné	44,9	28,5	38,6
Nemám voľný čas	66,7	8,3	33,3

V ďalšej otázke nás zaujímali dôvody, prečo naši respondenti čítajú (tabuľka 100). Najviac respondentov a zároveň používateľov iných knižníc uviedlo ako dôvod, že čítajú kvôli škole (52,6%), kvôli vzdelávaniu (52,1 %) a zo záujmu, lebo ich čítanie baví (50,6 %). Z používateľov školských knižníc najviac respondentov 36,8 % číta kvôli škole. Najviac respondentov, ktorí nenavštevujú žiadnu knižnicu, má iný dôvod prečo nečíta (45,2 %) a 35,9 % z nich číta, lebo si myslí, že čítanie rozvíja myslenie a vyjadrovanie.

Tabuľka 100

Navštevuješ knižnicu?	Označ dôvody prečo čítaš				
	Čítanie ma baví	Čítanie rozvíja myslenie aj vyjadrovanie	Čítaním sa vzdelávam	Kvôli škole	Iný dôvod
Nie, žiadnu	33,7	35,9	34,5	26,3	45,2
Áno, školskú	31,9	29,9	30,3	36,8	21,9
Áno, inú	50,6	49,9	52,1	52,6	41,1

6.4 Dôvody nevyužívania služieb knižníc

Najčastejšie dôvody, prečo naši respondenti nechodia do knižnice, prezentuje tabuľka 101. Skoro polovica respondentov ako dôvod uviedla „*nechce sa mi*“ (48 %), druhým najčastejším uvádzaným dôvodom bol nedostatok času (44,8 %). Tretiu najväčšiu skupinu tvoria respondenti, ktorí vôbec nemajú záujem o knihy (31,2 %). 15% z opýtaných tvrdí, že do knižnice síce nechodia, ale je možné že začnú.

Tabuľka 101

Ak nechodíš do knižnice, uveď prečo	Počet odpovedí	Percent. podiel
Vôbec nemám záujem o knihy	262	31,2
Nechce sa mi	404	48,0
Nemám čas	377	44,8
Neviem kde je knižnica	39	4,6
Knižnica je príliš ďaleko	62	7,4
Chodil som do knižnice ale nevyhovovalo mi, aké v nej boli knihy	116	13,8
Chodil som do knižnice, ale pracovníci knižnice neboli ochotní	34	4,0
Teraz do knižnice nechodím, ale je možné že začnem	126	15,0
Iný dôvod (uveď aký)	50	5,9

Získané informácie z predchádzajúcej tabuľky sme opäť porovnali aj so základnými demografickými kategóriami (typ navštevovanej školy, pohlavie a vek). Tieto údaje sú podrobne uvedené v tabuľkách číslo 102, 103 a 104.

Najväčšie percento respondentov, ktorí uvádzajú, že do knižnice sa im nechce chodiť, sú žiaci základných škôl (52,2%). Nedostatok času uvádzajú najčastejšie gymnazisti (52,1%). Medzi gymnazistami je aj najväčšie percento tých, ktorí do knižnice nechodia, ale možno začnú chodiť (21,9%).

Tabuľka 102

Škola	Ak nechodíš do knižnice uved' prečo								
	Nemám záujem o knihy	Nechce sa mi	Nemám čas	Neviem kde je knižnica	Knižnica je príliš ďaleko	Nevyhovuje mi skladba fondu	Pracovníci nie sú ochotní	Nechodím, ale možno začnem	Iný dôvod
Základná	38,9	52,2	39,4	4,1	8,1	11,2	3,6	12,7	4,1
Odborná	29,3	41,4	47,7	4,7	7,0	18,0	3,9	13,3	5,9
Gymnázium	17,7	48,4	52,1	5,7	6,3	13,5	5,2	21,9	9,9

Z pohľadu rodovej príslušnosti možnosť „*nechce sa mi*“ častejšie zvolili chlapci (50,3 %), možnosť „*nemám čas*“ častejšie volili dievčatá (49,1 %). Dievčatá častejšie označili možnosť „*nechodím do knižnice, ale možno začnem*“ (23,2 %) v porovnaní s chlapcami (8,3 %).

Tabuľka 103

Pohlavie	Ak nechodíš do knižnice uved' prečo								
	Nemám záujem o knihy	Nechce sa mi	Nemám čas	Neviem kde je knižnica	Knižnica je príliš ďaleko	Nevyhovuje mi skladba fondu	Pracovníci nie sú ochotní	Nechodím, ale možno začnem	Iný dôvod
Chlapec	37,6	50,3	40,7	7,2	4,6	9,8	1,5	8,3	4,4
Dievča	23,2	44,9	49,1	1,6	10,8	18,7	6,6	23,2	7,9

Do knižnice sa nechce chodiť najčastejšie 18-ročným respondentom (63 %) a 13-ročným respondentom (54,8 %). V prípade označenia možnosti „*nemám čas*“ rastie počet respondentov, ktorí túto možnosť označili, priamo úmerne s vekom. Najčastejšie teda tento dôvod uviedli 18-roční žiaci.

Tabuľka 104

Vek	Ak nechodíš do knižnice uved' prečo								
	Nemám záujem o knihy	Nechce sa mi	Nemám čas	Neviem kde je knižnica	Knižnica je príliš ďaleko	Nevyhovuje mi skladba fondu	Pracovníci nie sú ochotní	Nechodím, ale možno začnem	Iný dôvod
13	19,4	54,8	35,5	3,2	16,1	9,7	9,7	3,2	0
14	43,7	47,9	37,7	4,8	6,6	13,8	4,8	13,2	3,0
15	37,2	53,7	42,0	3,2	8,0	9,0	1,1	14,9	6,4
16	21,4	46,9	45,5	6,9	5,5	21,4	7,6	15,9	11,7
17	23,6	42,9	50,7	5,0	6,8	12,9	2,9	17,9	5,7
18	48,1	63,0	51,9	0	14,8	18,5	7,4	7,4	0

Základ nasledujúcich tabuliek (105, 106 a 107) tvorí súhlas alebo nesúhlas respondentov s výrokom „*v školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice*“ v závislosti na základné demografické kategórie (typ navštevovanej školy, pohlavie, vek). Vo všetkých troch kategóriách sa väčšina respondentov s uvedeným výrokom úplne stotožňuje alebo aspoň čiastočne súhlasí.

Tabuľka 105

Škola	V školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice			
	Úplne súhlasím	Čiastočne súhlasím	Skôr nesúhlasím	Vôbec nesúhlasím
Základná	50,2	20,3	17,5	12,1
Odborná	49,7	26,7	16,8	6,8
Gymnázium	48,7	19,1	22,2	10,1

Tabuľka 106

Pohlavie	V školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice			
	Úplne súhlasím	Čiastočne súhlasím	Skôr nesúhlasím	Vôbec nesúhlasím
Chlapec	56,2	18,3	14,1	11,4
Dievča	45,2	24,2	21,3	9,4

Tabuľka 107

Vek	V školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice			
	Úplne súhlasím	Čiastočne súhlasím	Skôr nesúhlasím	Vôbec nesúhlasím
13	50,8	24,6	10,8	13,8
14	48,8	23,1	18,1	10,0
15	52,5	16,5	18,4	12,6
16	44,6	27,0	18,0	10,4
17	49,7	21,8	19,9	8,5
18	55,4	19,6	17,9	7,1

V tabuľkách 108, 109 a 110 sme skúmali, do akej miery sa naši respondenti stotožňujú s výrokom „v školských dňoch nemám okrem školy na nič čas“. Z odpovedí je zrejmé, že postoje respondentov sú opačné ako v predchádzajúcom prípade. Väčšina respondentov s daným výrokom vôbec nesúhlasí alebo skôr nesúhlasí.

Tabuľka 108

Škola	V školských dňoch nemám okrem školy na nič čas			
	Úplne súhlasím	Čiastočne súhlasím	Skôr nesúhlasím	Vôbec nesúhlasím
Základná	5,2	15,1	30,1	49,7
Odborná	7,3	27,8	35,9	29,0
Gymnázium	8,1	22,1	34,2	35,6

Tabuľka 109

Pohlavie	V školských dňoch nemám okrem školy na nič čas			
	Úplne súhlasím	Čiastočne súhlasím	Skôr nesúhlasím	Vôbec nesúhlasím
Chlapec	6,2	15,6	31,0	47,2
Dievča	6,6	23,7	34,0	35,7

Tabuľka 110

Vek	V školských dňoch nemám okrem školy na nič čas			
	Úplne súhlasím	Čiastočne súhlasím	Skôr nesúhlasím	Vôbec nesúhlasím
13	9,5	14,3	28,6	47,6
14	4,4	17,2	32,6	45,8
15	5,9	12,1	28,7	53,2
16	6,6	22,8	39,0	31,7
17	8,1	26,5	32,9	32,5
18	3,6	26,8	33,9	35,7

Pri porovnaní odpovedí na predchádzajúce dva výroky prideme k záveru, že kým s výrokom „v školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice“ úplne súhlasí alebo skôr súhlasí 50,2% žiakov základných škôl, 49,7% žiakov odborných škôl a 48,7% gymnazistov, v prípade výroku „v školských dňoch nemám okrem školy na nič čas“ úplne súhlasí len 5,2% žiakov základných škôl, 7,3% žiakov odborných škôl a 8,1% gymnazistov. Z uvedeného teda vyplýva, že návštevnosť knižníc nie je ovplyvnená vyťaženosťou respondentov školskými povinnosťami, ale skôr spôsobom trávenia voľného času a prioritami, ktoré si respondenti zvolia.

Predchádzajúce tvrdenie do určitej miery potvrdzujú aj nasledujúce tabuľky, v ktorých sme súhlas, resp. nesúhlas, respondentov s výrokom „v školských dňoch nemám okrem školy na nič čas“ konfrontovali s otázkami „navštevuješ knižnicu?“ (tabuľka 111), „ako často navštevuješ knižnicu?“ (tabuľka 112) a dôvodmi, prečo respondenti nechodia do knižnice (tabuľka 113).

Tabuľka 111

Navštevuješ knižnicu?	V školských dňoch nemám okrem školy na nič čas			
	Úplne súhlasím	Čiastočne súhlasím	Skôr nesúhlasím	Vôbec nesúhlasím
Nie	48,1	49,7	53,1	56,5
Iba školskú	30,6	24,4	26,0	21,0
Inú	33,3	33,2	29,7	28,7

Tabuľka 112

Ako často navštevuješ knižnicu?	V školských dňoch nemám okrem školy na nič čas			
	Úplne súhlasím	Čiastočne súhlasím	Skôr nesúhlasím	Vôbec nesúhlasím
Nepravidelne	43,6	62,0	54,2	48,6
Iba so školou	20,0	16,6	21,7	21,8
Pravidelne, aspoň 1x za mesiac	18,2	19,6	17,7	23,6
Viackrát za mesiac	18,2	1,8	6,4	6,1

Tabuľka 113

Ak nechodíš do knižnice, uved' prečo	V školských dňoch nemám okrem školy na nič čas			
	Úplne súhlasím	Čiastočne súhlasím	Skôr nesúhlasím	Vôbec nesúhlasím
Vôbec nemám záujem o knihy	38,5	22,6	25,6	38,5
Nechce sa mi	53,8	42,8	44,0	52,0
Nemám čas	57,7	54,1	44,0	38,5
Neviem kde je knižnica	7,7	4,4	3,6	5,2
Knižnica je príliš ďaleko	9,6	8,2	6,9	7,2
Nevyhovovali mi knihy	11,5	17,0	14,8	12,1
Pracovníci knižnice neboli ochotní	3,8	5,7	2,2	4,9
Teraz nechodím, možno začnem	7,7	20,8	18,8	10,6
Iný dôvod (uved' aký)	3,8	4,4	8,7	4,6

Zaujímali nás aj súvislosti medzi daným výrokom a jednotlivými činnosťami vykonávanými v rámci voľnočasových aktivít. Tabuľka 114 porovnáva stotožnenie sa s výrokom „v školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice“ a čas strávený sledovaním televízie. Najviac, skoro polovica respondentov venuje tejto činnosti 1 - 3 hodiny času, a to bez ohľadu na mieru súhlasu či nesúhlasu s daným výrokom.

Tabuľka 114

Koľko času venuješ počas školského dňa sledovaniu TV?	V školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice			
	Úplne súhlasím	Čiastočne súhlasím	Skôr nesúhlasím	Vôbec nesúhlasím
Nikdy nesleduje	6,0	7,1	5,7	6,3
Najviac 1 hod.	24,6	29,8	32,3	30,7
1 – 3 hodiny	50,4	48,3	47,2	44,3
Viac ako 3 hod.	19,0	14,8	14,9	18,8

Väčšina respondentov sa počas školského dňa nevenuje hranu počítačových hier, videohier a pod. Týmto aktivitám sa nevenuje nikdy alebo maximálne 1 hodinu denne 64,7 % respondentov, ktorí s daným výrokom úplne súhlasia, 72,9 % respondentov, ktorí s výrokom súhlasia len čiastočne, 68,3 % s výrokom skôr nesúhlasí a 60,8 % respondentov, ktorí s výrokom nesúhlasia vôbec (tabuľka 115).

Tabuľka 115

Koľko času venuješ počas školského dňa hranu počítačových hier, videohier, hier na mobile, on line hier, Gameboy, Nintendo?	V školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice			
	Úplne súhlasím	Čiastočne súhlasím	Skôr nesúhlasím	Vôbec nesúhlasím
Nehrám nikdy	35,0	42,0	41,0	26,7
1 hodina	29,7	30,9	27,3	34,1
1 – 3 hodiny	21,9	17,7	21,9	23,9
Viac ako 3 hodiny	13,4	9,5	9,8	15,3

Počas školských dní venujú najviac času (36 %) komunikácii prostredníctvom internetu respondenti, ktorí s uvedeným výrokom úplne súhlasia. 1-3 hodiny denne internetovej komunikácii venujú tí, ktorí s výrokom súhlasia čiastočne (48,5 %) alebo skôr nesúhlasia (41,1%)

Tabuľka 116

Koľko času venuješ počas školského dňa komunikácii s priateľmi, príbuznými... cez internet?	V školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice			
	Úplne súhlasím	Čiastočne súhlasím	Skôr nesúhlasím	Vôbec nesúhlasím
Nikdy	7,1	5,3	7,8	9,1
1 hodina	23,0	27,2	26,3	31,8
1 – 3 hodiny	33,8	48,5	41,1	34,1
Viac ako 3 hodiny	36,0	19,0	24,8	25,0

Prezeraniu web stránok a surfovaniu venuje väčšina z opýtaných respondentov 1 hodinu alebo 1 - 3 hodiny denne. Z tých, ktorí sa s výrokom stotožňujú úplne, označilo jednu z týchto možností 72,9%, v prípade čiastočného súhlasu 80,4%, skôr nesúhlasím 81,3% a z tých ktorí s daným výrokom vôbec nesúhlasia 69,3% respondentov (tabuľka 117). Z uvedeného vyplýva skutočnosť, že respondenti, ktorí trávia voľný čas na internete, majú menej času na návštevu knižnice.

Tabuľka 117

Koľko času venuješ počas školského dňa prezeraniu web stránok, surfovaniu?	V školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice			
	Úplne súhlasím	Čiastočne súhlasím	Skôr nesúhlasím	Vôbec nesúhlasím
Nikdy	8,8	9,5	5,4	14,2
1 hodina	40,0	46,4	49,8	44,3
1 – 3 hodiny	32,9	33,7	31,5	25,0
Viac ako 3 hodiny	18,4	10,3	13,2	16,5

Poslednou zo skúmaných aktivít je čítanie časopisov počas školských dní, kde väčšina opýtaných označila, že časopisy čítajú 1 hodinu denne alebo nečítajú vôbec (tabuľka 118). Z respondentov, ktorí sa s výrokom, že počas školských dní nemajú čas chodiť do knižnice stotožňujú úplne, 39,5% nečíta časopisy vôbec a 56,8% venuje ich čítaniu maximálne 1 hodinu denne. Respondenti, ktorí s výrokom vôbec nesúhlasia najčastejšie zvolili odpoveď, že časopisy počas školských dní nečítajú (46%) alebo čítajú maximálne 1 hodinu (45,4%).

Tabuľka 118

Koľko času venuješ čítaniu časopisov?	V školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice			
	Úplne súhlasím	Čiastočne súhlasím	Skôr nesúhlasím	Vôbec nesúhlasím
Nikdy	39,5	26,4	34,8	46,0
1 hodina	56,8	64,1	58,3	45,4
1 – 3 hodiny	3,6	8,7	6,6	7,5
Viac ako 3 hodiny	0,1	0,8	0,3	1,1

V nasledujúcich dvoch tabuľkách nás zaujímala návštevnosť koncertov modernej hudby v súvislosti s návštevnosťou knižnice (tabuľka 119) a frekvenciou návštev knižnice (tabuľka 120). Najčastejšími návštevníkmi knižnice (školskej alebo inej) sú respondenti, ktorí koncerty modernej hudby navštevujú 1x do roka (70,7%), táto skupina navštevuje knižnicu aj najčastejšie pravidelne (30%). Za nimi nasleduje skupina, ktorá tieto koncerty navštevuje 1x za mesiac (57,3%).

Tabuľka 119

Navštevuješ knižnicu?	Ako často navštevuješ koncert modernej hudby				
	Viacrát za mesiac	1x za mesiac	Viacrát do roka	1x do roka	nikdy
Nie	52,7	50,1	62,1	44,0	57,2
Iba školskú	23,0	27,1	19,0	34,7	21,0
Inú	31,3	30,2	24,1	36,0	29,7

Tabuľka 120

Ako často navštevuješ knižnicu?	Ako často navštevuješ koncert modernej hudby				
	Viacrát za mesiac	1x za mesiac	Viacrát do roka	1x do roka	nikdy
Nepriavidelne	54,1	59,4	47,6	42,5	47,7
Iba so školou	20,3	19,7	19,0	22,5	21,9
Pravidelne, 1x za mesiac	22,1	16,5	28,6	30,0	20,4
Viacrát za mesiac	3,5	4,3	4,8	5,0	10,0

Súvislosť medzi návštevnosťou diskoték a návštevou knižnice demonštruje tabuľka 121. V tomto prípade tabuľka ukazuje, že školskú alebo inú knižnicu navštevuje 27,2% a inú knižnicu navštevuje 31,1% respondentov, ktorí navštevujú diskotéku viackrát za mesiac. Najčastejšie navštevujú iný typ knižnice respondenti, ktorí nechodia na diskotéky (36,5%) alebo jedenkrát za mesiac (34,7%). Frekvencia návštevnosti knižníc (tabuľka 122) je jednoznačne vyššia v prípade respondentov, ktorí diskotéky nenavštevujú vôbec (36,5%).

Tabuľka 121

Navštevuješ knižnicu?	Ako často navštevuješ diskotéku				
	Viacrát za mesiac	1x za mesiac	Viacrát do roka	1x do roka	nikdy
Nie	52,9	51,2	64,9	51,5	48,3
Iba školskú	27,2	20,6	22,2	29,9	21,8
Inú	31,1	34,7	18,3	28,4	36,5

Tabuľka 122

Ako často navštevuješ knižnicu?	Ako často navštevuješ diskotéku				
	Viacrát za mesiac	1x za mesiac	Viacrát do roka	1x do roka	nikdy
Nepriavidelne	59,8	57,3	54,0	58,8	45,4
Iba so školou	17,7	22,0	31,9	18,6	18,1
Pravidelne 1x za mesiac	20,1	14,6	13,3	17,5	25,9
Viacrát za mesiac	2,4	6,1	0,9	5,2	10,6

Respondenti, ktorí navštevujú kino viackrát do mesiaca, navštevujú vo väčšej miere aj školskú knižnicu (24,8%), alebo inú knižnicu (32,6%). Veľmi podobné hodnoty vykazujú aj respondenti, ktorí navštevujú kino 1x do roka (školská knižnica 28,8%, iná knižnica 27,6%). Frekvencia návštevnosti knižníc (tabuľka 124) je však najvyššia v skupine respondentov, ktorí sa vyjadrili, že kino nenavštevujú vôbec. V tejto skupine navštevuje knižnicu pravidelne 25,8% a viackrát za mesiac 29% respondentov.

Tabuľka 123

Navštevuješ knižnicu?	Ako často navštevuješ kino				
	Viackrát za mesiac	1x za mesiac	Viackrát do roka	1x do roka	nikdy
Nie	50,4	56,9	60,8	50,8	59,2
Iba školskú	24,8	19,1	20,3	28,8	21,1
Inú	32,6	29,5	30,1	27,6	26,3

Tabuľka 124

Ako často navštevuješ knižnicu?	Ako často navštevuješ kino				
	Viackrát za mesiac	1x za mesiac	Viackrát do roka	1x do roka	nikdy
Nepriavidelne	54,3	50,4	54,5	54,2	41,9
Iba so školou	21,3	24,0	10,9	20,3	3,2
Pravidelne 1x za mesiac	20,5	20,7	27,3	16,9	25,8
Viackrát za mesiac	3,9	5,0	7,3	8,5	29,0

Z výsledkov výskumu návštevy kultúrnych podujatí mládeže vyplynulo, že kultúrne podujatia čiastočne predstavujú pre návštevnosť knižníc konkurenciu, najmä tak obľúbené návštevy kina a diskoték (špeciálne u 16 a 17 ročnej mládeže). Najčastejšie navštevované kultúrne podujatia (ako voľnočasové aktivity) sme dali do korelácie s výrokom „v školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice.“

Z respondentov, ktorí úplne s uvedeným výrokom súhlasili, až 53,3 % navštevuje kino viackrát za mesiac, podobne aj čo naznačuje, že návštevám kina venujú respondenti dosť voľného času a nemajú tak čas chodiť do knižnice.

Viac ako tretina respondentov, ktorí súhlasili s výrokom „v školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice“ patrí medzi pravidelných návštevníkov diskoték (viackrát za mesiac resp. 1 x za mesiac) a dokonca viac ako polovica 53,1 % navštevuje koncerty modernej hudby (tabuľky 126,127).

Tabuľka 125

Ako často navštevuješ kino?	V školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice			
	Úplne súhlasím	Čiastočne súhlasím	Skôr nesúhlasím	Vôbec nesúhlasím
Viackrát za mesiac	53,3	54,8	54,0	46,7
1x za mesiac	17,0	17,1	17,9	21,6
Viackrát za rok	8,4	9,1	7,0	9,6
1x do roka	16,3	17,4	15,7	11,4
Nikdy	4,9	1,6	5,4	10,8

Tabuľka 126

Ako často navštevuješ diskotéku?	V školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice			
	Úplne súhlasím	Čiastočne súhlasím	Skôr nesúhlasím	Vôbec nesúhlasím
Viackrát za mesiac	23,2	21,2	21,1	17,1
1x za mesiac	9,2	10,6	11,0	16,0
Viackrát za rok	23,5	18,0	16,0	11,4
1x do roka	13,3	14,6	11,0	11,4
Nikdy	30,9	35,7	40,9	44,0

Tabuľka 127

Ako často navštevuješ koncert modernej hudby?	V školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice			
	Úplne súhlasím	Čiastočne súhlasím	Skôr nesúhlasím	Vôbec nesúhlasím
Viackrát za mesiac	23,2	22,2	25,4	17,0
1x za mesiac	29,9	32,5	31,7	29,0
Viackrát za rok	2,7	4,5	5,4	2,8
1x do roka	3,6	4,7	7,3	4,5
Nikdy	40,6	36,1	30,2	46,6

Na základe uvedených faktov môžeme skonštatovať, že knižnice a služby ponúkané knižnicami nezohrávajú pri získavaní informácií a trávení voľného času mladých ľudí významnejšiu úlohu. Ich služby využíva len polovica opýtaných, pričom viacej respondentov navštevuje inú ako školskú knižnicu. Podobne je to aj s frekvenciou návštevnosti – viacej ako polovica respondentov uvádza, že knižnicu navštevujú nepravidelne, len ak niečo potrebujú. Napriek tomu, že väčšina respondentov uvádza, že počas školského dňa nemá okrem školy na nič čas, výsledky prieskumu jednoznačne dokazujú, že priestor na voľnočasové aktivity mladí ľudia majú, uprednostňujú však iné aktivity ako návštevu knižníc (napríklad kino, koncerty modernej hudby, diskotéku). Ak chceme túto skupinu mládeže prilákať do knižnice, naša pozornosť by sa mala orientovať hlavne na sústavné dopĺňanie fondov novými a rozmanitými informačnými zdrojmi, modernizáciu ponúkaných služieb ako aj interiérov knižníc a v neposlednom rade aj na skvalitnenie prístupu zo strany pracovníkov knižníc.

7. ČÍTANIE A ŠKOLA

7.1 Čítanie povinnej literatúry

„Medzi základné kontextové ukazovatele sme zaradili v našom výskume tie, ktoré vypovedajú o prostredí našich respondentov. Za základné prostredie, ktoré sa existenčne spája s nadobúdaním a formovaním čitateľskej gramotnosti, sa vo všeobecnosti považuje školské prostredie. Škola je jednoznačne tým činiteľom, ktorý učí človeka základným čitateľským schopnostiam a zručnostiam – technike čítania a písania, správnej schopnosti čítania s porozumením, schopnostiam čítania ako základnej stratégie vzdelávania. V princípe by škola mala viesť aj k tomu, aby sa stal človek uvedomeľým a zreľým čitateľom, mala by učiť kritickému čítaniu a písaniu, viesť k čítaniu umeleckej literatúry ako rozvíjajúcej a formotvornej činnosti, motivovať k voľnočasovému čítaniu ako kultúrnej potrebe. Skúsenosti z pedagogickej praxe ukazujú, že v mnohých prípadoch tzv. odporúčané, resp. povinné čítanie pôsobí skôr demotivačne (čo sa musí čítať, k tomu majú žiaci a študenti odpor bez ohľadu na kvality diela). napriek tomu vhodné zvolené stratégie, metódy, motivácie a stimulácie môžu výrazným spôsobom ovplyvniť čítanie detí a mládeže.“²³

V našom výskume sme sa, rovnako ako vo výskume z roku 2009, zaujímali, či pedagógovia vyžadujú na hodinách slovenského jazyka aj čítanie tzv. povinnej (odporúčanej) literatúry. Z výsledkov výskumu vyplynulo, že v mnohých školách sa už povinné čítanie nevyžaduje, z celkového počtu respondentov až 13,4 % odpovedalo, že pedagógovia na slovenskom jazyku povinné čítanie nevyžadujú, 12,7 % respondentov neprečítalo v minulom školskom roku ani jednu knihu, 20,4 % respondentov prečítalo iba 1 knihu. Pozitívne je, 19,3 % respondentov prečítalo 2 knihy a najviac respondentov, 20,9 % prečítalo 3 a viac kníh (tabuľka č. 128).

Tabuľka 128

Niektorí učitelia SJ dávajú žiakom povinné (odporúčané) čítanie. Koľko kníh povinného čítania si v minulom školskom roku prečítal?	Počet	Percent. podiel
naši učitelia to od nás nevyžadujú	231	13,4
Neprečítal/a som ani jednu knihu	219	12,7
Prečítal/a som jednu knihu	352	20,4
2 knihy	334	19,3
3 a viac kníh	361	20,9
všetko, čo som potreboval/a, som našiel-a na internete	209	12,1
všetko, čo som potreboval/a, som odpísal-a od spolužiaka	23	1,3

Na povinnom čítaní najmenej trvajú na základných školách, až 17,9 % žiakov základnej školy uviedlo, že od nich učitelia čítanie odporúčanej literatúry nevyžadujú, najpriaznivejšia je situácia na gymnáziách, kde len 7,7 % gymnazistov uviedlo, že pedagógovia od nich nevyžadujú povinné čítanie. Gymnazisti sú školou najviac motivovaní, 3 a viac kníh prečítalo až 26,1 % gymnazistov. Žiaci odborných škôl menej čítajú, ani 1 knihu neprečítalo až 17,5 % z nich a najviac využívajú internet – 17,1%. Vyrovnaný je počet tých, ktorí prečítali 2 resp. 3 a viac kníh 18,6 % : 19,8 % (tabuľka č. 129).

Tabuľka 129

Škola	Niektorí učitelia SJ dávajú žiakom povinné (odporúčané) čítanie. Koľko takých kníh si v minulom školskom roku prečítal?						
	naši učitelia to nevyžadujú	ani 1 knihu	1 knihu	2 knihy	3 a viac kníh	všetko som našiel na internet	všetko som odpísal od spolužiaka
základná	17,9	10,0	22,9	20,3	18,3	10,0	0,5
odborná	11,1	17,5	14,0	18,6	19,8	17,1	1,9
gymnázium	7,7	12,3	23,0	18,2	26,1	10,5	2,3

Tabuľka 130

Vek	Niektorí učitelia SJ dávajú žiakom povinné (odporúčané) čítanie. Koľko takých kníh si v minulom školskom roku prečítal?						
	naši učitelia to nevyžadujú	ani 1 knihu	1 knihu	2 knihy	3 a viac kníh	všetko som našiel na internet	všetko som odpísal od spolužiaka
13	18,8	6,3	25,0	29,7	15,6	4,7	
14	14,5	13,5	24,9	20,5	19,0	7,5	
15	21,2	6,1	20,7	18,2	19,0	13,4	1,4
16	10,1	13,6	20,6	17,1	24,1	12,9	1,4
17	8,7	16,5	17,9	19,3	22,4	13,7	2,4

S prechodom zo základnej na strednú školu vzrastajú nároky učiteľov na čítanie, u 16. a 17. ročných respondentov výrazne klesá počet tých, u ktorých čítanie povinnej literatúry pedagógovia nevyžadujú. Zároveň najviac aktívnych čitateľov, ktorí prečítali 3 a viac kníh, patrí do týchto vekových kategórií. Zvýšené nároky pedagógov sa pozitívne prejavili a vo veku 16 - 17 rokov t. j. už študentov stredných škôl, sa zvyšuje počet prečítaných kníh z odporúčaného čítania oproti nižším vekovým kategóriám, aj napriek tomu, že paralelne narastá aj využívanie internetu (tabuľka č. 130).

Analýza odporúčaného čítania z hľadiska rodovej príslušnosti potvrdzuje, že frekvencia a intenzita čítania je u dievčat vyššia ako u chlapcov. Povinnú literatúru najviac čítajú dievčatá (3 a viac kníh). Chlapci majú o povinné čítanie podstatne menší záujem, dokonca 15,5 % z nich uviedlo, že to od nich učitelia nevyžadujú. Výrazný rozdiel je v počte nečitateľov. až 20,8 % chlapcov v rámci minulého školského roku neprečítalo ani jednu knihu odporúčaného čítania, kým u dievčat len 7,4 %. Chlapci čítajú celkovo menej ako dievčatá, so vzrastajúcim počtom prečítaných kníh (alternatíva 1,2, 3 a viac) klesá percentuálny podiel chlapcov, kým naopak u dievčat rastie (tabuľka č. 131).

Tabuľka 131

Pohlavie	Niektorí učitelia SJ dávajú žiakom povinné (odporúčané) čítanie. Koľko takých kníh si v minulom školskom roku prečítal?						
	naši učitelia to nevyžadujú	ani 1 knihu	1 knihu	2 knihy	3 a viac kníh	všetko som našiel na internete	všetko som odpísal od spolužiaka
chlapec	15,5	20,8	18,9	16,1	15,4	11,3	2,2
dievča	11,8	7,4	21,3	21,3	24,6	12,7	0,8

7.2 Knižnice a povinná literatúra

Ak pedagógovia nevyžadujú od žiakov čítanie odporúčanej literatúry (1. stĺpec), výrazne rastie počet žiakov, ktorý nenavštevujú žiadnu knižnicu, nemajú motiváciu – podnet, aby knižnicu navštívili.

Žiaci, ktorí nenavštevujú knižnice, čítajú málo, až 85,6 % z nich neprečítalo ani jednu knihu, 62,8 % z nich čerpá informácie o povinnom čítaní len z internetu. Žiaľ, až 87 % z tých, ktorí knižnicu vôbec nenavštevujú, odpisujú odporúčané čítanie od spolužiakov. Naopak, žiaci, ktorí navštevujú nejakú knižnicu odpisujú minimálne (tabuľka č. 132). Najviac čítajú žiaci, ktorí navštevujú knižnice, až 89,8 % z nich prečítalo minulý rok viac ako 2 knihy (tabuľka 132).

Tabuľka 132

Navštevuješ knižnicu?	Niektorí učitelia SJ dávajú žiakom povinné (odporúčané) čítanie. Koľko takých kníh si v minulom školskom roku prečítal?						
	naši učitelia to nevyžadujú	ani 1 knihu	1 knihu	2 knihy	3 a viac kníh	všetko som našiel na internete	všetko som odpísal od spolužiaka
nie	65,6	85,6	54,4	39,9	28,3	62,8	87,0
iba školskú	13,8	8,4	26,9	31,6	35,7	16,9	13,0
inú	25,0	7,4	25,1	38,1	51,7	24,2	4,3

Existuje priama súvislosť medzi intenzitou čitateľských aktivít a frekvenciou návštevnosti knižnice, až 52% žiakov, od ktorých učitelia nevyžadujú odporúčané čítanie navštevuje knižnicu nepravidelne a 71 % z nich neprečítalo ani jednu knihu, ale naopak, nepravidelní návštevníci najviac odpisujú a využívajú internet, ale vykazujú aj najväčšiu čitateľskú aktivitu vo všetkých sledovaných skupinách, kým respondenti, ktorí navštevujú knižnicu viackrát za mesiac (16 %) vykazujú najmenšiu čitateľskú aktivitu spolu len 15,1% (tabuľka 133).

Tabuľka 133

Ako často navštevuješ knižnicu?	Niektorí učitelia SJ dávajú žiakom povinné (odporúčané) čítanie, Koľko takých kníh si v minulom školskom roku prečítal?						
	naši učitelia to nevyžadujú	ani 1 knihu	1 knihu	2 knihy	3 a viac kníh	všetko som našiel na internete	všetko som odpísal od spolužiaka
nepravidelne	52,0	71,0	54,8	59,9	39,8	62,7	100
iba so školou	9,3	16,1	25,3	15,5	26,8	20,0	0
1x za mesiac	22,7	6,5	15,8	21,4	25,5	14,7	0
viackrát za mesiac	16,0	6,5	4,1	3,2	7,8	2,7	0

Tabuľka 134

Koľko kníh povinného čítania si v min šk. roku prečítal/a?	V školských dňoch nemám okrem školy na nič čas			
	úplne súhlasím	čiastočne súhlasím	skôr nesúhlasím	vôbec nesúhlasím
nemajú pov. čítanie	12,5	9,4	12,6	16,0
ani 1 knihu	13,4	12,5	11,7	13,4
1 knihu	24,1	19,9	21,6	19,1
2 knihy	14,3	23,3	21,3	16,3
3 a viac	19,6	23,0	19,9	20,8
z internetu	13,4	11,6	12,4	12,0
odpísali od spolužiakov	2,7	0,3	0,5	2,3

Zaneprázdnenosť žiakov v závislosti od čítania odporúčanej literatúry sa najviac prejavila u tých, ktorí prečítali 1,2, 3 a viac kníh, najviac z nich úplne alebo čiastočne súhlasilo s výrokom, „v školských dňoch nemám okrem školy na nič čas“, kým u respondentov, ktorí nemali odporúčané čítanie, neprečítali ani jednu knihu a odpisovali od spolužiakov, súhlasí s týmto výrokom najmenej *respondentov* (tabuľka č. 134). Čítanie odporúčanej literatúry kladie zvýšené nároky na voľný čas žiakov.

7.3 Informačné zdroje a výučba

„Učebnica nie je jediným zdrojom poznatkov potrebných pri učení a štúdiu. Už niekoľko desaťročí sa aj na Slovensku hovorí o tom, že klasické metódy a formy vyučovania, ktoré sú postavené na verbalizme, memorovaní a odovzdávaní hotových poznatkov, sú zastarané a neefektívne. Informačná spoločnosť a znalostná ekonomika potrebujú ľudí, ktorí sú schopní informácie vyhľadávať a vyberať, porovnávať a hodnotiť, ale aj vytvárať a rozširovať. Kvalita a úroveň čitateľských kompetencií jednoznačne a priamo súvisia s prospechom žiakov, s ich schopnosťami učenia sa a nadobúdania poznatkov na ostatných predmetoch. Navyše, tento vzťah je recipročný. Aktívne a funkčné kompetencie čitateľskej gramotnosti by sa mali rozvíjať i na ostatných vyučovacích predmetoch (mimo slovenského jazyka a literatúry). Jedine to je spôsob, ktorým je možné zdokonaľovať schopnosti čítania ako aktívnej metódy nadobúdania poznatkov a funkčného využívania čítania vo všetkých oblastiach života žiaka, v

jeho budúcej odbornej a profesionálnej orientácii a praxi. To si nevyhnutne vyžaduje samostatnú prácu s rozličnými mimoučebnicovými materiálmi a zdrojmi a riešenie problémových úloh na ich základe. Výber vhodných a správnych informácií z rozličných zdrojov, ich hodnotenie a konfrontácia, parafrázovanie prečítaného, excerpovanie, to sú činnosti, ktoré rozvíjajú kompetencie idúce ďaleko za tradičné učenie sa, memorovanie, reprodukovanie a opakovanie učiteľom, resp. učebnicou predložených informácií. Opakované riešenie samostatných úloh z rozličných zdrojov si vyžaduje čítanie množstva rozličných zdrojov, čo logicky zdokonaľuje a upevňuje čitateľské kompetencie. Okrem toho si to vyžaduje, na druhej strane i zdokonaľuje, čítanie s porozumením a kritické čítanie.²⁴

Pedagógovia môžu pri zadávaní domácich úloh motivovať žiakov k využívaniu rôznych informačných zdrojov. Je pozitívne, že len 5 % respondentov uviedlo, že na vypracovanie rôznych úloh nikdy nemuselo získať informácie z iných zdrojov a 26,3 % len výnimočne. Spolu 56,9 % respondentov získavalo informácie dosť často a pravidelne (tabuľka 135).

Tabuľka 135

Niektorí učitelia dávajú žiakom aj rôzne domáce úlohy (referáty, eseje...). Ako často si v minulom šk. r musel/a získať informácie z iných zdrojov?	Počet	Percen. podiel
nikdy	86	5,0
výnimočne	454	26,3
dosť často	612	35,5
pravidelne	369	21,4
neviem	202	11,7

Tento ukazovateľ sme skúmali aj kontexte podľa typu školy, výsledky na všetkých typoch škôl sú podobné, to znamená, že respondenti museli dosť často získať informácie z iných zdrojov ako len z učebníc. Najväčší rozdiel pri pravidelnom vyhľadávaní informácií je medzi gymnazistami (31,2 %), a žiakmi základných škôl (16,5 %), čo súvisí aj s väčšími nárokmi, ktoré sú kladené na gymnazistov.(tabuľka 136).

Tabuľka 136

Škola	Niektorí učitelia dávajú žiakom aj rôzne domáce úlohy (referáty, eseje...). Ako často si v min. školskom roku musel/a získať informácie z iných zdrojov?				
	nikdy	výnimočne	dosť často	pravidelne	neviem
základná	4,7	26,6	37,2	16,5	15,0
odborná	5,4	28,9	35,1	20,8	9,9
gymnázium	5,2	23,0	32,6	31,2	8,0

Z hľadiska rodovej príslušnosti je z výsledkov zrejmé, že dievčatá siahajú po iných zdrojoch častejšie ako chlapci (tabuľka č. 137).

²⁴ Tamtiež, s. 53.

Tabuľka 137

Pohlavie	Niektorí učitelia dávajú žiakom aj rôzne domáce úlohy (referáty, eseje...). Ako často si v min. školskom roku musel/a získať informácie z iných zdrojov?				
	nikdy	výnimočne	dost' často	pravidelne	neviem
chlapec	7,6	28,3	32,3	18,8	13,0
dievča	3,3	25,0	37,6	23,3	10,8

V kontexte sledovaného ukazovateľa podľa veku je zrejmé, že so stúpajúcim vekom rastie počet tých, ktorí využívajú iné zdroje pravidelne a klesá počet tých, ktorí iné zdroje nezískavali z iných zdrojov nikdy.

Pri prechode na strednú školu pedagógovia kladú na žiakov väčšie nároky a tým sú vedení k samostatnému vyhľadávaniu informácií z iných zdrojov. Pri vyhľadávaní informácií sú tak žiaci stimulovaní, aby navštívili knižnicu.

Tabuľka 138

Vek	Niektorí učitelia dávajú žiakom aj rôzne domáce úlohy (referáty, eseje...). Ako často si v min. školskom roku musel/a získať informácie z iných zdrojov?				
	nikdy	výnimočne	dost' často	pravidelne	neviem
13	7,9	25,4	41,3	14,3	11,1
14	4,2	28,8	37,9	15,1	14,0
15	4,0	28,8	37,9	15,1	14,0
16	6,3	26,4	35,2	23,8	6,5
17	5,2	25,8	34,3	23,6	8,5

Výsledky v tabuľke č. 139 potvrdzujú vzájomnú súvislosť medzi vyhľadávaním informácií z iných zdrojov a návštevnosťou knižnice, až 63,1 % respondentov, ktorí tvrdia, že nikdy nedostávajú úlohy mimo rámec učebnicových zdrojov, nenavštevuje žiadnu knižnicu, len 29,8 % navštevuje školskú knižnicu a 20,2 % uvádza, že navštevuje inú knižnicu.

Tabuľka 139

Navštevuješ knižnicu?	Niektorí učitelia dávajú žiakom aj rôzne domáce úlohy (referáty, eseje...). Ako často si v min. školskom roku musel/a získať informácie z iných zdrojov?				
	nikdy	výnimočne	dost' často	pravidelne	neviem
nie, žiadnu	63,1	49,1	50,6	56,1	63,9
áno, školskú	29,8	25,5	26,9	18,6	17,5
áno, inú	20,2	31,0	31,8	32,6	23,2

V ďalšej otázke sme sledovali súvislosť medzi zadávaním domácich úloh a intenzitou a frekvenciou návštev knižnice. Predpokladali, že zadávanie a riešenie úloh, ktoré sú orientované na samostatnú prácu s rôznymi zdrojmi, stimuluje intenzitu návštevnosti knižníc. Výsledky výskumu dokázali, že je to len vo veľmi malej miere (tabuľka 140).

Tabuľka 140

Ako často navštevuješ knižnicu?	Niektorí učitelia dávajú žiakom aj rôzne domáce úlohy (referáty, eseje...). Ako často si v min. školskom roku musel/a získať informácie z iných zdrojov?				
	nikdy	výnimočne	dost' často	pravidelne	neviem
len keď niečo potrebujem a nenájdem inde	38,7	53,2	51,1	53,0	61,8
len povinne so školou	22,6	22,7	21,2	17,4	19,1
pravidelne aspoň raz za mesiac	9,7	19,4	22,7	21,5	17,6
viackrát za mesiac	29,0	4,6	5,0	8,1	1,5

Tabuľka 141

Aká je vaša školská knižnica?	Niektorí učitelia dávajú žiakom aj rôzne domáce úlohy (referáty, eseje...). Ako často si v min. školskom roku musel/a získať informácie z iných zdrojov?				
	nikdy	výnimočne	dost' často	pravidelne	neviem
Sú v nej dobré knihy a je ich dost'	20,8	37,6	35,3	38,1	36,7
Je v nej málo nových kníh	37,5	45,5	53,9	49,2	46,7
Nevyhovujú mi otváracie hodiny	4,2	10,9	13,5	9,5	18,7
Nepáčia sa mi priestory/zariadenie	8,3	17,8	14,1	17,5	13,3
Knižnica nefunguje	33,3	2,0	-	1,6	3,3

Všeobecnou mienkou respondentov, bez ohľadu na to, ako často museli v minulom roku získať informácie z iných zdrojov je, že v ich školskej knižnici je málo nových kníh, ich názor percentuálne prevyšuje názor skupiny, ktorá je s výberom knižničného fondu spokojná. Rovnako sa táto skupina zhodla aj v názore na zariadenie a priestory knižníc, ktoré sa nepáčia spolu 49,4 % žiakov. Až 33,3 % žiakov, ktorí nikdy nemuseli získať informácie z iných zdrojov uviedlo, že ich školská knižnica nefunguje.

Zaujímalo nás, ako súvisí frekvencia zadávania domácich úloh so zaneprázdnenosťou žiakov počas dní školského vyučovania (tabuľka 142). S výrokom „V školských dňoch nemám okrem školy na nič čas“ úplne alebo čiastočne súhlasili respondenti, ktorí informácie z iných zdrojov hľadali, či už výnimočne, pravidelne alebo dost' často, kým najmenej s týmto výrokom súhlasili respondenti, ktorí nikdy nevyužívali informácie na referáty z iných zdrojov. Vyhládavanie iných informačných zdrojov je náročnejšie a zaberá žiakom viac voľného času.

Tabuľka 142

Ako často si využíval na referáty informácie z iných zdrojov?	V školských dňoch nemám okrem školy na nič čas			
	úplne súhlasím	čiastočne súhlasím	skôr nesúhlasím	vôbec nesúhlasím
Nikdy	13,8%	2,8%	3,4%	6,1%
Výnimočne	26,6%	28,7%	23,7%	27,2%
Dost' často	28,4%	36,1%	38,8%	33,9%
Pravidelne	20,2%	24,1%	21,9%	19,6%
Neviem	11,0%	8,2%	12,2%	13,2%

V súvislosti so zadávaním domácich úloh a vyhľadávaním informácií na referáty z iných zdrojov nás vo výskume zaujímalo, aké zdroje žiaci na riešenie týchto úloh využívajú, odkiaľ a akým spôsobom získavajú informácie. Každodenné skúsenosti potvrdili aj čísla: hlavným zdrojom informácií pre mládež je internet, takmer všetci, až 97,7 % hľadalo informácie na internete, 32,9 % využilo ako zdroj informácií knihy a na treťom mieste sú informácie od kamarátov (tabuľka č. 143).

Tabuľka 143

Ak si také úlohy dostával/a, kde si informácie hľadal/a?	Počet	Percentuálny podiel
v internete	1 664	97,7
v knihách	560	32,9
v časopisoch	211	12,4
CD-ROM, DVD	72	4,2
od kamarátov a spolužiakov	389	22,8
inde	36	2,1

Aj pri porovnaní zdroja informácií podľa typu škôl jednoznačne zvíťazil u mládeže internet, ktorý využívajú žiaci dvakrát viac ako knihy a to bez ohľadu na to aký typ školy navštevujú. Najviac internet a aj časopisy využívajú žiaci odborných škôl, kým knihy v porovnaní s gymnazistami a žiakmi základných škôl využívajú žiaci odborných škôl najmenej (tabuľka č. 144).

Tabuľka 144

Škola	Ak si také úlohy dostával/a, kde si informácie hľadal/a?					
	v internete	v knihách	v časopisoch	CD-ROM, DVD	od kamarátov a spolužiakov	inde
základná	97,0	32,7	12,4	4,4	24,2	2,5
odborná	98,3	29,4	14,8	3,1	25,7	1,5
gymnázium	98,1	36,5	9,8	5,1	17,0	2,1

Z hľadiska rodovej príslušnosti je hľadanie informačných zdrojov cez internet percentuálne u oboch pohlaví veľmi podobné (dievčatá 98,6 %, chlapci 96,1 %), výrazný rozdiel je vo využívaní kníh, dievčatá predbiehajú chlapcov takmer o 100 % (40,0 % : 22,1 %). Chlapci viac obľubujú elektronické zdroje a informácie od kamarátov (tabuľka č. 145).

Tabuľka 145

Pohlavie	Ak si také úlohy dostával/a, kde si informácie hľadal/a?					
	v internete	v knihách	v časopisoch	CD-ROM, DVD	od kamarátov a spolužiakov	inde
chlapec	96,1	22,1	8,2	5,2	24,6	2,4
dievča	98,6	40,0	15,0	3,6	21,6	1,9

Všetky sledované vekové kategórie preferujú pri vyhľadávaní informácií najviac internet, potom knihy a informácie od kamarátov a spolužiakov (tabuľka 146)

Tabuľka 146

Vek	Ak si také úlohy dostával/a, kde si informácie hľadal/a?					
	v internete	v knihách	v časopisoch	CD-ROM, DVD	od kamarátov a spolužiakov	inde
13	96,8	30,2	9,5	3,2	19,0	3,2
14	95,8	35,0	14,1	5,2	27,7	3,1
15	98,6	31,0	10,8	3,7	21,6	1,7
16	98,2	32,6	11,2	1,4	22,2	3,6
17	98,4	33,1	13,2	5,3	19,9	1,1

7.4 Knížnica a škola

„Fondy knižníc sú potenciálne dôležitým zdrojom pre mimoučebnicové vzdelávanie. Zaujímalo nás pôsobenie školy a pedagógov pri upevňovaní a rozvoji čitateľskej a informačnej gramotnosti a úloha knižníc v tomto procese. Konkrétne sme sledovali, či pedagógovia vyžadujú od žiakov pri spracovaní domácich úloh, referátov, esejí, projektov aj získavanie informácií z iných zdrojov, či sledujú u žiakov čítanie tzv. povinnej, resp. odporúčanej literatúry a či žiaci využívajú aj služby knižníc v súvislosti s učením sa. Sledovali sme tiež, či respondenti, ktorí majú nejaké záujmy a hobby, resp. navštevujú nejaké krúžky, využívajú služby knižníc pri získavaní odborných informácií potrebných k tejto svojej voľnočasovej aktivite.“²⁵

Vo výskume sme sledovali, či pedagógovia vyžadujú od žiakov odporúčané čítanie, aké zdroje žiaci využívajú pri hľadaní informácií. Z výsledkov vyplynulo, že existuje priama súvislosť medzi požiadavkami učiteľov na čítanie a návštevnosťou knižníc u mládeže, mládež v prípade, keď učitelia nevyžadujú povinné čítanie (až 65,6 % z nich) nenavštevuje žiadnu knižnicu, až 85,6 % z nich neprečítalo minulý rok ani jednu knihu povinného čítania. Mládež, ktorá nenavštevuje žiadnu knižnicu, na vyhľadávanie informácií využíva internet a odpisuje od kamarátov. Návštevníci knižníc čítajú viac ako tí, ktorí knižnice nenavštevujú, výrazne menej využívajú internet a len minimum z nich odpisuje od spolužiakov (tabuľka č. 147).

Respondenti, ktorí tvrdia, že sa od nich nevyžaduje žiadne povinné čítanie, trávia pravdepodobne najviac času pri internete a prečítajú ročne maximálne 1 knihu, potrebné úlohy odpisujú od spolužiakov. Potešujúce je, že návštevníci knižníc čítajú najviac a čas trávený pri internete je u nich podstatne nižší od predchádzajúcej skupiny.

²⁵ Tamtiež, s. 57.

Tabuľka 147

Navštevuješ knižnicu?	Koľko kníh povinného čítania si v minulom školskom roku prečítal?						
	učitelia nevyžadujú	neprečítal som ani jednu knihu	prečítal som 1 knihu	prečítal som 2 knihy	prečítal som 3 a viac kníh	všetko som našiel na internete	všetko som odpísal od kamarátov
nie, žiadnu	65,6	85,6	54,4	39,9	28,3	62,8	87,0
áno, školskú	13,8	8,4	26,9	31,6	35,7	16,9	13,0
inú	25,0	7,4	25,1	38,1	51,7	24,2	4,3

Tabuľka 148

Koľko kníh povinného čítania si v min. školskom roku prečítal?	V školských dňoch nemám okrem školy na nič čas			
	úplne súhlasím	čiastočne súhlasím	skôr nesúhlasím	vôbec nesúhlasím
nemáme povinné čítanie	12,5	9,4	12,6	16,0
ani 1 knihu	13,4	12,5	11,7	13,4
1 knihu	24,1	19,9	21,6	19,1
2 knihy	14,3	23,3	21,3	16,3
3 a viac	19,6	23,0	19,9	20,8
z internetu	13,4	11,6	12,4	12,0
odpísal som od spolužiakov	2,7	0,3	0,5	2,3

Zaujímala nás súvislosť medzi čítaním povinnej literatúry a množstvom voľného času mládeže. Otázku „*Koľko kníh povinného čítania si v minulom školskom roku prečítal,*“ sme dali do súvisu s výrokom „*V školských dňoch nemám okrem školy na nič čas*“. Z porovnania vyplynulo, že s výrokom úplne alebo čiastočne najmenej súhlasili najmä žiaci, ktorí odpisovali od spolužiakov, nemali povinné čítanie, neprečítali ani 1 knihu a informácie si stiahli z internetu. Čítanie povinnej literatúry kladie väčšie požiadavky na pracovnú zaneprázdnenosť žiakov.

Priama súvislosť existuje aj medzi intenzitou sledovaných čitateľských aktivít a frekvenciou návštevnosti knižnice, resp. knižníc (tabuľka 149).

Najviac respondentov uviedlo, že knižnicu navštevuje, len keď niečo potrebuje a nenájde inde a to nezávisle od počtu prečítaných kníh. Aj povinná návšteva školskej knižnice sa pozitívne prejavila vo zvýšenom počte prečítaných kníh. Je potešujúce, že aj v prípade, keď učitelia nevyžadujú povinnú literatúru, až 38,7 % žiakov patrí medzi pravidelných návštevníkov knižnice a navštevujú knižnicu častejšie - jeden alebo i viackrát mesačne. Najmenej navštevujú knižnicu žiaci, ktorí minulý rok neprečítali ani 1 knihu. Najviac aktívnych čitateľov navštevuje knižnicu pravidelne aspoň 1 x za mesiac. So vzrastajúcim množstvom prečítaných kníh (3 a viac) vzrastá aj frekvencia návštevnosti knižnice. Priama súvislosť existuje medzi intenzitou čitateľských aktivít a frekvenciou návštevnosti knižnice, protirečenie sa však javí v prípade ak respondenti navštevujú knižnicu viackrát za mesiac (až 16%) a ich čitateľská aktivita nepresahuje spolu 15,1% (1,2,3 a viac kníh ...).

Tabuľka 149

Ako často navštevuješ knižnicu?	Niektorí učitelia SJ dávajú žiakom povinné (odporúčané) čítanie. Koľko takých kníh si v minulom školskom roku prečítal?						
	učitelia to nevyžadujú	ani 1 knihu	1 knihu	2 knihy	3 a viac kníh	všetko som našiel na internete	všetko som odpísal od spolužiaka
len keď niečo potrebujem a nenájdem inde	52,0	71,0	54,8	59,9	39,8	62,7	100,0
len povinne so školou	9,3	16,1	25,3	15,5	26,8	20,0	0
pravidelne aspoň 1x za mesiac	22,7	6,5	15,8	21,4	25,5	14,7	0
viackrát za mesiac	16,0	6,5	4,1	3,2	7,8	2,7	0

Zisťovali sme, ako sa prejavia požiadavky pedagógov, ktorí vyžadujú od žiakov okrem učebníc i doplnkové informačné zdroje k vypracovaniu školských úloh, na návštevnosť knižníc (tabuľka 150). Ukázalo sa, že ak takéto zdroje učiteľ nevyžaduje, výrazne sa zvyšuje pravdepodobnosť, že žiak nebude chodiť do knižnice. Z respondentov, ktorí uviedli, že mimoučebnicové zdroje od nich učitelia nevyžadujú, až 63,1 % nenavštevuje žiadnu knižnicu, medzi žiakmi, ktorí tvrdia, že to od nich učitelia vyžadujú dosť často, nechodí do žiadnej knižnice 50,6 %.

Medzi žiakmi, ktorí tvrdia, že to učitelia vyžadujú pravidelne, nechodí do žiadnej knižnice 56,1 %, pravdepodobne hľadajú tieto zdroje mimo knižnice u kamarátov alebo na internete.

Tabuľka 150

Navštevuješ knižnicu?	Ako často si v minulom roku musel získať informácie pre domáce úlohy z iných zdrojov?				
	nikdy	výnimočne	dosť často	pravidelne	neviem
nie, žiadnu	63,1	49,1	50,6	56,1	63,9
áno, školskú	29,8	25,5	26,9	18,6	17,5
inú	20,2	31,0	31,8	32,6	23,2

Respondenti, ktorí nenavštevujú žiadnu knižnicu, nachádzajú informácie v elektronických zdrojoch a často i v časopisoch, žiaci navštevujúci knižnice vyhľadávajú potrebné zdroje viac v iných ako školských knižniciach (tabuľka č. 151).

Tabuľka 151

Ak si dostával úlohy, ktoré sa nedajú urobiť len podľa učebnice, kde si takého informácie hľadal?	Navštevuješ knižnicu?		
	nie, žiadnu	áno, školskú	inú
v internete	53,8	23,6	30,1
v knihách	35,0	30,8	47,2
v časopisoch	43,1	29,7	43,1
v CD-ROM, DVD, rozhlase, televízii	45,1	36,6	39,4
od kamarátov, spolužiakov	54,5	24,0	28,8
inde	36,4	33,3	48,5

Informačné zdroje potrebné na domáce úlohy, ktoré sa nedajú urobiť len podľa učebníc, sme dali aj do kontextu so súhlasom, resp. nesúhlasom s výrokom „V školských dňoch nemám okrem školy na nič čas“ (tabuľka 152). Tí, ktorí majú pocit nedostatku času, majú obrovskú prevahu pri nie veľmi hodnovernom zdroji informácií – internete.

Tabuľka 152

Kde si hľadal informácie na zadané školské úlohy?	V šk. dňoch nemám okrem školy na nič čas			
	úplne súhlasím	čiastočne súhlasím	skôr nesúhlasím	vôbec nesúhlasím
internet	94,4%	97,7%	98,2%	97,6%
knihy	29,6%	34,1%	34,8%	31,3%
časopisy	8,3%	15,2%	14,5%	10,0%
CD-ROM, DVD, TV, Rozhlas	3,7%	4,9%	3,8%	4,4%
od kamarátov, spolužiakov	17,6%	27,8%	22,5%	21,5%
inde	6,5%	2,0%	1,4%	1,9%

Výsledky zreteľne ukazujú, že pri získavaní informácií potrebných na riešenie pracovných úloh súčasná mládež jednoznačne, ďaleko pred všetkými médiami, uprednostňuje internet. Tradičné tlačené médiá ako zdroj informácií pre pracovné úkony strácajú svoje postavenie. Mládež často uprednostní pred náročnejším štúdiom a hľadaním informácií v knihách internet aj z dôvodu možnosti jednoduchého skopírovania a vytlačenia materiálov.

Zdroje informácií pre zadané úlohy do školy sme osobitne sledovali podľa toho, ako respondenti súhlasili s výrokom *V školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice* (tabuľka 153). Najviac s výrokom súhlasili tí, ktorí ako informačný zdroj využívajú najviac internet, kamarátov a elektronické dokumenty, najmenej knihy. Znamená to, že respondenti, ktorí využívajú ako informačný zdroj knihy, si čas na návštevu knižnice nájdu (tabuľka č. 153), kým používatelia internetu si stiahnu materiály doma, respektíve úlohy odpíšu od kamarátov.

Tabuľka 153

Kde si hľadal informácie na zadané školské úlohy?	V šk. dňoch nemám čas chodiť do knižnice			
	úplne súhlasím	čiastočne súhlasím	čiastočne nesúhlasím	vôbec nesúhlasím
internet	49,7	21,8	18,5	10,0
knihy	35,6	24,3	27,2	12,9
časopisy	40,7	30,1	19,6	9,6
CD-ROM, DVD, TV, Rozhlas	45,8	12,5	31,9	9,7
od kamarátov, spolužiakov	49,4	22,6	18,2	9,9
inde	36,1	19,4	22,2	22,2

8. RODINA A MOTIVÁCIA ČÍTANIA

„Aktívny vzťah a pozitívny postoj k čítaniu je otázkou dlhodobého formovania a kladných vplyvov v rodinnom prostredí. Práve rodinné prostredie je tým prirodzeným prostredím, ktoré by malo poskytovať kladné motivácie k čítaniu, v ktorom by mal čitateľ nabrať prvé intenzívne a pozitívne čitateľské skúsenosti spontánnym a nenúteným spôsobom prostredníctvom počiatočného rodičovského čítania, resp. predčítania. V rodinnom prostredí by mal malý čitateľ vidieť pozitívne čitateľské vzory zo strany rodičov, príp. iných starších čitateľov (súrodencov, starých rodičov) a to už od toho najútlejšieho obdobia života. Rodinné prostredie sme sledovali kontextovými indikátormi – ukazovateľmi, ktoré sú smerodajné pre správne formovanie aktívneho čitateľa od útleho veku.“²⁶

8.1 Rodičovské čítanie v útlom veku

„Základným faktorom pozitívneho vzťahu k čítaniu a literatúre je intenzívny pozitívny zážitok a skúsenosť. aj väčšiu silu majú práve prvé čitateľské skúsenosti dieťaťa cez rodičovské predčítanie ešte v predčitateľskom období. Je to ovplyvnené najmä tým, že čítanie sa realizuje cez emocionálny vzťah dieťaťa a rodiča, vnímanie literárnej reality je v tomto veku živé a animistické, vďaka čomu si dieťa literárne príbehy oživuje a stotožňuje sa s nimi – je to dobrodružstvo prežité spolu s rodičom, preto sú literárne zážitky z tohto obdobia vždy pozitívne a veľmi intenzívne, čitateľské návyky sú formované rodičovským čítaním spontánnym a nenúteným spôsobom, čo je vlastnosť, ktorú školská stimulácia nemá, resp. má ju značne obmedzenú, predčitateľské obdobie je obdobím, v ktorom sa formujú základy záujmovej, činnostnej a hodnotovej orientácie človeka. Keďže dieťa v tomto období nevie čítať, malo by sa to diať cez rodiča.“²⁷

Rodičovské čítanie (resp. predčítanie v rodinnom prostredí) bolo do výskumu zaradené ako kontextový ukazovateľ čítania respondentov.

Je potešujúce, že až 83,5 % respondentov konštatovalo, že im v detstve čítavali rodičia, 42,7 % respondentom čítavali starí rodičia a takmer rovnako (10,5 % : 10,4 %) im čítavali súrodenci a iní príbuzní. Nikto nečítal v detstve 162 respondentom (9,4 %), presné údaje sú v tabuľke č. 154.

Tabuľka 154

Kto ti v detstve čítaval?	Počet	Percent. podiel
nikto	162	9,4
rodičia	1.443	83,5
starí rodičia	738	42,7
súrodenci	182	10,5
iní príbuzní	179	10,4

Podrobné analýzy v jednotlivých demografických kategóriách z hľadiska rodovej príslušnosti, typu školy a veku uvádzajú tabuľky 155, 156, 157.

²⁶ Tamtiež, s. 61.

²⁷ Tamtiež, s. 61.

Tabuľka 155

Škola	Kto ti v detstve čítaval?				
	nikto	rodičia	starí rodičia	súrodenci	iní príbuzní
Základná	10,3	83,1	42,1	9,8	10,5
Odborná gymnázium	6,5	86,9	43,6	11,7	13,8

Zisťovali sme, ako vplývalo čítanie v detstve v kontexte s typom školy, ktorú respondenti navštevujú, z tabuľky č. 155 jednoznačne vyplýva, že najviac v detstve čítali gymnazistom, len 6,5 % z nich uviedlo, že im nečítaval nikto a vo všetkých ponúknutých možnostiach (rodičia, starí rodičia, súrodenci, iní príbuzní) dosiahli najvyššie percentuálne zastúpenie práve gymnazisti.

Tabuľka 156

Pohlavie	Kto ti v detstve čítaval?				
	nikto	rodičia	starí rodičia	súrodenci	iní príbuzní
chlapec	11,5	82,0	34,4	7,6	7,3
dievča	7,8	84,6	48,2	12,5	12,3

Analýzy podľa rodovej príslušnosti ukázali, že v detstve viac čítali dievčatám ako chlapcom, či už rodičia, starí rodičia alebo aj súrodenci a iní príbuzní.

Je to dôležité zistenie v kontexte so zistením, že pri porovnaní frekvencie čítania podľa rodovej príslušnosti, čítajú dievčatá viac ako chlapci a záľubu v čítaní získali možno aj vďaka pravidelnému predčítavaniu v detstve.

Tabuľka 157

Vek	Kto ti v detstve čítaval?				
	nikto	rodičia	starí rodičia	súrodenci	iní príbuzní
13	4,6	86,2	41,5	16,9	9,2
14	11,1	80,8	43,0	9,8	10,9
15	9,5	86,3	42,6	9,5	10,1
16	7,2	85,2	45,5	10,7	10,7
17	9,1	82,7	41,4	11,5	10,5
18	16,4	78,2	40,0	3,6	7,3

Tabuľka 158

Kto ti v detstve čítaval?	Označ dôvody, prečo čítaš				
	čítanie ma baví	čítanie rozvíja myslenie, vyjadrovanie	čítaním sa vzdelávam	kvôli škole, rodičom	iný dôvod
nikto	71,2	47,0	30,3	3,0	10,6
rodičia	68,6	42,9	30,9	11,9	9,1
starí rodičia	72,8	45,0	30,5	10,1	10,9
súrodenci	71,6	48,6	39,4	11,0	8,3
iní príbuzní	79,8	49,5	33,3	11,1	11,1

Aj výsledky nášho výskumu potvrdili zistenia z výskumu čítania mládeže v Bratislavskom kraji z roku 2009, že „pri formovaní čitateľských kompetencií dieťaťa má základnú úlohu frekvencia čitateľských aktivít v predčítateľskom období. Pravidelné, systematické a opakované čítanie má niekoľko zásadných úloh v čitateľskej gramotnosti a kultúre neskoršieho čitateľa. Buduje základné čitateľské kompetencie, ktoré sú predpokladom zvládnutia neskoršieho čítania (buduje slovnú zásobu, umožňuje poznávať kontexty slov, buduje schopnosť vnímania slov a hlások, zdokonaluje kognitívne a intelektuálne schopnosti mozgu dieťaťa), buduje čitateľský návyk, každodennú potrebu čítania a vzťah ku knihe. Z toho vyplýva, že v ďalšej otázke nás zaujímala frekvencia čitateľských aktivít dospelých (starších čitateľov) smerom k respondentom.“²⁸ Pravidelne v detstve čítavali 51,3 % respondentom, 16,5 % veľmi zriedkavo a zarážajúce je, že 26,3 % si nepamätá. Len 6,1 % respondentom v detstve nikdy nečítali (tabuľka 159).

Tabuľka 159

Ako často ti v detstve čítavali?	Počet	Percent. podiel
pravidelne	880	51,3
veľmi zriedkavo	283	16,5
nikdy	104	6,1
nepamätám si	449	26,2

Pri sledovaní ukazovateľa frekvencie počiatočného predčítania a rodičovského predčítania podľa typu navštevovanej školy vyplynulo, že výrazne najviac pravidelne v detstve čítavali žiakom základnej školy (47,6 %) a paradoxne si až 28,9 % žiakov základnej školy na predčítanie v detstve vôbec nepamätá ... Veľmi zriedkavo predčítavali gymnazistom a žiakom odborných škôl (57,0 % : 52,3 %) a rovnaké percento (16,3 %) gymnazistov i žiakov odborných škôl uviedlo, že im v detstve nikto nečítaval (tabuľka 160).

Tabuľka 160

Škola	Ako často ti v detstve čítavali?			
	pravidelne	veľmi zriedkavo	nikdy	nepamätám si
Základná	47,6	16,3	7,2	28,9
Odborná	21,9	52,3	16,3	6,1
Gymnázium	21,6	57,0	16,3	4,1

²⁸ Tamtiež, s.. 62.

Pri sledovaní ukazovateľa frekvencie počiatočného predčítania a rodičovského predčítania podľa rodovej príslušnosti sa potvrdil náš predpoklad, že dievčatám v detstve čítavali viac ako chlapcom (tabuľka 161).

Tabuľka 161

Pohlavie	Ako často ti v detstve čítavali?			
	pravidelne	veľmi zriedkavo	nikdy	nepamätám si
chlapec	45,8	16,7	7,8	29,7
dievča	55,1	16,1	4,8	24,0

Pri sledovaní ukazovateľa frekvencie počiatočného predčítania a rodičovského predčítania podľa veku sme zistili, že pravidelnejšie čítavali rodičia deťom najmä v minulosti, s klesajúcim vekom klesá aj počet tých, ktorí uviedli, že im rodičia pravidelne predčítavali (tabuľka 162).

Tabuľka 162

Vek	Ako často ti v detstve čítavali?			
	pravidelne	veľmi zriedkavo	nikdy	nepamätám si
13	45,3	18,8	6,3	29,7
14	48,2	19,9	6,5	25,4
15	49,0	12,2	7,4	31,4
16	60,9	14,5	5,5	19,0
17	51,5	17,8	4,9	25,8

V tabuľke č. 163 sme sledovali frekvenciu čítania aj v jednotlivých kategóriách respondentov, ktoré boli zoskupené na základe toho, kto im v detstve predčítal.

Tabuľka 163

Ako často ti v detstve čítavali?	Kto ti v detstve čítaval?				
	nikto	rodičia	starí rodičia	súrodenci	iní príbuzní
Pravidelne	8,9	57,5	61,7	51,6	66,5
Veľmi zriedkavo	5,5	15,6	14,7	29,1	11,7
Nikdy	61,6	0,6	0,8	1,1	1,1
Nepamätám si	24,0	26,3	22,8	18,1	20,7

„Základným faktorom pozitívneho vzťahu k čítaniu a literatúre je intenzívny zážitok a pozitívna čitateľská skúsenosť. Prvé skúsenosti dieťaťa v predčitateľskom období naviazané na predčítanie sú vždy mimoriadne pozitívne, lebo sú recipročne naviazané na emocionálne vzťahy s rodičom. „Rodič vytvára prostredníctvom spoločného čítania vzťah dieťaťa ku knihe, ale i naopak, veselá, dramatická alebo dobrodružná literárna skúsenosť upevňuje vzťah rodiča a dieťaťa cez spoločné dobrodružstvá a zážitky. Navyše, dieťa považuje čítanie za niečo, čo vedia iba veľkí, obdivuje starších, ktorí vedia čítať, túži vedieť čítať. Pri spoločnom čítaní malý čitateľ realizuje spolu so starším čitateľom „dospelácku“, t. j. dôležitú činnosť.“²⁹

²⁹ Tamtiež, s. 64.

Zaujímali nás aj pocity a emócie, aké prežívali respondenti, keď im rodičia predčítavali v detstve. Až 74,3 % respondentov malo z predčítavania pozitívny zážitok, z nich 34,2 % považovalo predčítavanie za zaujímavé a najviac, až 40,1 %, za príjemné. Za nudné považovalo predčítanie len 1,9 % respondentov. (tabuľka 164).

Tabuľka 164

Ak ti rodičia čítavali, ako si na to spomínaš?	Počet	Percent. podiel
bolo to zaujímavé	492	34,2
bolo to príjemné	578	40,1
bolo to nudné	27	1,9
neviem, nespomínam si na žiaden pocit	343	23,8

V kontexte podľa typu škôl považujú predčítanie za príjemný zážitok žiaci všetkých typov škôl, vo väčšej miere najmä študenti odborných škôl a gymnázií, je zaujímavé že rovnako vo všetkých typoch škôl si asi 1/5 respondentov nespomína na žiadny pocit z čítania. Len minimálny počet respondentov rovnako vo všetkých typoch škôl považoval predčítanie za nudné (tabuľka č. 165).

Tabuľka 165

Pohlavie	Ak ti rodičia čítavali, ako si na to spomínaš?			
	bolo to zaujímavé	bolo to príjemné	bolo to nudné	nespomínam si na žiaden pocit
Základná	34,3	36,3	3,0	20,4
Odborná	34,2	43,2	0,8	21,9
Gymnázium	33,8	43,6	1,0	21,6

Analýza z hľadiska rodovej príslušnosti potvrdzuje lepší vzťah k čítaniu u dievčat ako u chlapcov; pre dievčatá bolo predčítanie v detstve zaujímavejším a príjemnejším zážitkom ako pre chlapcov, viac chlapcov ako dievčat považovalo predčítanie za nudný zážitok a nespomínalo si na žiadny pocit (tabuľka 166).

Tabuľka 166

Pohlavie	Ak ti rodičia čítavali, ako si na to spomínaš?			
	bolo to zaujímavé	bolo to príjemné	bolo to nudné	nespomínam si na žiaden pocit
chlapec	32,3	37,7	2,8	27,2
dievča	35,5	41,5	1,3	21,7

Tabuľka 167

Vek	Ak ti rodičia čítavali, ako si na to spomínaš?			
	bolo to zaujímavé	bolo to príjemné	bolo to nudné	nespomínam si na žiaden pocit
13	37,5	28,6	5,4	28,6
14	38,6	37,3	1,3	22,8
15	28,0	37,8	4,2	30,0
16	31,3	46,7	1,2	20,7
17	35,9	42,3	0,6	21,1

Pri analýze z hľadiska veku sme zistili, že s rastúcim vekom úmerne rastie aj počet respondentov, ktorí považujú predčítanie za príjemné (tabuľka č. 167), čo priamo súvisí s našim zistením v predchádzajúcej časti, že rodičia pravidelne čítavali respondentom vo veku 15, 16 a 17 rokov (tabuľka č. 162).

8.2 Rodinná knižnica

„Čitateľská motivácia je vo veľkej miere ovplyvňovaná aj čitateľskými vzormi. Medzi ne patria čitateľské vzory rodičov a iných príbuzných. Knihy by mali súčasťou rodinného života, mali by byť bežnou vecou každodennej potreby, deti by od útleho veku mali vidieť rodičov s knihou v ruke. Rodinné prostredie by malo byť to, v ktorom má kniha svoje nezastupiteľné miesto. Základným znakom, ktorý môže na prvý pohľad zreteľne charakterizovať status knihy v rodine a jej celkovú knižnú kultúru je počet kníh a zloženie rodinnej knižnice.“³⁰

Z celkového počtu respondentov má 92,2 % vlastné knihy (tabuľka 168). Pri porovnaní podľa typu školy sme zistili len malé rozdiely, najviac kníh majú v rodinách gymnazisti, len 3,1 % gymnazistov knihy doma nemá. (tabuľka 168). Výrazné rozdiely sú však vo veľkosti domácej knižnice. Najväčšie domáce knižnice majú rodiny gymnazistov, približne 100 kníh má doma 38,6 % gymnazistov.

Tabuľka 168

Škola	Máte doma vlastné knihy?	
	áno	nie
základná	92,2	7,8
odborná	94,7	5,3
gymnázium	96,9	3,1

V otázke „Máte doma vlastné knihy“ nie je zahrnutá možnosť „viac ako 100 kníh“, zistili sme, že veľa respondentov, ktorí mali bohatú domácu knižnicu nad 100 kníh, nevedelo presný počet a uvádzali možnosť „neviem“. Gymnazisti uvádzajú najvyšší počet kníh v domácej knižnici a čiastočne aj študenti odborných škôl.

Tabuľka 169

Škola	Koľko kníh máte približne doma?			
	20	50	100	neviem
základná	21,8	29,4	19,4	29,4
odborná	21,5	36,2	21,9	20,3
gymnázium	11,7	25,3	38,6	24,4

Až 73,5 % respondentov, ktorí nemajú vlastnú knižnicu resp. nemajú doma knihy, počas školských dní vôbec knihy nečíta, 15,7 % číta maximálne do 15 minút, 1 až 2 hodinu číta 10,8 % a viac ako 2 hodiny ani jeden respondent. Žiaci, ktorí majú doma vlastné knihy venujú čítaniu počas dní školského vyučovania viac času, ako tí, ktorí knihy nemajú (tabuľka č. 170).

³⁰ Tamtiež, s..65.

Tabuľka 170

Koľko času venuješ počas školského dňa čítaniu kníh ?	Máte doma vlastné knihy?	
	áno	nie
nečíta	44,8	73,5
do 15 min.	22,5	15,7
1 až 2 hod.	27,5	10,8
viac ako 2 hod.	5,2	0

Súvislosť medzi frekvenciou čítania a existenciou domácej knižnice sa prejavila aj v tabuľke č. 171. „Včera alebo dnes čítalo inú knihu ako učebnicu“ v priemere len 9,5 % tých respondentov, ktorí doma vlastnú knižnicu nemajú, ale až 41,6 % tých, ktorí knižnicu doma majú (tabuľka 171).

Tabuľka 171

Kedy si naposledy čítal knihu (nie učebnicu)?	Máte doma vlastné knihy?	
	áno	nie
neodpovedal	?	?
včera alebo dnes	41,6	9,5
pred týždňom	27,6	33,3
pred mesiacom	19,5	19,0
pred polrokom	6,1	14,3
pred viac ako rokom	3,0	19,0
iné	2,3	4,8

Pri sledovaní intenzity čítania časopisov v korelácii s existenciou domácej knižnice až 54,9 % respondentov, ktorí nemajú domácu knižnicu, nečíta počas dní školského vyučovania časopisy nikdy a len 43,1 % ich číta nanajvýš 1 hodinu. Respondenti, ktorí majú knižnicu, čítajú časopisy viac, 35,3 % nečíta nikdy a až 58,4 % číta časopisy maximálne 1 hodinu.

Tabuľka 172

Koľko času venuješ počas školského dňa čítaniu časopisov?	Máte doma vlastné knihy?	
	áno	nie
časopisy počas školských dní nikdy nečítam	35,3	54,9
nanajvýš 1 hod.	58,4	43,1
1 – 3 hod.	5,8	2,0
viac ako 3 hod.	0,4	0

Porovnávali sme aj vplyv domáceho prostredia na trávenie voľného času počas víkendov. Respondenti si mali možnosť vybrať spôsob trávenia svojho voľného času spomedzi ôsmich možností, pričom mohli označiť i viaceré zároveň. Jednou z možností bolo i čítanie. V rodinách, kde majú vlastnú knižnicu respondenti venujú najviac voľného času: kamarátom, rodine, práci na počítači, športu, TV a čítaniu. V druhej skupine je percentuálne rozloženie podobné až na opačný pomer pri čítaní a sledovaní TV, viac času presedia pravdepodobne aj pred počítačom a menej chodia do prírody. 25,1 % respondentov z rodín, kde majú v domácnosti knižnicu, si z ponúknutých aktivít, ktorým venujú najviac času počas víkendov

vybralo čítanie. Tí respondenti, ktorí žijú v rodinách bez knižnice, cez víkendy čítajú minimálne (9,9 %). Presné údaje sú uvedené v tabuľke 173.

Tabuľka 173

Ktorej z uvedených možností venuješ najviac času počas víkendov?	Máte doma vlastné knihy?	
	áno	nie
s kamarátmi	81,8	73,3
s rodinou	55,0	44,6
pri počítači	53,2	62,4
chodím do prírody	21,2	10,9
športujem	42,5	37,6
čítam	25,1	9,9
sledujem TV	39,0	45,5
iné	9,3	11,9
nemám voľný čas	0,6	2,0

Zaujímalo nás, či je vzťah ku knihám a k čítaniu u respondentov ovplyvnený tým, že sa pohybujú v domácom prostredí, kde sa predpokladá pozitívny vzťah ku knihám. Skúmali sme závislosť existencie domácej knižnice v rodine respondentov a ich vnútorných motivácií čítania. Respondentov, ktorí čítajú knihy, sme sa pýtali na dôvod, prečo čítajú. Z ponúknutých možností mohli označiť viaceré možnosti. 69,1 % respondentov z rodín, kde majú knižnicu uviedlo, že ich čítanie baví. Tento dôvod udalo len 33,3 % tých, ktorí doma vlastné knihy nemajú. Kvôli škole alebo rodičom, čítajú viac tí, ktorí v domácnosti knižnicu nemajú (20 %) než tí, ktorí rodinnú knižnicu majú (tabuľka 174).

Návyk na čítanie a potrebu kultúrneho vyžitia prostredníctvom kníh sa pravdepodobne vypestoval skôr v rodinách kde majú doma knihy.

Tabuľka 174

Označ dôvody, prečo čítaš (odpovedajú len tí, ktorí čítajú knihy)	Máte doma vlastné knihy?	
	áno	nie
čítanie ma baví	69,1	33,3
čítanie rozvíja moje myslenie aj vyjadrovanie	43,7	46,7
čítaním sa vzdelávam	30,3	40,0
kvôli škole, rodičom	11,0	20,0
iný dôvod	8,7	33,3

Skúmali sme aj dôvody, prečo respondenti nečítajú, v korelácii s prítomnosťou knižnice v domácnosti. Respondenti oboch sledovaných kategórií nečítajú z rovnakého dôvodu, čítanie ich nebaví (54,9 % :67,1 %), považujú čítanie za únavné a radšej si pozrú televíziu (43 % : 47,1 %) a takmer rovnaký počet respondentov, 35,4 % tých, ktorí majú doma knižnicu a 34,3 % ktorí knižnicu nemajú, nečítajú pre nedostatok času na čítanie. (tabuľka 175).

Nezáujem o čítanie je výraznejší v rodinách bez vlastnej knižnice.

Tabuľka 175

Označ dôvody, prečo nečítaš (vypĺňajú len tí, ktorí nečítajú knihy)	Máte doma vlastné knihy?	
	áno	nie
nemám na čítanie čas	35,4	34,3
čítanie je únavné, radšej si pozriem film	43,0	47,1
nebaví ma to	54,9	67,1
iný dôvod	4,0	7,1

Prítomnosť rodinnej knižnice sme porovnávali aj s tým, aké zdroje využívajú žiaci pri vypracúvaní referátov, esejí či projektov (tabuľka 176). Pri získavaní informácií respondenti oboch kategórií uprednostňujú hľadanie informácií cez internet. Za pozitívum môžeme hodnotiť údaj, že v rodinách s knihami sa na druhom mieste uvádzajú za zdroj informácií knihy (tabuľka č. 176).

Tabuľka 176

Kde získavaš informácie pre potrebné k vypracovaniu domácich úloh?	Máte doma vlastné knihy?	
	áno	nie
internet	97,9	93,0
knihy	34,3	10,0
časopisy	12,7	6,0
CD-ROM, DVD, rozhlas, televízia	4,2	5,0
kamaráti	23,2	18,0
iné	2,0	4,0

Pri využívaní informačných zdrojov pre svoje záujmy a krúžky u oboch sledovaných kategórií najčastejšie respondenti využívajú internet (53,4 : 47,5 %) a celkovo sú na tom podstatne lepšie tí respondenti, ktorých rodinné zázemie podporuje čítanie a vzťah ku knihám.

Vo všetkých možnostiach, s výnimkou internetu, dosiahli vyššie hodnoty respondenti z rodín s knižnicou. Len 7,9 % respondentov z domácností, ktoré nemajú knižnicu, siahne po knihe ako zdroji informácií potrebných pre realizáciu svojich záľub. Je zarážajúce, že tak vysoký počet respondentov nemá žiadnu záľubu (tabuľka 177).

Tabuľka 177

Kde získavaš informácie pre hobby/krúžky?	Máte doma vlastné knihy?	
	áno	nie
nemám hobby	42,1	51,5
internet	53,4	47,5
knihy	19,5	7,9
časopis	14,9	8,9
CD-ROM, DVD, rozhlas, televízia	6,5	1,0
kamaráti	16,8	11,9
iné	1,1	0

8.3 Kniha ako dar v rodine

Ďalšiu informáciu o statuse knihy a čítania v rodinnom prostredí sme sa snažili získať prostredníctvom otázky „Dostávaš od rodičov alebo príbuzných knihy?“ (tabuľka 178). Zistili sme, neuspokojivú skutočnosť, že len 19,3 % respondentov dostáva knihy od rodičov pravidelne, 55,7 % respondentov len výnimočne a 25 % nedostáva knihy od rodičov nikdy. Daným ukazovateľom sme zároveň sledovali zároveň ako rodičia motivujú a stimulujú čitateľské aktivity svojich detí a ich záujem o čítanie a knihy.

Tabuľka 178

Dostávaš od rodičov alebo príbuzných knihy?	Počet	Percent. podiel
nie, nikdy	433	25,0
áno, len výnimočne	964	55,7
áno, pravidelne	335	19,3

Presné vyhodnotenie daného ukazovateľa v základných demografických kategóriách (pohlavie, vek, typ školy) ukazujú tabuľky 179, 180, 181. Vyplýva z nich, že z hľadiska príslušnosti k typu školy najčastejšie dostávajú knihy gymnazisti a najmenej žiaci základných škôl (tabuľka 179), z hľadiska rodovej príslušnosti (tabuľka 180) dievčatá dostávajú knihy častejšie ako chlapci (24,5 : 11,7 %) a naopak, podstatne viac chlapcov knihy nikdy nedostáva (33,3 % . 19,3 %).

Tabuľka 179

Škola	Dostávaš od rodičov alebo príbuzných knihy?		
	nie, nikdy	áno, len výnimočne	áno, pravidelne
Základná	29,5	54,8	15,7
Odborná	26,4	56,6	16,9
Gymnázium	15,3	56,4	28,3

Tabuľka 180

Pohlavie	Dostávaš od rodičov alebo príbuzných knihy?		
	nie, nikdy	áno, len výnimočne	áno, pravidelne
chlapec	33,3	54,9	11,7
dievča	19,3	56,2	24,5

Pri zisťovaní údajov podľa vekového rozdelenia sa tiež potvrdzuje u všetkých sledovaných vekových kategórií, že do daru dostávajú knihy výnimočne (tabuľka č. 151).

Tabuľka 181

Vek	Dostávaš od rodičov alebo príbuzných knihy?		
	nie, nikdy	áno, len výnimočne	áno, pravidelne
13	14,1	64,1	21,9
14	27,3	55,5	17,2
15	34,6	50,8	14,5
16	18,2	56,0	25,8
17	22,4	56,5	21,0
18	21,4	66,1	12,5

Darovanie kníh deťom sme zisťovali aj v porovnaní s výrokom „V školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice.“ Ako ukazuje tabuľka 182, tí, ktorí nemajú čas chodiť do knižnice, dostávajú od rodičov alebo iných príbuzných výrazne menej často knihy ako dar.

Tabuľka 182

Dostávaš od rodičov alebo príbuzn knihy?	V školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice			
	úplne súhlasím	čiastočne súhlasím	čiastočne nesúhlasím	vôbec nesúhlasím
nie, nikdy	32,3	17,5	15,0	23,1
áno, ale len výnimočne	54,1	59,2	58,6	51,4
áno, pravidelne	13,6	23,3	26,3	25,4

Aj v skupine respondentov, ktorí „V školských dňoch nemajú okrem školy na nič čas,“ sme zisťovali, ako bývajú obdarovávaní knihami od rodičov a od svojich kamarátov. Ako ukazuje tabuľka 183, z hľadiska obdarovania knihami nemajú respondenti, ktorí dostávajú knihy pravidelne pocit, že nemajú na nič čas, nie je žiaden významný rozdiel medzi tými, ktorí tvrdia, že okrem školy nemajú na nič čas a tými, ktorí s výrokom nesúhlasia vôbec.

Tabuľka 183

Dostávaš od rodičov knihy	V šk. dňoch nemám okrem školy na nič čas			
	úplne súhlasím	čiastočne súhlasím	skôr nesúhlasím	vôbec nesúhlasím
Nie, nikdy	39,3	18,5	23,8	26,7
Áno, ale len výnimočne	42,9	58,7	57,5	54,7
Áno, pravidelne	17,9	22,8	18,7	18,6

8.4 Vnucovanie čítania v rodine

Zisťovali sme, či rodičia nútia respondentov do čítania, až 82,4 % respondentov odmieta tvrdenie, že by ich rodičia nútli do čítania (tabuľka 184).

Tabuľka 184

Rodičia ma nútia do čítania	Počet	Percent. podiel
úplne súhlasím	42	2,4
čiastočne súhlasím	80	4,6
skôr nesúhlasím	183	10,5
vôbec nesúhlasím	1 432	82,4

Ukazovateľ vonkajšej motivácie prostredníctvom vplyvu rodičov sme sledovali aj v kontexte rodovej príslušnosti, typu školy a veku respondentov (tabuľky 185, 186, 187). Uvedené tabuľky viac-menej potvrdzujú všeobecné výsledky.

Z hľadiska rodovej príslušnosti prevažná väčšina respondentov nesúhlasila tvrdením, že by rodičia nútli svoje deti do čítania a to rovnako viac u dievčat ako u chlapcov. Predpokladáme, že určitý, aj keď minimálny „nátlak“, cítia od rodičov najmä chlapci (tabuľka č. 186).

Tabuľka 185

Pohlavie	Rodičia ma nútia do čítania			
	úplne súhlasím	čiastočne súhlasím	skôr nesúhlasím	vôbec nesúhlasím
chlapec	3,3	7,2	14,1	75,3
dievča	1,8	2,7	8,2	87,3

S tvrdením, že by rodičia nútli svoje deti do čítania prevažná väčšina respondentov nesúhlasila a to vo všetkých typov škôl. Určitý, aj keď minimálny „nátlak“ je zrejmy u žiakov základných škôl (tabuľka č. 186), tento predpoklad potvrdzuje aj analýza z vekového hľadiska, kde s výrokom súhlasia, úplne alebo čiastočne, najviac žiaci vo veku 13 a 14 rokov, so stúpajúcim vekom rastie aj percentuálne počet tých, ktorí s daným výrokom vôbec nesúhlasia (tabuľka č.187).

Tabuľka 186

Škola	Rodičia ma nútia do čítania			
	úplne súhlasím	čiastočne súhlasím	skôr nesúhlasím	vôbec nesúhlasím
Základná	2,5	6,9	13,3	77,3
Odborná	1,9	2,7	9,9	85,6
Gymnázium	2,9	2,7	6,0	88,4

Tabuľka 187

Vek	Rodičia ma nútia do čítania			
	úplne súhlasím	čiastočne súhlasím	skôr nesúhlasím	vôbec nesúhlasím
13	4,6	7,7	21,5	66,2
14	1,8	8,8	14,5	74,8
15	2,5	4,7	10,1	82,7
16	3,1	1,7	7,9	87,2
17	2,2	2,8	8,3	86,7
18	1,8	5,4	10,7	82,1

Zaujímalo nás, či určitý nátlak rodičov na čítanie nejako koreluje so súhlasom, resp. nesúhlasom respondentov s tvrdením „V školských dňoch nemám okrem školy na nič čas.“ Percentuálne údaje sú v tabuľke 188.

Tabuľka 188

Rodičia ma nútia do čítania	V šk. dňoch nemám okrem školy na nič čas			
	úplne súhlasím	čiastočne súhlasím	skôr nesúhlasím	vôbec nesúhlasím
Úplne súhlasím	8,1%	2,0%	2,1%	2,0%
Čiastočne súhlasím	8,1%	5,4%	5,6%	2,6%
Skôr nesúhlasím	11,7%	13,0%	13,1%	7,0%
Vôbec nesúhlasím	72,1%	79,6%	79,2%	88,4%

Aj napriek určitému nátlaku zo strany rodičov, sa javí, že respondenti vo väčšej miere odmietajú tvrdenie, že by ich rodičia nútli do čítania.

8.5 Vplyv domáceho prostredia na navštevovanie knižnice

Z výsledkov výskumu vyplynulo, že viac ako polovica respondentov (52,6 %) napriek tomu, že majú svoju rodinnú knižnicu, nenavštevuje žiadnu knižnicu. Školskú knižnicu navštevuje 24 % respondentov, inú ako školskú knižnicu navštevuje v priemere 31,3 % opýtaných. V porovnaní s tými, ktorí doma vlastné knihy nemajú, sú však ich výsledky neporovnateľne priaznivejšie. Až 66,7 % respondentov, ktorí nemajú doma vlastné knihy, nenavštevuje žiadnu knižnicu, školskú knižnicu navštevuje 24 % a len 14,6 % navštevuje inú knižnicu (tabuľka 189).

Tabuľka 189

Navštevuješ knižnicu?	Máte doma vlastné knihy?	
	áno	nie
nie, žiadnu	52,6	66,7
áno, školskú	24,0	24,0
áno, inú	31,3	14,6

Respondenti, ktorí nemajú doma vlastné knihy, majú menšiu potrebu čítania a menej navštevujú knižnice, naopak, tí, ktorí majú domácu knižnicu, navštevujú aj iné knižnice,

9 PRESTÍŽ A IMIDŽ ČÍTANIA, VZŤAH KU KNIHE

„Používať pojmy ako prestíž, status a imidž v súvislosti s čítaním či knihou sa nám vidí úplne primerané. Obzvlášť medzi mladými ľuďmi totiž faktor skupinovej obľúbenosti a prestíže určitej aktivity zohráva dôležitú úlohu. Mladí ľudia sa vymaňujú z domáceho prostredia a stávajú sa konformnými s hodnotami, ktoré vyznávajú neformálne skupiny ich rovesníkov. Práve preto sú pubescenti a adolescenti kategóriami, ktoré najviac a najrýchlejšie podliehajú vplyvu módy, vytvárajú si svojské, svojej generácii vlastné hodnoty a preferencie. Na druhej strane však pozitívny a negatívny vzťah k čítaniu v adolescencii nie sú výhradne dôsledkom klímy v rovesníckej skupine, veľmi dôležitú úlohu zohráva predchádzajúci vplyv rodiny a školy.“³¹

V období adolescencie, pri prechode z detstva do dospelosti, nadobúda pre mladého človeka pojem imidž a prestíž veľkú váhu. Mladý človek sa začína zamýšľať nad otázkou vlastnej identity, pričom sa na jednej strane snaží o vybočenie z radu a zároveň sa usiluje o stotožnenie sa s rovesníkmi. A hoci sa začína postupne znižovať závislosť na rodičoch a nové vzťahy s rovesníkmi sú pre väčšinu z nich prioritné, základné hodnoty vštepované v predošlom vývojovom období života určujú neskoršie zameranie mladých ľudí vo všetkých oblastiach života.

9.1 Pozitívny vzťah k čítaniu

„Úroveň čitateľských schopností a zručností človeka ovplyvňuje nepochybne intenzita čítania a frekvencia čitateľských aktivít. Tieto však do veľkej miery závisia od názorov respondentov na čítanie a od postojov mládeže k čítaniu ako prostriedku získavania informácií i ako voľnočasovej aktivity. Klesajúci status čítania a kníh je všeobecným kritickým javom spoločnosti, ktorý odborníci sledujú a konštatujú od polovice 80. rokov. Preto sme sa na tento jav zamerali aj v našom výskume a sledovali sme dva základné kauzálne ukazovatele čítania detí a mládeže. Orientovali sme sa na dôvody, prečo mládež číta, ale aj na dôvody, ktoré sú príčinou nečítania mládeže.“³²

Výskumy venujúce sa problematike čítania potvrdzujú neustály pokles záujmu o čítanie predovšetkým u adolescentov. Hoci je získavanie informácií základným cieľom štúdia, ktoré tvorí hlavnú časť denného programu mládeže, vysoká informačná, resp. počítačová gramotnosť mladých ľudí a dostupnosť internetu klasické čítanie vytláča do úzadia. Preto nás zaujíma kauzalita motivácie čítania u mládeže pri pozitívnych, ale i pri negatívnych postojoch k čítaniu.

Pri zisťovaní dôvodov, pre ktoré mládež číta, sme zistili: Ako najčastejší dôvod, prečo mladí ľudia čítajú, bol uvedený, že „čítanie ich baví.“ Túto odpoveď si zvolilo 42 % respondentov, čo je takmer polovica opýtaných.

Čítanie ako činnosť vplývajúca na „rozvoj svojho myslenia a vyjadrovania“ označilo 27 % opýtanej mládeže. Čitateľská gramotnosť však vytvára predpoklady na rozvoj ďalších foriem gramotnosti, ktorých je základom, predovšetkým však vplýva na potenciál jednotlivca umožňujúci aktívne sa uplatniť v spoločnosti. S prvotným významom čítania ako základnou bunkou „vzdelávacieho procesu“ pri získavaní teoretických i praktických zručností súhlasí len 18,7 % opýtaných. Kvôli „škole a rodičom“ sa venuje čítaniu 6,8 % a „iný dôvod“ uviedlo 5,6 % respondentov (tabuľka 190).

³¹ Tamtiež, s. 73.

³² Tamtiež, s. 73.

Tabuľka 190

Označ dôvody, prečo čítaš	Počet	Percent. podiel
čítanie ma baví	579	42
čítanie rozvíja moje myslenie aj vyjadrovanie	372	27
čítaním sa vzdelávam	258	18,7
kvôli škole, rodičom	94	6,8
iný dôvod	77	5,6

Kauzalitu čítania sme preskúmali z viacerých uhlov, dôležité smerodajné demografické ukazovatele, ako je napr. pohlavie, typ školy či vek, sme porovnávali s pozitívnymi postojmi k čítaniu v nasledujúcich tabuľkách.

Výskum potvrdil, že v pozitívnom prístupe k čitateľskej činnosti majú výraznú prevahu dievčatá. Z opýtaných dievčat baví čítanie 76,7 %, naproti tomu čítanie baví iba 46,2 % chlapcov. Pragmatickejší postoj chlapcov k čítaniu sa ukazuje pri odpovedi, že čítaním sa vzdelávajú, kde súhlasí 39,3 % opýtaných, rovnako pri výroku „čítam kvôli škole a rodičom“ sú chlapi v prevahe, kde odpovedá pozitívne 17,5 % chlapcov a len 8,6 % dievčat (tabuľka 191).

Tabuľka 191

Pohlavie respondenta v	Označ dôvody, prečo čítaš				
	čítanie ma baví	čítanie rozvíja moje myslenie aj vyjadrovanie	čítaním sa vzdelávam	kvôli škole, rodičom	iný dôvod
Chlapec	46,2	36,8	39,3	17,5	8,1
Dievča	76,7	46,6	27,0	8,6	9,4

Typ školy a dosiahnutý stupeň vzdelania tiež výrazne vplýva na kauzalitu čitateľských aktivít mládeže. Až 84,3 % gymnazistov čítanie baví, pričom najnižší ukazovateľ nachádzame u žiakov základných škôl. Podobná situácia nastáva i pri téze „čítanie rozvíja moje myslenie a vyjadrovanie.“ Musíme však brať do úvahy, že respondenti, ktorí sú žiakmi základných škôl, neskôr odídu na gymnáziá, kde je viac čitateľov, či na odborné školy, kde nájdeme viac nečitateľov. K výrazným výkyvom však už neprichádza pri ďalších odpovediach, kde je percentuálne zastúpenie žiakov všetkých troch typov škôl približne rovnaké (tabuľka 192).

Tabuľka 192

Škola	Označ dôvody, prečo čítaš				
	čítanie ma baví	čítanie rozvíja moje myslenie aj vyjadrovanie	čítaním sa vzdelávam	kvôli škole, rodičom	iný dôvod
základná	56,9	38,0	31,8	13,5	10,4
odborná	68,4	44,0	26,1	6,8	8,5
gymnázium	84,3	52,5	31,4	11,8	7,8

Tabuľka 194

Rodičia ma nútia do čítania	Označ dôvody, prečo čítaš				
	čítanie ma baví	čítanie rozvíja moje myslenie aj vyjadrovanie	čítaním sa vzdelávam	kvôli škole, rodičom	iný dôvod
úplne súhlasím	0,2	0,3	1,9	3,2	-
čiastočne súhlasím	2,4	2,2	1,6	19,1	3,9
skôr nesúhlasím	9,7	8,3	12,4	17	2,6
vôbec nesúhlasím	87,7	89,2	84,1	60,6	93,5

Vyššie uvedené výsledky spracované do tabuliek, poukazujú na súčasné čitateľské postoje a pohnútky vedúce k čítaniu ako ku kultúrnej i vzdelávacej aktivite. Potvrdzujú nepriaznivé postavenie čitateľskej činnosti všeobecne, rovnako poukazujú na nízky stupeň informovanosti o význame čítania pre rozvoj komplexnej osobnosti a nedostatočnej vnútornej i vonkajšej motivácie k čítaniu.

9.2 Negatívny vzťah k čítaniu

Rovnako ako na pozitíva, bolo nutné zamerať sa vo výskume i na negatívne fakty o čítaní. Na zrkadlovo obrátenú otázku z predchádzajúcej časti výskumu si mohli vybrať respondenti zo štyroch alternatív odpovede.

Najčastejšie zaznela odpoveď respondentov, že „čítanie ich nebaví“ – 40,4 % takmer polovica z celkového počtu odpovedí. Pre 31,2 % je „čítanie únavné a radšej si pozrú film,“ pričom štvrtina opýtaných, teda 25,3 %, „nemá na čítanie čas.“ „Iný dôvod,“ prečo nečítajú, označilo 3,1 % respondentov.

Tabuľka 198

Označ dôvody, prečo nečítaš	Počet	Percent. podiel
nemám na čítanie čas	211	25,3
čítanie je únavné, radšej si pozriem film	260	31,2
nebaví ma to	337	40,4
iný dôvod	26	3,1

Analýza z rodového hľadiska nepotvrdila zásadnejšie rozdiely medzi chlapcami a dievčatami v negatívnom postoji k čítaniu. Až 37,9 % dievčat, čo je o 4,6 % viac ako chlapcov, tvrdí, že na čítanie nemajú čas, ale čítanie sa zdá byť únavné 45,2 % chlapcov, čo je o 4,2 % viac ako dievčat.

Tabuľka 199

Pohlavie	Označ dôvody, prečo nečítaš			
	nemám na čítanie čas	čítanie je únavné, radšej si pozriem film	nebaví ma to	iný dôvod
chlapec	33,3	45,2	56,5	6,0
dievča	37,9	41,0	56,3	2,3

Vekové rozdiely respondentov, rovnako i typ navštevovanej školy, zohľadnené pri skúmaní vzťahu a postojov k čítaniu demonštrujú, že s pribúdajúcim vekom rastie počet respondentov, ktorí na čítanie nemajú čas. Okrem zvyšujúcich sa požiadaviek na výkony študentov v škole pribúda i počet voľnočasových aktivít detí a mládeže. (Viac sa venujeme štúdiu postojov k čítaniu a iným voľnočasovým aktivitám v kapitole Médiá a voľný čas).

Pri porovnaní podľa typu navštevovanej školy (tabuľka 200) zreteľne vidíme rozdiel podľa typu navštevovanej školy: na čítanie nemá čas až 58,4 % gymnazistov a súčasne aj najviac gymnazistov (10,4 %) uvádza iný dôvod, prečo nečítajú. Z tabuľky jasne vyplýva, že gymnazisti najmenej uvádzajú dôvod „*nebaví ma to*“, a najmenej z nich považuje „*čítanie za únavné*.“ Je zrejmá súvislosť medzi množstvom školských povinností, t. j. zaťaženosťou študentov a ich čítaním resp. nečítaním.

Žiaci základných škôl nie sú tak zaťažení ako gymnazisti a žiaci odborných škôl a hlavným dôvodom ich nečítania je chýbajúci záujem, „*čítanie ich nebaví*“ (69,1 %) a čítanie považujú za únavné a radšej uprednostnia film (49,8 %).

Tabuľka 200

Škola	Označ dôvody, prečo nečítaš			
	nemám na čítanie čas	čítanie je únavné, radšej si pozriem film	nebaví ma to	iný dôvod
základná	24,4	49,8	69,1	1,7
odborná	37,2	41,7	50,0	4,4
gymnázium	58,4	30,4	36,8	10,4

So zvyšujúcim sa vekom a zvyšovaním školských nárokov na mládež rastie počet tých, ktorí nečítajú z dôvodu nedostatku času a klesá počet respondentov, ktorí považujú čítanie za únavné (tabuľka 201).

Tabuľka 201

Vek	Označ dôvody, prečo nečítaš			
	nemám na čítanie čas	čítanie je únavné, radšej si pozriem film	nebaví ma to	iný dôvod
13	20,0	60,0	53,3	-
14	26,9	52,9	63,9	3,4
15	24,8	43,9	72,0	8,6
16	37,3	33,7	55,4	6,0
17	48,7	39,2	40,7	8,0
18	40,9	50,0	50,0	-
19	-	50,0	50,0	-

Kauzalitu nečítania adolescentov sme porovnávali s inými konkurenčnými voľnočasovými aktivitami mládeže (sledovanie TV, hranie PC hier, internetová komunikácia, surfovanie po internete), výsledky výskumu sa nachádzajú v nasledujúcich tabuľkách.

Tabuľka 202

Koľko času venuješ počas školského dňa sledovaniu TV?	Označ dôvody, prečo nečítaš			
	nemám na čítanie čas	čítanie je únavné, radšej si pozriem film	nebaví ma to	iný dôvod
TV počas školských dní nikdy nesledujem	10,0	2,7	4,2	30,8
nanajvýš 1 hod.	27,5	21,2	26,7	34,6
1 – 3 hod.	46,9	50,8	46,9	34,6
viac ako 3 hod.	15,6	25,4	22,3	-

Tabuľka 203

Koľko času venuješ počas školského dňa hraníu PC hier, videohier, hier na mobile, online hier, Gameboy, Nintendo?	Označ dôvody, prečo nečítaš			
	nemám na čítanie čas	čítanie je únavné, radšej si pozriem film	nebaví ma to	iný dôvod
hry počas školských dní nikdy nehrám	34,3	24,3	26,7	53,8
nanajvýš 1 hod.	32,9	29,7	28,5	23,1
1 – 3 hod.	20,5	26,6	23,4	15,4
viac ako 3 hod.	12,4	19,3	21,4	7,7

Tabuľka 204

Koľko času venuješ počas šk. dňa komunikácii s priateľmi, príbuznými a známymi cez internet, napr. e-mail, chat, ICQ a pod.?	Označ dôvody, prečo nečítaš			
	nemám na čítanie čas	čítanie je únavné, radšej si pozriem film	nebaví ma to	iný dôvod
internetovej komunikácii sa počas školských dní nikdy nevenujem	4,3	2,3	5,3	26,9
nanajvýš 1 hod.	19,4	18,1	18,7	23,1
1 – 3 hod.	37,4	30,4	31,8	26,9
viac ako 3 hod.	38,9	49,2	44,2	23,1

Tabuľka 205

Koľko času venuješ počas šk. dňa prezeraniu internetových (webových) stránok, surfovaniu?	Označ dôvody, prečo nečítaš			
	nemám na čítanie čas	čítanie je únavné, radšej si pozriem film	nebaví ma to	iný dôvod
surfovaniu sa počas školských dní nikdy nevenujem	12,3	6,2	4,8	30,8
nanajvýš 1 hod.	37,0	36,5	41,1	46,2
1 – 3 hod.	29,9	35,0	35,1	7,7
viac ako 3 hod.	20,9	22,3	19,0	15,4

V ďalšej časti interpretácie výskumu nasleduje analýza série tvrdení, pri ktorých sa skúmala miera stotožnenia sa s daným výrokom, pričom respondenti mohli odpovedať súhlasom, čiastočným súhlasom, čiastočným nesúhlasom či absolútnym nesúhlasom.

Tabuľka 206

Neuznávam spolužiakov, ktorí čítajú veľa kníh	Počet odpovedí	Percent. podiel
úplne súhlasím	88	5,1
čiastočne súhlasím	147	8,5
skôr nesúhlasím	432	25
vôbec nesúhlasím	1063	61,4

S tvrdením „*neuznávam spolužiakov, ktorí čítajú veľa kníh*“ sa stotožnilo percentuálne najviac 13-ročných žiakov a 18-ročných študentov, pričom podľa očakávaní by mala byť pravdepodobná s vekom klesajúca tendencia. Hoci výskum prebiehal na strednej škole medzi študentmi druhého ročníka, vo výskumnej vzorke sa nachádzajú i študenti starší ako 17 rokov, ponúka sa možnosť predpokladu, že sa jedná o študentov, ktorí o. i. mohli opakovať ročník. Pri zohľadňovaní rodového hľadiska vidíme, že sklon k identifikácii sa s výrokom majú prevažne chlapci - 9,9 %, čo je o 8,2 % viac ako u dievčat. Vôbec nesúhlasí so skúmanou tézou až 70,2 % dievčat, čo je o 21,9 % viac ako u chlapcov.

Tabuľka 207

Vek	Neuznávam spolužiakov, ktorí čítajú veľa kníh			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
13	9,2	12,3	32,3	46,2
14	4,2	9,7	29,5	56,7
15	7,0	11,8	29,9	51,3
16	2,8	5,9	21,0	70,3
17	4,7	6,4	21,3	67,6
18	10,7	8,9	14,3	66,1
19	-	-	-	100,0

Tabuľka 208

Škola	Neuznávam spolužiakov, ktorí čítajú veľa kníh			
	úplne súhlasím	čiastočne súhlasím	skôr nesúhlasím	vôbec nesúhlasím
základná	5,9	11,3	29,6	53,1
odborná	3,7	6,6	23,5	66,3
gymnázium	5,2	5,6	18,2	70,9

Tabuľka 209

Pohlavie	Neuznávam spolužiakov, ktorí čítajú veľa kníh			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
chlapec	9,9	12,2	29,7	48,3
dievča	1,7	6,1	22,0	70,2

Tvrdením „V knihách je veľa zaujímavého a múdreho“ sme chceli overiť, či stále pretrváva všeobecné ponímanie knihy ako prostriedku vzdelávania a zdroja nových informácií. Výsledky v tabuľke 210 ukazujú, že aj pre generáciu mladých ľudí je kniha významným prameňom poznatkov a múdrosti – s tvrdením úplne súhlasilo 37,9 % respondentov, čiastočne súhlasilo 46,8 %, skôr nesúhlasilo 7,4 % a vôbec nesúhlasilo 5 % respondentov.

Tabuľka 210

V knihách je veľa zaujímavého a múdreho	Počet odpovedí	Percent. podiel
úplne súhlasím	657	37,9
čiastočne súhlasím	864	46,8
skôr nesúhlasím	128	7,4
vôbec nesúhlasím	86	5,0

Vysoký status knihy ako prameňa zaujímavých poznatkov a múdrosti potvrdilo viac dievčat ako chlapcov – s výrokom úplne súhlasilo 43,1 % dievčat a 30,1 % chlapcov, čiastočne súhlasilo 48,5 % dievčat a 51,6 % chlapcov.

S výrokom skôr nesúhlasilo 8,9 % chlapcov a 6,4 % dievčat, vôbec nesúhlasilo 9,4 % chlapcov a len 2 % dievčat.

Pri pohľade do tabuliek 212 a 213 je možno si všimnúť, že v závislosti od dosiahnutého stupňa vzdelania, typu školy a vyššieho veku respondentov sa zvyšuje i prestíž knihy.

Tabuľka 211

Pohlavie	V knihách je veľa zaujímavého a múdreho			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
chlapec	30,1	51,6	8,9	9,4
dievča	43,1	48,5	6,4	2,0

Tabuľka 212

Škola	V knihách je veľa zaujímavého a múdreho			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
základná	39,3	32,0	23,3	18,7
odborná	37,3	32,9	26,6	16,8
gymnázium	56,3	43,8	27,8	22,4

Tabuľka 213

Vek	V knihách je veľa zaujímavého a múdreho			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
13	35,9	51,6	7,8	4,7
14	35,1	52,5	7,5	4,9
15	30,3	48,9	11,5	9,3
16	39,5	54,3	3,1	3,1
17	44,0	45,8	6,6	3,6
18	32,1	55,4	10,7	1,8
19	50,0	50,0	-	-

Snažili sme sa zistiť možnú koreláciu medzi výrokom „*V knihách je veľa zaujímavého a múdreho*“ a tvrdením „*V školských dňoch nemám okrem školy na nič čas*“ (tabuľka 214). Predpokladaný vzťah medzi tézami môžeme potvrdiť, pri pohľade do tabuľky vidíme, že s výrokom „*v knihách je veľa zaujímavého*“ majú tendenciu súhlasiť respondenti, ktorí si nemyslia, že okrem školy nemajú v školských dňoch na nič čas. A naopak, študenti, ktorí si myslia, že okrem školy nemajú na nič čas, neprikladajú knihe ako zdroju poznania veľkú dôležitosť.

Tabuľka 214

V knihách je veľa zaujímavého a múdreho	V šk. dňoch nemám okrem školy na nič čas			
	úplne súhlasím	čiastočne súhlasím	čiastočne nesúhlasím	vôbec nesúhlasím
úplne súhlasím	35,1	40,8	40,9	34,8
čiastočne súhlasím	40,5	50,4	50,6	49,8
skôr nesúhlasím	9,0	6,5	6,5	8,2
vôbec nesúhlasím	15,3	2,3	1,9	7,2

V súvislosti s predchádzajúcim skúmaným tvrdením nasleduje výrok „*Kto číta veľa kníh, je múdrejší.*“ Hoci sa logicky ponúka, že výsledky budú prinajmenšom podobné s výsledkami v tabuľke 210, nie je to tak.

S výrokom „*Kto číta veľa kníh, je múdrejší*“ úplne súhlasí 23,7 % opýtaných, čiastočne súhlasí 50,7 %, skôr nesúhlasí 17,5 % a vôbec nesúhlasí 8,1 %. Jednou z príčin môže byť, že väčšina mladých ľudí číta málo, zároveň si však nechcú pripustiť, že sú múdrejší tí, ktorí čítajú veľa kníh, a teda neveria v intelektuálne schopnosti ľudí všeobecne, samých seba nevnímajúc.

Tabuľka 215

Kto číta veľa kníh, je múdrejší	Počet odpovedí	Percent. podiel
úplne súhlasím	411	23,7
čiastočne súhlasím	877	50,7
skôr nesúhlasím	303	17,5
vôbec nesúhlasím	140	8,1

Prekvapivo s výrokom „*Kto číta veľa kníh, je múdrejší*“ úplne súhlasili v najväčšej miere 13-roční respondenti – 40%, pričom s pribúdajúcim vekom miera ich stotožnenia sa s tvrdením má klesajúci charakter, len 20% 18-ročných respondentov úplne súhlasilo s výrokom.

Tabuľka 216

Vek	Kto číta veľa kníh, je múdrejší			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
13	40	41,5	10,8	7,7
14	28,2	46,7	16,4	8,6
15	20,5	51,1	18,5	9,8
16	23,5	52,2	17,6	6,6
17	21,4	53,9	17,4	7,3
18	20,0	43,6	25,5	10,9
19	50,0	50,0	-	-

Vekové hľadisko treba brať do úvahy i pri tabuľke 217, kedy sa úplne stotožnilo so skúmanou tézou 25,8 % opýtaných, pričom paradoxne bol zaznamenaný najnižší počet úplne súhlasiacich respondentov na gymnáziách – len 20,6 %.

S výrokom čiastočne súhlasilo 48,6 % žiakov základných škôl, 52,3 % študentov odborných škôl a najviac - 52,9 % študentov gymnázií.

Tabuľka 217

Škola	Kto číta veľa kníh, je múdrejší			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
základná	25,8	48,6	16,2	9,4
odborná	23,1	52,3	17,1	7,4
gymnázium	20,6	52,9	20,0	6,5

Pri zohľadňovaní rodového hľadiska si tiež možno všimnúť silné kontrasty, s tvrdením úplne súhlasilo 26,4 % dievčat, ale len 19,8 % chlapcov a vôbec nesúhlasilo 12,5 % chlapcov a 5,2 % dievčat (tabuľka 218).

Tabuľka 218

Pohlavie	Kto číta veľa kníh, je múdrejší			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
chlapec	19,8	46,2	21,5	12,5
dievča	26,4	53,7	14,7	5,2

Kniha má síce u mladých vysoký status (tabuľka 210), avšak s výrokom „Na internete je viac informácií ako v knihách“ úplne súhlasilo 46,7 %, čo je takmer polovica opýtaných, čiastočne súhlasilo 36,4 %, skôr nesúhlasilo 13,1 % a vôbec nesúhlasilo 3,8 % respondentov.

Tabuľka 219

Na internete je viac informácií ako v knihách	Počet odpovedí	Percent. podiel
úplne súhlasím	811	46,7 %
čiastočne súhlasím	633	36,4 %
skôr nesúhlasím	227	13,1 %
vôbec nesúhlasím	66	3,8 %

S tvrdením „Na internete je viac informácií ako v knihách“ je stotožnených viac dievčat (26,4 %) ako chlapcov (19,8 %). V tabuľke 221, ktorá zohľadňuje typ školy navštevovanej respondentmi, vidíme, že najväčší počet úplne súhlasiacich s výrokom je na základných školách, rovnako pri pohľade do tabuľky 222 je jasné, že najvyššia miera stotožnenia sa s výrokom nastáva v 13. roku veku s postupne klesajúcou tendenciou. Tento jav môže byť spôsobený i tým, že pokročilejšia práca s internetom ako zdrojom poznatkov a informácií je pre 13-ročného žiaka základnej školy „terra incognita“ a tým pádom i atraktívnejšia.

Tabuľka 220

Pohlavie	Na internete je viac informácií ako v knihách			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
chlapec	19,8	46,2	21,5	12,5
dievča	26,4	53,7	14,7	5,2

Tabuľka 221

Škola	Na internete je viac informácií ako v knihách			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
základná	25,8	48,6	16,2	9,4
odborná	23,1	52,3	17,1	7,4
gymnázium	20,6	52,9	20,0	6,5

Tabuľka 222

Vek	Na internete je viac informácií ako v knihách			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
13	40 %	41,5 %	10,8 %	7,7 %
14	28,2 %	46,7 %	16,4 %	8,6 %
15	20,5 %	51,1%	18,5 %	9,8 %
16	23,5 %	52,2 %	17,6 %	6,6 %
17	21,4 %	53,9 %	17,4%	7,3 %
18	20 %	43,6 %	25,5 %	10,9%
19	50 %	50 %	-	-

Koreláciu medzi výrokom „Na internete je viac informácií ako v knihách“ a tvrdením „V školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice“ sme bližšie skúmali v tabuľke 223. Tabuľka zreteľne ukazuje, že respondenti, ktorí tvrdia, že v školských dňoch nemajú čas navštevovať knižnicu, úplne súhlasia i s tvrdením, že na internete sa nachádza viac informácií ako v knihách. Bolo by možno vhodné sa zamyslieť, či respondenti hľadajú informácie na internete v dôsledku nedostatku času na návštevu knižnice, alebo na návštevu knižnice im chýba čas, ktorý strávia hľadaním informácií na internete.

Tabuľka 223

Na internete je viac informácií ako v knihách	V šk. dňoch nemám čas chodiť do knižnice			
	úplne súhlasím	čiastočne súhlasím	čiastočne nesúhlasím	vôbec nesúhlasím
úplne súhlasím	58,0	38,3	30,7	38,6
čiastočne súhlasím	30,1	42,0	46,1	38,6
skôr nesúhlasím	8,8	16,6	19,7	13,6
vôbec nesúhlasím	3,2	3,2	3,4	9,1

Okrem náučnej funkcie plní kniha i zábavnú úlohu. Prostredníctvom predloženého dotazníka našim respondentom sme sa snažili zistiť ich názor na tvrdenie „Čítanie je dobrá zábava.“ S výrokom úplne súhlasí 20,7 % respondentov, čiastočne súhlasí 41,3 %, skôr nesúhlasí 23,3 % a vôbec nesúhlasí 14,6 %.

Tabuľka 224

Čítanie je dobrá zábava	Počet odpovedí	Percent. podiel
úplne súhlasím	359	20,7
čiastočne súhlasím	717	41,3
skôr nesúhlasím	405	23,3
vôbec nesúhlasím	254	14,6

Ak začneme skúmať tento výrok v diapazóne demografických ukazovateľov, môžeme si všimnúť, že s výrokom súhlasí 26,5 % dievčat, ale len 12,1 % chlapcov. Typ školy udáva najvyššiu mieru stotožnenia sa s výrokom u študentov gymnázií – 30 %, za nimi nasledujú študenti odborných škôl – 18,4 % a 16,8 % žiakov základných škôl. Ak sa prihladneme na vekové hľadisko, vidíme, že najviac mladých ľudí s tvrdením „*Čítanie kníh je dobrá zábava*“ súhlasí vo veku 16 – 17 rokov (podrobnejšie v tabuľkách 225, 226, 227).

Tabuľka 225

Pohlavie	Čítanie kníh je dobrá zábava			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
chlapec	12,1	35,0	28,8	24,1
dievča	26,5	45,5	19,6	8,4

Tabuľka 226

Škola	Čítanie kníh je dobrá zábava			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
základná	16,8	38,7	24,7	19,9
odborná	18,4	45,5	25,3	10,8
gymnázium	30,0	41,6	18,8	9,6

Tabuľka 227

Vek	Čítanie kníh je dobrá zábava			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
13	16,2	43,1	16,9	13,8
14	17,6	41,2	24,9	16,3
15	14,8	35,8	26,3	23,2
16	28,6	41,0	22,4	7,9
17	22,7	44,5	20,9	11,9
18	13,0	46,3	31,5	9,3
19	-	-	50,0	50,0

V tabuľke 228 sme dali do vzájomného súvisu výrok „*Čítanie kníh je dobrá zábava*“ a „*Kolko času venuješ počas školského dňa čítaniu kníh?*“ Pri nahliadnutí do tabuľky si môžeme všimnúť niekoľko faktov:

- 58,8 % respondentov, ktorí súhlasia s tým, že je čítanie dobrá zábava, číta počas školského dňa 1 – 2 hodiny
- až 91,2 % respondentov vôbec nepovažuje čítanie kníh za zábavné a zároveň nečíta počas školských dní

- len 0,4 % respondentov, pre ktorých čítanie vôbec nie je zábavné, sa venuje čítaniu kníh 1- 2 hodiny počas školských dní, viac ako dve hodiny nečítajú vôbec.

Tabuľka 228

Čítanie kníh je dobrá zábava	Koľko času venuješ počas školského dňa čítaniu kníh?			
	nečíta	nanajvýš 15 min.	1 – 2 hod.	viac ako 2 hod
úplne súhlasí	13,4	8,4	58,8	19,3
čiastočne súhlasí	32,9	32,5	32,5	2,1
skôr nesúhlasí	71,9	24,3	3,3	0,5
vôbec nesúhlasí	91,2	8,4	0,4	-

Respondenti sa mohli vyjadriť i k výroku „*Je len málo dobrých kníh.*“ S predloženou tézou úplne súhlasilo 26,6 % respondentov, čiastočne súhlasilo 39,4 %, skôr nesúhlasilo 25,8 % a vôbec nesúhlasilo 8,2 %.

Tabuľka 229

Je len málo dobrých kníh	Počet odpovedí	Percent. podiel
úplne súhlasím	460	26,6
čiastočne súhlasím	682	39,4
skôr nesúhlasím	446	25,8
vôbec nesúhlasím	142	8,2

S výrokom „*Je len málo dobrých kníh*“ úplne súhlasí 35,1 % chlapcov a 21 % dievčat. Čiastočne s ním súhlasí 38,8 % chlapcov a dievčat 39,8 %. Medzi chlapcami skôr nesúhlasí 18,3 % a vôbec nesúhlasí 7,8 %. Z dievčat, ktoré odpovedali, skôr nesúhlasí 30,7 % a vôbec nesúhlasí 8,5 %.

Úplne s tvrdením súhlasí 16,6 %, čiastočne súhlasí 43,6 % študentov gymnázia, 26,4 % študentov odborných škôl je stotožnených s výrokom, 39,4 % iba čiastočne. Z respondentov navštevujúcich základné školy úplne súhlasí 32,5 % a čiastočne 37,2 % (podrobné výsledky sa nachádzajú v tabuľkách 230 – 232).

Tabuľka 230

Pohlavie	Je len málo dobrých kníh			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
chlapec	35,1	38,8	18,3	7,8
dievča	21,0	39,8	30,7	8,5

Tabuľka 231

Škola	Je len málo dobrých kníh			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
základná	32,5	37,2	21,9	8,4
odborná	26,4	39,4	26,6	7,6
gymnázium	16,6	43,6	31,7	8,1

Tabuľka 232

Vek	Je len málo dobrých kníh			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
13	32,3	44,6	16,9	6,2
14	31,8	37,5	22,4	8,3
15	32,7	36,1	22,3	9,0
16	18,6	41,0	31,4	9,0
17	22,0	41,5	28,8	7,6
18	32,1	39,3	21,4	7,1
19	50,0	-	50,0	-

Zistenie, aký je vzťah medzi výrokom „*Je len málo dobrých kníh*“ a tvrdením „*Koľko času venuješ počas školského dňa čítaniu kníh?*“ je demonštrované v tabuľke 233. Medzi najväčší počet respondentov, ktorí súhlasia, že dobrých kníh je málo, je najviac tých, ktorí nečítajú, až 57,6 %.

Ak sa pozrieme do tabuľky, vidíme, že existuje vysoké percento respondentov (43 %), ktorí nečítajú, avšak vôbec nesúhlasia, že je len málo dobrých kníh.

Tabuľka 233

Je len málo dobrých kníh	Koľko času venuješ počas školského dňa čítaniu kníh?			
	nečíta	nanajvýš 15 min.	1 – 2 hod.	viac ako 2 hod.
úplne súhlasí	57,6	21,6	17,7	3,1
čiastočne súhlasí	47,2	24,6	24,0	4,2
skôr nesúhlasí	34,1	22,3	37,7	5,9
vôbec nesúhlasí	43,0	12,7	31,7	12,7

Korelácia výrokov „*Je len málo dobrých kníh*“ a „*V školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice*“ nám ukazuje zaujímavé skutočnosti: 34,4 % respondentov, ktorí si myslia, že je len málo dobrých kníh a až 38,6 % opýtaných, ktorí s výrokom čiastočne súhlasia, nemajú čas chodiť do knižnice počas školských dní. Ak sa pozrieme na opačnú časť tabuľky 234, vidíme, že až 25,9 % respondentov, ktorí si myslia, že počas školských dní majú čas na návštevu knižnice, je stotožnených s výrokom „*Je len málo dobrých kníh*“, čiastočne súhlasiacich je až 36,8 %; pričom 21,3 % respondentov, ktorí počas školských dní majú čas chodiť do knižnice a nemyslia, že dobrých kníh je málo.

Vidíme teda, že výsledky sú značne ambivalentné, Tí, ktorí nemajú čas chodiť do knižnice, si myslia, že je len málo dobrých kníh, s podobným názorom sú stotožnení i tí, ktorí na návštevu knižnice majú čas. Mladí ľudia, hoci majú možnosť navštevovať knižnicu, nevedia nájsť literatúru, ktorá by uspokojila ich čitateľské potreby, ktoré ešte v ich veku nie sú jasne vyšpecifikované. Okrem pracovníkov v knižnici by im mohli pri správnom výbere pomôcť rôzne knižné komunitné internetové portály pre mladých ľudí (napr. www.bux4u.sk, www.bookfan.eu a pod.).

Tabuľka 234

Je len málo dobrých kníh	V šk. dňoch nemám čas chodiť do knižnice			
	úplne súhlasím	čiastočne súhlasím	čiastočne nesúhlasím	vôbec nesúhlasím
úplne súhlasím	34,4	18,3	16,1	25,9
čiastočne súhlasím	38,6	43,7	37,9	36,8
skôr nesúhlasím	21,2	31,0	37,5	16,1
vôbec nesúhlasím	5,8	7,1	8,5	21,3

Otázke výberu sme sa venovali i v tabuľke 235, kedy sme respondentom predložili tvrdenie „Dobrych knih je veľa, ale ťažké je si z nich vybrať.“ Ako sme vyššie uviedli, možno predpokladať, že čitateľské preferencie našich respondentov nie sú ešte dostatočne vyhranené. Spomínaný výrok sme porovnávali s odpoveďami na otázku „koľko času respondenti venujú čítaniu kníh počas školského dňa.“

Tých, ktorí počas školských dní nečítajú a zároveň si vôbec nemyslia, že „Dobrych knih je veľa, ale ťažké je si z nich vybrať“, je až 69,2 %. Naproti tomu až 35,5 % študentov čítajúcich 1 – 2 hodiny denne a 11,1 % respondentov, ktorí denne čítajú viac ako 2 hodiny súhlasí, že dobrých kníh je veľa, ale je ťažké si z nich vybrať, to znamená, že i čitatelia, ktorí čítajú veľa, majú problém vybrať si vhodnú knihu.

Tabuľka 235

Dobrych knih je veľa, ale ťažké je si z nich vybrať	Koľko času venuješ počas školského dňa čítaniu kníh?			
	nečíta	nanajviš 15 min.	1 – 2 hod.	viac ako 2 hod.
úplne súhlasí	28,2	25,2	35,5	11,1
čiastočne súhlasí	44,1	19,6	31,0	5,3
skôr nesúhlasí	50,0	25,1	22,3	2,6
vôbec nesúhlasí	69,2	18,6	11,3	0,8

Vo výskume v roku 2009 boli porovnávané a analyzované názory respondentov na výrok „Dobrych knih je veľa, ale ťažké je si z nich vybrať“ v súvislosti s tým, či respondenti nenavštevujú resp. navštevujú školskú alebo inú knižnicu. Bohužiaľ, toto porovnanie sme nemohli v našom výskume urobiť z dôvodu chýbajúcich údajov, ktoré nám neboli poskytnuté z Národného informačného centra, z tohto dôvodu tabuľky č. 236 a 237 uvádzame nevyplnené.

Tabuľka 236

Navštevuješ knižnicu?	Dobrych knih je veľa, ale ťažké je si z nich vybrať			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
nie, žiadnu				
áno, školskú				
áno, inú				

Tabuľka 237

Ako často navštevuješ knižnicu? (odpovedali len používatelia knižníc)	Dobrych knih je veľa, ale ťažké je si z nich vybrať			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
len keď niečo potrebujem				
len povinne so školou				
pravidelne aspoň za mesiac				
viackrát za mesiac				

So samotným výrokom „Dobrych knih je veľa, ale ťažké je si z nich vybrať“ úplne súhlasí 19,8 % respondentov, čiastočne súhlasí 36,4 %, skôr nesúhlasí 29,4 % a s tvrdením vôbec nesúhlasí 14,4 % mladých ľudí (tabuľka 238).

Tabuľka 238

Dobrych knih je veľa, ale ťažké je si z nich vybrať	Počet odpovedí	Percent. podiel
úplne súhlasím	343	19,8 %
čiastočne súhlasím	631	36,4 %
skôr nesúhlasím	509	29,4 %
vôbec nesúhlasím	249	14,4 %

Názor na výrok „Dobrych knih je veľa, ale ťažké je si z nich vybrať“ sa mení v závislosti od veku, pričom trinásťroční a štrnásťroční respondenti sa s výrokom úplne stotožnili v najväčšej miere, čiastočným súhlasom potvrdilo platnosť výroku skupina šestnásť a sedemnášťročných študentov. Podľa očakávaní nájdeme medzi úplne súhlasiacimi najviac žiakov základných škôl. Z rodového hľadiska je viac súhlasiacich dievčat (22,2 %) než chlapcov (16,2 %). Presné údaje sú uvedené v tabuľkách 239, 240 a 241.

Tabuľka 239

Vek	Dobrych knih je veľa, ale ťažké je si z nich vybrať			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
13	26,2	30,8	23,1	20,0
14	27,8	30,6	26	15,6
15	20,8	32,6	27,8	18,8
16	19,0	40,7	29,7	10,7
17	14,4	41,1	32,6	11,8
18	12,5	35,7	35,7	16,1

Tabuľka 240

Škola	Dobrych knih je veľa, ale ťažké je si z nich vybrať			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
základná	24,7	30,7	26,2	18,3
odborná	14,4	43,9	29,7	12,0
gymnázium	16,7	38,5	34,7	10,1

Tabuľka 241

Pohlavie	Dobrych knih je veľa, ale ťažké je si z nich vybrať			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
chlapec	16,2	27,4	33,3	23,0
dievča	22,2	42,2	26,9	8,7

V rámci skúmanej vzorky respondentov s výrokom „Obrázky si v knihe alebo časopise pozriem rád/a, ale čítanie je pre mňa zdĺhavé“ úplne súhlasí 17,4 %, čiastočne súhlasí 29,2 %, skôr nesúhlasí 31,5 % a vôbec nesúhlasí 21,9 % respondentov.

Tabuľka 242

Obrázky si v knihe alebo časopise pozriem rád/a, ale čítanie je pre mňa zdĺhavé	Počet odpovedí	Percent. podiel
úplne súhlasím	302	17,4
čiastočne súhlasím	508	29,2
skôr nesúhlasím	547	31,5
vôbec nesúhlasím	380	21,9

Z demografického hľadiska môžeme povedať, že prezeranie obrázkov v knihe pred čítaním preferujú predovšetkým respondenti vo veku 13 (20 %), 14 (18,5 %) a 15 rokov (24 %). Úplný súhlas s výrokom priznáva až 21,8 % žiakov základných škôl, čiastočne súhlasí 32 %. 14,6 % študentov odborných škôl úplne súhlasí s tvrdením „Obrázky si v knihe alebo časopise pozriem rád, ale čítanie je pre mňa zdĺhavé,“ čiastočne 31,7 %.

Zarážajúce však je, že obrázky namiesto textu radšej prezerá až 12,8 % gymnazistov, pričom čiastočne súhlasí 21,7 % študentov gymnázií.

Predovšetkým chlapci (25,7 %) považujú čítanie za zdĺhavé, na rozdiel od dievčat, ktoré v takmer rovnakej miere (26,4 %) s výrokom nesúhlasia. Podrobný pohľad na výrok z hľadiska demografických údajov ponúkajú tabuľky 243, 244, 245.

Tabuľka 243

Vek	Obrázky si v knihe alebo časopise pozriem rád, ale čítanie je pre mňa zdĺhavé			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
13	20,0	29,2	35,4	15,4
14	18,5	31,0	29,4	21,1
15	24,0	34,6	22,3	19,0
16	12,7	22,3	37,8	27,1
17	14,9	27,1	35,1	23,0
18	14,3	39,3	30,4	16,1

Tabuľky 244

Škola	Obrázky si v knihe alebo časopise pozriem rád, ale čítanie je pre mňa zdĺhavé			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
základná	21,8	32,0	26,9	19,3
odborná	14,6	31,7	34,6	19,1
gymnázium	12,8	21,7	36,2	29,3

Tabuľka 245

Pohlavie	Obrázky si v knihe alebo časopise pozriem rád, ale čítanie je pre mňa zdĺhavé			
	úplne súhlasí	čiastočne súhlasí	skôr nesúhlasí	vôbec nesúhlasí
chlapec	25,7	31,5	27,7	15,0
dievča	11,7	27,7	34,1	26,4

Po analýze vyššie uvedených údajov môžeme skonštatovať, že status knihy ako zdroja nových a zaujímavých poznatkov ako i zábavy, respondenti svojimi vyjadreniami v dotazníkoch potvrdzujú. Na základe následne položených otázok však vidíme, že úroveň čitateľskej gramotnosti nie je vysoká – respondenti sa nevedia orientovať vo svete kníh, vybrať si vhodnú knihu, ktorá by ich zaujala.

Čitateľská gramotnosť však nesúvisí len s technikou, plynulosťou či rýchlosťou čítania, ale v širšom ponímaní predstavuje kompetencie človeka pracovať s textom, správne ho pochopiť a získané informácie náležite aplikovať. Nedostatočná čitateľská gramotnosť nadväzuje na ďalšie sféry života, uplatnenie sa v nich pre značnú časť mládeže preto môže činiť značné problémy.

9.3 Rovesnícke prostredie a čítanie

Vekové rozhranie skúmanej vzorky spadá do obdobia, kedy sa mladý človek snaží vybrať si sám novú autoritu, ktorá by nahradila doterajšiu autoritu dospelých, najmä autoritu vlastných rodičov. Väčšinou sa stáva novou autoritou rovesník – kamarát. Tento fakt bol zohľadnený pri nasledujúcej otázke, ktorú sme rozoberali i pri zohľadnení demografického hľadiska.

Na otázku, či respondent dostáva od kamarátov alebo spolužiakov knihy, odpovedalo negatívne až 82,9 % respondentov. V období, kedy vplýva chovanie a konanie jedného mladého človeka na druhého, takmer väčšina opýtaných potvrdila zápornú odpoveď, čo je veľmi znepokojivé zistenie. Len výnimočne dostane od kamaráta knihu 14,9 % a pravidelne dostáva knihy od priateľov a spolužiakov len 2,4 % (tabuľka 246).

Tabuľka 246

Dostávaš od kamarátov alebo spolužiakov knihy?	Počet	Percent. podiel
nie, nikdy	1435	82,9
áno, len výnimočne	255	14,7
áno, pravidelne	42	2,4

Ak sa pozrieme na výrok z hľadiska typu školy navštevovanej respondentmi, vidíme, že na základných školách je až 89,7 % tých, ktorí nikdy knihu od rovesníka nedostali (tabuľka 247). Tabuľka 248 demonštruje viac zaznamenaných negatívnych odpovedí u chlapcov (89,9 %), zatiaľ čo u dievčat je to takmer o 12 % menej (78,1 %). Výnimočne dostane knihu 7,5 % chlapcov a 19,6 % dievčat.

Vekovou analýzou (tabuľka 248) sme zistili, že najväčšie percento tých, ktorí nedostali od rovesníka žiadnu knihu, nájdeme u trinásť a štrnásťročných žiakov základných škôl, pričom sa percento negatívnych odpovedí s pribúdajúcim vekom znižuje.

Tabuľka 247

Škola	Dostávaš od kamarátov alebo spolužiakov knihy?		
	nie, nikdy	áno, len výnimočne	áno, pravidelne
základná	89,7	8,6	1,8
odborná	79,8	18,8	1,4
gymnázium	73,8	1,4	4,7

Tabuľka 248

Pohlavie	Dostávaš od kamarátov alebo spolužiakov knihy?		
	nie, nikdy	áno, len výnimočne	áno, pravidelne
chlapec	89,9	7,5	2,6
dievča	78,1	19,6	2,3

Tabuľka 249

Vek	Dostávaš od kamarátov alebo spolužiakov knihy?		
	nie, nikdy	áno, len výnimočne	áno, pravidelne
13	90,6	6,3	3,1
14	90,1	8,6	1,3
15	87,9	9,8	2,2
16	73,5	22,3	4,1
17	78,9	18,7	2,4
18	80,4	17,9	1,8

10 ŽÁNROVO-TEMATICKÉ ČITATEĽSKÉ PREFERENCIE MLÁDEŽE

„Žánrovo-tematické preferencie sú jednou zo zložiek čitateľskej kultúry. Čitateľské záujmy, najmä v prípade menej vyspelých čitateľov, bývajú často definované práve ako orientácia na žáner či tému.“³³

Respondentom sme položili otázku „Predstav si, že by vám dnes na vyučovaní rozdávali knihy. Ktorú z nasledujúceho zoznamu by si vybrala/vybrala?“ Na výber sme ponúkli 11 fiktívnych názvov kníh so stručným popisom, ktorý mal respondentom navodiť predstavu o žánrovom zameraní každého titulu, z ktorých si respondenti mohli hypoteticky vybrať jeden z ponúknutých titulov, pričom zvoliť si mohli i dvanástu možnosť, a teda, že by si žiadnu z menovaných kníh nevybrali. K spomínanej možnosti sa mohli prikloniť tí, ktorí beletriu nečítajú, tí, ktorí nečítajú vôbec a zrejme sa priklonili i tí, ktorým nevyhovoval žiaden typ ponúkanej knihy.

Najviac respondentov, až 17,8 % by si z ponúknutých dvanástich možností kníh vybralo horor, 17,7 % si nevybralo žiadnu knihu, knihy nečítajú a 17 % by si vybralo román o živote mládeže, 10,9 % ľubostný román a 7,6 % si vybralo vojnový román. Najmenší záujem prejavili o náboženský román (2%), povesti (2,1 %) a historický román.

Pri pohľade do tabuliek 250, 251 a 252 vidíme, že žiadnu knihu si nevybralo a knihy nečíta viac chlapcov (29,3%) ako dievčat (9,7%), viac žiakov základných škôl (21,4%) a odborných škôl (18,3%) ako gymnázií (10,3%) a z vekového hľadiska túto alternatívu odpovede volilo najviac pätnásťročných respondentov.

Najatraktívnejším sa zdal byť pre respondentov z ponúkaných žánrov hororový román, ktorý sa celkovo umiestnil na prvom mieste. Spomedzi všetkých respondentov si túto alternatívu zvolilo 17,8 % oslovených mladých ľudí. Horory sú najviac žiadané u 14 a 15 ročných respondentov, s prechodom na strednú školu záujem o ne klesá a opäť záujem stúpa u 18 ročných. Zaujímavé je, že väčší záujem o horor prejavili dievčatá (19,3 %) ako chlapci (15,5 %), ale rovnako, tak u chlapcov ako i u dievčat, sa horor umiestnil celkovo na druhom mieste (tabuľka č. 250). U dievčat jednoznačne zvíťazili knihy tematikou zo života mládeže a u chlapcov vojnový román. Z typologického hľadiska horor najviac preferujú žiaci základných škôl.

Na druhom sa v rebríčku ponúknutých žánrov umiestnil román s tematikou života mládeže. Spomedzi všetkých respondentov si ho vybralo 17,0 %.

Výrazné rozdiely sa prejavili aj z hľadiska rodovej príslušnosti. O knihy s tematikou života mládeže majú niekoľkonásobne vyšší záujem dievčatá (25,9 %) než chlapci (3,7 %). Z hľadiska veku je preferovaný predovšetkým v trinástom a šestnástom roku veku, pričom záujem o spomínaný žáner pozvoľna klesá s pribúdajúcim vekom. Z typologického hľadiska tento žáner najviac preferujú žiaci odborných škôl (17,7 %) a gymnazisti (17,1 %).

Tretím najobľúbenejším žánrom je ľubostný román. Preferovalo ho 10,9 % respondentov, respektíve respondentiek, pretože pri pohľade do tabuľky zohľadňujúcej rodové hľadisko môžeme vidieť, že ľubostný román si nezvolil nikto z chlapcov. Záujem o ľubostný román rastie primerane s vekom, pričom preferencie vrcholia v sedemnástom roku veku (14,2 %). Tento žáner obľubujú takmer rovnako študentky odborných škôl (13,2 %), ako i gymnázií (13,5 %).

---

³³ Tamtiež, s. 90.

Na štvrtej priečke sa umiestnil vojnový román, ktorý si zvolilo spomedzi všetkých respondentov 7,6 % opýtaných. Tabuľka 250 demonštruje zásadný rozdiel medzi preferenciami chlapcov (16%) a dievčat (2,2%). Preferencie respondentov klesajú v závislosti od ich veku, najviac potenciálnych čitateľov je vo veku 13 rokov (12,7%).

Na piatom mieste sa z hľadiska obľúbenosti umiestnil životopisný román, ktorý by si vyvolilo 5,9 % zo všetkých respondentov. Preferuje ho viac dievčat (7,3 %) ako chlapcov (3,9 %) a predovšetkým v období 16 – 18 rokov. Pri zohľadnení typu školy ho preferuje najviac študentov gymnázií (8,7 %).

V tabuľke obľúbenosti nasleduje detektívny román (5,6 %) obľúbený takmer rovnako medzi chlapcami (6,3 %) ako i dievčatami (5,1 %), ďalej fantasy román (5,5 %), ktorý je výrazne preferovaný chlapcami (8,2 %) na rozdiel od dievčat (3,7 %), vedecko-fantastický román (4 %) je tiež obľúbenejší skôr u chlapcov (6,4 %) ako u dievčat (2,5 %), historicko-dobrodružný román (3,8 %) opäť imponujúci viac chlapcom (6,9 %) ako dievčatám (1,9 %), rozprávková kniha (2,1 %) bola úplne rovnako zvolená dievčatami i chlapcami (2,1 %) a najmenej obľúbený bol náboženský román (2 %), ktorý si získal 1,6 % chlapcov a 2,3 % dievčat.

Tabuľka 250

Pohlavie	Ktorú knihu by si si vybral?											
	historicko-dobrodružný román	vojnový román	životopisný román	rozprávková kniha	detektívny román	náboženský román	román o živote mládeže	ľúbostný román	vedecko-fant. román	fantasy román	hororový román	žiadna kniha
Chlapec	6,9	16,0	3,9	2,1	6,3	1,6	3,7	-	6,4	8,2	15,5	29,3
Dievča	1,9	2,2	7,3	2,1	5,1	2,3	25,9	18,2	2,5	3,7	19,3	9,7

V závislosti od veku respondentov s rastúcim vekom klesá záujem o historicko-dobrodružný a vojnový román i náboženskú literatúru, stúpajúci záujem je vo veku od 16 do 18 rokov o ľúbostné romány.

Najviac preferované u mládeže sú hororové romány, ktoré sú najviac žiadané u 14 a 15 ročných respondentov, s prechodom na strednú školu záujem o horory klesá a opäť záujem stúpa u 18 ročných. Romány s tematikou života mládeže sú v rebríčku popularity u mládeže na druhom mieste, najviac čitateľov majú vo veku 13 rokov (28,6 %) a 16 rokov (18,9%), so stúpajúcim vekom záujem o ne klesá (tabuľka 251).

Tabuľka 251

Vek	Ktorú knihu by si si vybral?											
	historicko-dobrodružný román	vojnový román	životopisný román	rozprávková kniha	detektívny román	náboženský román	román o živote mládeže	ľúbostný román	vedecko-fant. román	fantasy román	hororový román	žiadna kniha
13	-	12,7	3,2	1,6	3,2	3,2	28,6	4,8	4,8	3,2	17,5	17,5
14	4,8	8,0	4,5	0,8	5,9	0,3	17,1	8,8	3,7	5,6	22,2	18,2
15	4,0	6,6	4,9	2,0	4,9	0,3	14,9	8,0	4,0	4,0	21,0	25,3
16	4,2	7,4	7,4	3,5	6,3	3,9	18,9	12,3	4,6	7,4	12,3	11,9
17	3,5	7,6	6,9	2,0	5,9	3,2	16,1	14,2	3,7	6,2	15,4	15,2
18	1,9	5,7	7,5	5,7	3,8	1,9	15,1	11,3	5,7	-	22,6	18,9

Pri porovnaní podľa typu školy si žiadnu knihu z ponúkaných možností nevybrali a najmenej čítajú žiaci základných škôl (21,4 %), najviac ponúkané spektrum vyhovovalo gymnazistom, žiadnu knihu si nevybralo najmenej respondentov (10,3 %).

Vyrovnaný záujem majú žiaci všetkých sledovaných typov škôl o romány s tematikou života mládeže, ktoré patria medzi najobľúbenejšie rovnako u žiakov odborných škôl i gymnazistov (17,7 %), kým u žiakov základných škôl s prevahou zvíťazili hororové romány (21,8 %) a romány o živote mládeže sú u nich na druhom mieste (17,7 %). Ľúbostné romány sú v rebríčku obľúbenosti na druhom mieste u gymnazistov a na treťom mieste zhodne u žiakov odborných a základných škôl.

Najmenší záujem majú žiaci základných a odborných škôl o náboženské romány a rovnako gymnazisti i žiaci základných a odborných škôl majú mizivý záujem o rozprávkové knihy. Gymnazisti najviac z respondentov obľubujú životopisné, vojnové, fantastické a detektívne romány (tabuľka 252).

Tabuľka 252

Škola	Ktorú knihu by si si vybral?											
	historicko-dobrodružný román	vojnový román	životopisný román	rozprávková kniha	detektívny román	náboženský román	román o živote mládeže	ľúbostný román	vedecko-fant. román	fantasy román	hororový román	žiadna kniha
základná	4,1	8,0	4,4	1,5	5,4	0,5	16,7	8,0	3,9	4,4	21,8	21,4
odborná	4,7	6,6	6,0	2,6	4,7	2,1	17,7	13,2	3,6	4,7	16,0	18,3
gymnázium	2,5	8,2	8,7	2,5	6,8	4,6	17,1	13,5	4,8	8,0	13,0	10,3

Keďže na vyššie uvedenú otázku odpovedali všetci respondenti – aj nečítatelia – považovali sme za potrebné zistiť mieru korelácie s odpoveďami na otázku „*Koľko času venuješ čítaniu kníh počas školských dní ?*“

Respondenti mali na výber zo štyroch alternatívnych odpovedí: *v pracovných dňoch nikdy nečítam - počas školských dní čítam nanajvýš 15 minút - 1 – 2 hodiny - viac ako 2 hodiny.*

Medzi respondentmi, ktorí denne čítajú viac ako 2 hodiny, je najviac tých, ktorí preferujú hororový žáner kníh (24,1 %), na druhom mieste sa umiestnil ľúbostný román s 18,1 %, na treťom mieste sa zhodne umiestnil s 10,8 % fantasy román a román o živote mládeže, štvrtú priečku obsadil životopisný román, ktorý by si zvolilo 8,4 % respondentov, na ďalšom mieste sa nachádza detektívny román, ktorý si získal preferencie u 7,2 % oslovených študentov. Na ďalších priečkach sa umiestnili vedecko-fantastický román (6 %), vojnový román (4,8 %), historicko-dobrodružný román a náboženský román (3,6 %), rozprávková kniha (1,2 %) a žiadna kniha (1,2 %).

Ak si porovnáme výsledky preferencií horlivých čitateľov s všeobecnými vyššie uvedenými výsledkami, môžeme vidieť, že sa poradie preferovaných titulov zmenilo a toto konkrétnejšie zistenie by bolo vhodné zohľadniť napr. pri akvizícii knižného fondu krásnej literatúry pre mládež v knižniciach.

V skupine respondentov čítajúcich denne 1 – 2 hodiny, je rebríček obľúbenosti nasledovný:

1. román o živote mládeže (19,1 %), 2. hororový a ľúbostný román (17,5 %), 3. fantasy román (9 %), 4. životopisný román (8,1 %), 5. vojnový román (7,6 %), 6. detektívny román (6,3 %), 7. vedecko-fantastický román (4,5 %), 8. historicko-dobrodružný román (4 %), ostatné žánre získali menej ako 3 % preferencií.

Žiaci a študenti zapojení do nášho výskumu, venujúci sa čítaniu počas školských dní maximálne 15 minút, si zvolili nasledovné poradie fiktívnych titulov: 1. hororový román a román o živote mládeže (19,1 %), 2. ľúbostný román (11 %), 3. žiadna kniha 10,5 %, 4. životopisný román (7,3 %), 5. vojnový román (6,2 %), 6. detektívny román (6,2 %), 6. historicko-dobrodružný román a vedecko-fantastický román (5,4 %), ďalšie tituly získali menej než 5 % hlasov.

Skupina respondentov, ktorá počas pracovných dní nikdy nečíta knihy, preferuje tieto žánre: 1. žiadna kniha (31,4 %), 2. hororový román (16,8 %), 3. román o živote mládeže (15,6 %), 4. vojnový román (8,7 %), 5. ľúbostný román (6,4 %), ďalšie tituly preferovalo menej než 5 % respondentov. Hoci vidíme, že medzi nečitateľmi nie je na prvej priečke obľúbenosti žiaden žáner krásnej literatúry, pri pohľade na ďalšie priečky rebríčka čitateľských preferencií sú hypoteticky vyprofilované žánre, ktoré by mohli osloviť potenciálneho čitateľa. Úlohou knižníc a kníhkupectiev zostáva zvoliť vhodné prostriedky propagácie preferovanej literatúry na získanie nového čitateľa.

11 ZHRNUTIE NAJDÔLEŽITEJŠÍCH VÝSLEDKOV VÝSKUMU

Vo výskume Čítanie mládeže Trnavského samosprávneho kraja sme oslovili žiakov ôsmych a deviatych ročníkov základných škôl a žiakov druhých ročníkov stredných škôl. Celkový počet respondentov bol 1 739, z toho bolo 694 chlapcov (39,9 %) a 1 040 dievčat (59,8 %). Do výskumu sa zapojilo 800 žiakov základných škôl (46 %), 486 žiakov stredných odborných škôl (27,9 %) a 447 žiakov gymnázií (25,7 %) vo veku od 13 do 19 rokov.

- Sledovali sme vplyv médií na voľný čas mládeže, zistili sme, že sledovanie televízie počas dní školského vyučovania patrí stále medzi obľúbené činnosti mládeže a to najmä na základnej škole, najmenej času sledovaniu televízie venujú gymnazisti, čo zrejme súvisí aj s vyššími nárokmi na prípravu na vyučovanie. Z hľadiska rodovej príslušnosti majú miernu prevahu dievčatá.
- Záujem o sledovanie televízie klesá so stúpajúcim vekom, viac 16 a 17 ročných respondentov vôbec televíziu nesleduje, táto veková kategória voľný čas trávi viac v kine, na koncertoch modernej hudby a na diskotékach.
- Menší záujem má mládež o počítačové hry, videohry, hry na mobiloch, on-line hry, Gameboy, Nintendo. Tieto obľubujú najviac žiaci základných škôl, pričom chlapci im venujú celkovo oveľa viac času ako dievčatá. So stúpajúcim vekom a prechodom na strednú školu záujem výrazne klesá.
- Internetová komunikácia patrí medzi dôležitú formu dorozumievania medzi mládežou, využíva ju až 93 % respondentov, viac obľúbená je u dievčat. Záujem o internetovú komunikáciu so stúpajúcim vekom rastie, najmenej ju využívajú žiaci základných škôl
- Aj surfovanie na internete a prezeranie webových stránok patrí medzi obľúbené činnosti mládeže v dňoch školského vyučovania, venuje sa mu až 91,1 % respondentov, pričom medzi chlapcami a dievčatami nie sú podstatnejšie rozdiely. Najmenej času venujú surfovaniu počas školských dní žiaci odborných škôl.
- Pri porovnaní podľa veku z výskumu vyplynulo, že počet tých, ktorí surfujú viac ako 3 hodiny je najvyšší v kategórii štrnásťročných a pätnásťročných, čo potvrdilo predchádzajúce zistenie, že najviac počas školských dní surfujú žiaci základných škôl.
- Voľný čas využívajú respondenti aj na návštevu kultúrnych podujatí, z nich najviac navštevujú kino, ktoré obľubujú všetci bez ohľadu na typ navštevovanej školy, rodovej príslušnosti či veku. Veľký záujem majú študenti stredných škôl o návštevu diskoték, divadla a o koncerty modernej hudby.
- Celkovo najmenej respondenti navštevujú koncerty vážnej hudby. Je to pravdepodobne aj dôsledok zrušenia tzv. výchovných koncertov, ktoré školy organizovali a zároveň aj výzva pre knižnice, ktoré majú hudobné oddelenia, aby pripravovali viac aktivít na propagáciu vážnej hudby.
- S prechodom na stredný stupeň stúpa u mládeže záujem o diskotéky, najviac navštevujú diskotéky sedemnásťroční a osemnásťroční a to najmä žiaci odborných škôl.
- V pracovných dňoch nečíta vôbec knihy takmer polovica respondentov (až 46,4 %). Veľké rozdiely sú medzi jednotlivými demografickými skupinami, najmä v porovnaní podľa rodovej príslušnosti: dievčatá čítajú viac ako chlapci, až 60,7 % chlapcov vôbec knihy nečíta počas dní školského vyučovania.
- Najviac čitateľov je vo veku 13 a 14 rokov, s pribúdajúcim vekom rastie počet nečitateľov, čo môže byť dôsledkom väčších nárokov na študijné povinnosti, ale aj uprednostnením iných voľnočasových aktivít a využívaní elektronických médií (sledovanie televízie, internetová komunikácia, surfovanie resp. návšteva kina, koncertu, diskotéky).

- Mládež počas víkendov uprednostňuje trávenie času s kamarátmi, táto alternatíva bezkonkurenčne zvíťazila v každej demografickej skupine, alternatíva „pri počítači“ skončila na treťom mieste, tesne za alternatívou „pri rodine“.
- Čítanie časopisov zaberá mládeži oveľa menej času ako ich aktivity na internete. Časopisy nečíta počas školských dní až 36,4 % respondentov, najviac respondentov, až 57,5 %, číta časopisy počas dní školského vyučovania nanajvýš 1 hodinu, viac ako 3 hodiny číta časopisy počas školského dňa len minimum respondentov, čo pravdepodobne súvisí aj s rozsahom časopisov, na prečítanie časopisu postačí maximálne 1 hodina.
- Najviac čítajú časopisy žiaci základných škôl vo veku 13 – 14 rokov, čo súvisí pravdepodobne aj s tým, že najmä na základných školách učitelia častokrát žiadajú, aby žiaci odoberali časopis potrebný napr. pri výučbe cudzieho jazyka.
- Knižnice a služby ponúkané knižnicami nezohrávajú pri získavaní informácií a trávení voľného času mladých ľudí významnejšiu úlohu. Ich služby využíva len polovica opýtaných, pričom viacej respondentov navštevuje inú ako školskú knižnicu.
- Podobne je to aj s frekvenciou návštevnosti – viacej ako polovica respondentov knižnicu navštevujú nepravidelne, len ak niečo potrebuje.
- Chlapci navštevujú knižnice v podstatne menšej miere ako dievčatá. Najviac respondentov, ktorí knižnicu nenavštevujú vôbec je v skupine 13 a 15 ročných respondentov, t. j. žiakov základných škôl, najviac pravidelných návštevníkov knižnice je medzi gymnazistami.
- Najviac využívanou službou sú absenčné výpožičky, podujatia v knižnici najviac navštevujú najmladší respondenti, t. j. žiaci základných škôl. S narastajúcim vekom záujem o návštevu podujatí rapídne klesá.
- Mládeži v knižniciach najviac chýbajú nové knihy, moderné zariadenie a vybavenie knižnice a je na zamyslenie, že im chýbajú aj príjemní pracovníci knižnice.
- Nízka návštevnosť verejných knižníc je spôsobená najmä tým, že mládež v tomto veku čítanie nebaví a využíva iné informačné zdroje (internet, kamaráti).
- Hlavným zdrojom informácií pre mládež je internet, ktorý preferujú všetky sledované vekové kategórie a takmer všetci, až 97,7 %, hľadá informácie na internete, len 32,9 % využíva ako zdroj informácií knihy. Výrazný rozdiel vo využívaní kníh je z hľadiska rodovej príslušnosti, dievčatá predbiehajú chlapcov takmer o sto percent. Chlapci viac obľubujú elektronické zdroje a informácie od kamarátov.
- Potešujúce je, že návštevníci knižníc čítajú najviac a čas strávený pri internete je u nich podstatne nižší od predchádzajúcej skupiny.
- Návštevníci knižníc čítajú viac ako tí, ktorí knižnice nenavštevujú, výrazne menej využívajú internet a len minimum z nich odpisuje od spolužiakov.
- Napriek tomu, že väčšina respondentov uvádza, že počas školského dňa nemá okrem školy na nič čas, výsledky prieskumu jednoznačne dokazujú, že priestor na voľnočasové aktivity mladí ľudia majú, uprednostňujú však iné aktivity ako návštevu knižníc (napríklad kino, koncerty modernej hudby, diskotéku).
- Existuje priama súvislosť medzi požiadavkami učiteľov na čítanie a návštevnosťou knižníc u mládeže, mládež v prípade, keď učitelia nevyžadujú povinné čítanie (až 65,6 % z nich) nenavštevuje žiadnu knižnicu a číta minimálne, až 85,6 % z nich neprečítalo minulý rok ani jednu knihu povinného čítania.
- Návšteva kultúrnych podujatí čiastočne predstavuje pre návštevnosť knižníc konkurenciu, najmä tak obľúbené návštevy kina a diskoték (špeciálne u 16 a 17 ročnej mládeže).
- Potvrdila sa dôležitosť vplyvu rodinného zázemia pri rozvoji čitateľskej a informačnej gramotnosti mládeže. Ak sú knihy a čítanie súčasťou rodinného života, siahnu mladí ľudia po nich pri vyhľadávaní informácií častejšie.

- Potvrzuje to aj fakt, že najviac v detstve čítali gymnazistom, viac čítali dievčatám ako chlapcom. Je pravdepodobné, že záľubu v čítaní získali možno aj vďaka pravidelnému predčítavaniu v detstve.
- Návyk na čítanie a potrebu kultúrneho vyžitia prostredníctvom kníh sa pravdepodobne vypestoval skôr v rodinách kde majú doma knihy, výskum potvrdil, že respondenti, ktorí nemajú doma vlastné knihy, majú menšiu potrebu čítania a menej navštevujú knižnice, naopak, tí, ktorí majú domácu knižnicu, navštevujú aj iné knižnice.
- Status knihy, ako zdroja nových a zaujímavých poznatkov ako i zábavy, respondenti svojimi vyjadreniami v dotazníkoch potvrdzujú.
- Prestíž knihy ako zdroja informácií sa zvyšuje v závislosti od dosiahnutého stupňa vzdelania, typu školy a vyššieho veku respondentov.

ZÁVER

Podpora a rozvoj čítania a čitateľskej gramotnosti je jednou z najdôležitejších úloh knižníc. Knižnice a profesijné knihovnícke organizácie Slovenská asociácia knižníc a Spolok slovenských knihovníkov venujú podpore čítania, upevňovaniu čitateľských návykov, rozvoju čitateľskej gramotnosti veľkú pozornosť. Organizujú množstvo akcií na podporu čítania, jednou z nich bol aj priekopnícky výskum Čítanie mládeže v Bratislavskom kraji, ktorý uskutočnili v roku 2009 a metodika a forma interpretácie ktorého bola použitá aj v našom výskume. Na podnet Slovenskej asociácie knižníc sa do tohto výskumu zapojili aj ostatné kraje, krajské a regionálne knižnice spracovali výsledky za jednotlivé kraje a následne budú výsledky analyzované a spracované za celé Slovensko v komparácii s výsledkami z výskumu realizovaného v roku 2009.

Cieľom výskumu bolo získať informácie o informačných potrebách a požiadavkách sledovanej kategórie respondentov, a tak prispôbiť ponuku knižníc požiadavkám respondentov. Výskum potvrdil, že práve u tejto vekovej kategórie sú v návštevnosti a vo využívaní služieb knižníc veľké rezervy a knižnice, napriek svojim aktivitám, zameraných pre túto cieľovú skupinu, majú veľké rezervy pri získavaní čitateľov z radov mládeže. Mnohé verejné knižnice pravidelne na začiatku školského roka oslovujú základné, stredné i vysoké školy s ponukou podujatí pre rôzne vekové kategórie, od žiakov materských škôl až po nami sledovanú vekovú kategóriu 15 až 18 ročnej mládeže. V súvislosti s prechodom žiakov na strednú školu knižnice pravidelne pripravujú pre študentov prvých ročníkov stredných škôl informačné hodiny a exkurzie, aby tak pomohli študentom zorientovať sa pri hľadaní informácií potrebných k štúdiu. Zistené údaje nie sú pre knižnice, podobne ako vo výskume v roku 2009, priaznivé, viac ako polovica respondentov (53,5 %) uviedla, že nenavštevuje žiadnu knižnicu, 30,3 % navštevuje inú, pravdepodobne verejnú knižnicu a najmenej len 23,9 % navštevuje školskú knižnicu. Najviac respondentov, ktorí knižnicu nenavštevujú vôbec, je vo veku 13 a 15 rokov, teda sú to žiaci základných škôl. Knižnice by mali zamerať svoju pozornosť na túto vekovú skupinu a osloviť základné školy s atraktívnou ponukou podujatí, zameranou špeciálne pre túto vekovú skupinu.

Z výskumu ďalej vyplynulo, že návšteva knižnice priamo nezávisí a nie je ovplyvnená zaťaženosťou mládeže školskými povinnosťami, ale je skôr výsledkom spôsobu trávenia ich voľného času a prioritami, ktoré si zvolili. Všeobecne mládež považuje knižničný fond za málo atraktívny, zastaraný a neaktuálny, v školských aj verejných knižniciach im chýbajú nové knihy, ktoré z finančných dôvodov knižnice nemôžu nakupovať podľa svojich potrieb a nepáčia sa im ani priestory a zariadenie knižníc. Tieto dôvody však nie sú jedinou príčinou nízkej návštevnosti knižníc, z výskumu vyplynulo, že mládež v sledovaných vekových kategóriách čítanie jednoducho nebaví. Z výskumu vyplynulo aj zistenie, že tradičné tlačené médiá ako zdroj informácií pre pracovné úlohy strácajú svoje postavenie. Pri získavaní informácií potrebných na riešenie školských domácich úloh súčasná mládež jednoznačne, najviac zo všetkých médií, uprednostňuje internet. Knihy ako zdroj informácií využívajú jednoznačne najviac používatelia knižníc (51,7 %), kým mládež, ktorá nenavštevuje žiadnu knižnicu, číta menej a uprednostňuje informácie od kamarátov a z internetu. Mládež často uprednostní pred náročnejším štúdiom a hľadaním informácií v knihách internet aj z dôvodu možnosti jednoduchého skopírovania a vytlačenia materiálov, prípadne informácie čerpá od spolužiakov alebo, v tom lepšom prípade, zo svojej vlastnej knižnice. Za posledné dva roky sa internet na Slovensku stal všeobecne dostupnejším, či už v knižniciach vďaka projektu Ministerstva kultúry Slovenskej republiky Verejný internet v knižniciach Slovenskej republiky, do ktorého sa zapojilo spolu 10 verejných knižníc trnavského kraja a aj v domácnostiach, čo sa prejavilo aj vo väčšom využívaní tohto zdroja.

Pred pedagógmi aj pred knižnicami stojí neľahká úloha, aby mládež pri vyhľadávaní informácií bezhlavo nevyužívala len ľahšie získateľné informácie z internetu, ktorých kvalita je často diskutabilná, ale aby uprednostnila ako hlavný informačný zdroj knihy.

Vo výskume sme sledovali, či pedagógovia vyžadujú od žiakov odporúčané čítanie, aké zdroje žiaci využívajú pri hľadaní informácií. Z výsledkov vyplynulo, že existuje priama súvislosť medzi požiadavkami učiteľov na čítanie a návštevnosťou knižníc u mládeže, mládež v prípade, keď učitelia nevyžadujú povinné čítanie (až 65,6 % z nich) nenavštevuje žiadnu knižnicu, až 85,6 % z nich neprečítalo minulý rok ani jednu knihu povinného čítania. Mládež, ktorá nenavštevuje žiadnu knižnicu na vyhľadávanie informácií využíva internet a odpisuje od kamarátov. Návštevníci knižníc čítajú viac ako tí, ktorí knižnice nenavštevujú. Z výskumu vyplynulo, že čítanie odporúčanej literatúry kladie síce zvýšené nároky na voľný čas žiakov, ale ak pedagógovia nevyžadujú od žiakov čítanie odporúčanej literatúry, výrazne rastie počet žiakov, ktorí nenavštevujú žiadnu knižnicu, nemajú motiváciu – podnet, aby knižnicu navštívili. Čitateľské zručnosti si však človek neosvojí sám od seba, je potrebné vhodné vedenie rodičov v spolupráci so školou a knižnicou už od útleho veku dieťaťa. Z výskumu vyplynulo, že nezáujem o čítanie je výraznejší v rodinách bez vlastnej knižnice. Treba podchytiť záujem mládeže o čítanie ako v rodinách tak aj v knižniciach. Pri dopĺňovaní knižničných fondov knižníc sa zamerať na akvizíciu tematických žánrov, ktoré mládež preferuje.

Úlohou knižníc by však nemal byť konkurenčný boj s internetovými službami, ale knižnice by mali byť miestom, kde čitateľov naučia vyhľadávať, triediť, spracúvať a selektovať relevantné informácie z dôveryhodných zdrojov.

Príloha 1

Zastúpenie respondentov z jednotlivých škôl vo výskume – typ školy

Základné školy

Základná škola Dojč, Dojč 137, 906 02 Dojč
Základná škola, Jilemnického ul. 204/11, 929 01 Dunajská Streda
Základná škola, Smetanov háj 286/9, 929 01 Dunajská Streda
Základná škola, Sídliisko SNP1415/49, 926 01 Galanta
Základná škola s materskou školou Gbely, Pionierska 697, 908 45 Gbely
Základná škola, Podzámska č. 35, Hlohovec
Základná škola, Koperníkova č. 25, Hlohovec
Základná škola M.R. Štefánika, Vajanského 35, 921 01 Piešťany
Základná škola, Holubyho 15, 921 01 Piešťany
Základná škola, Komenského ulica 959, 905 01 Senica
Základná škola Juraja Fándlyho, Ul. Fándlyho 763/7A, 926 01 Sereď
Základná škola Mateja Bela, Kláštorná 4, 931 01 Šamorín
Základná škola J. A. Komenského, Nám. B. Bartóka 497/20, 932 01 Veľký Meder
Základná škola, Gorkého 21, 917 02 Trnava
Základná škola, Ulica Atómová , 917 01 Trnava
Základná škola Kornela Mahra, Ulica Kornela Mahra 11, 917 08 Trnava

Gymnázia

Gymnázium Ladislava Dúbravu, Smetanov háj 285/8, 929 01 Dunajská Streda
Gymnázium Janka Matúšku. Štvrť SNP 1004/34. 924 01 Galanta
Gymnázium Ivana Kupca, Komenského č. 13, Hlohovec
Gymnázium Pierra de Coubertina, Nám. SNP 9, 921 26 Piešťany
Gymnázium Ladislava Novomeského, Dlhá 1037/12, 905 40 Senica
Gymnázium Františka Víťazoslava Sasinka Skalica, Námestie slobody 3, 909 01 Skalica
Gymnázium M. Corvina, s vyuč. jaz. maď., Bratislavská 38, 932 12 Veľký Meder
Športové gymnázium Jozefa Herdu, J. Bottu 31, 917 00 Trnava
Gymnázium Angely Merici, Hollého, 917 01 Trnava

Stredné odborné školy

Obchodná akadémia, Mládežnícka 158/5. 926 01 Sereď
Obchodná akadémia, Kukučínova 2, 917 01 Trnava
Stredná zdravotnícka škola, Športová ul. 349/34, 929 01 Dunajská Streda
Stredná odborná škola, Nerudova č. 13, Hlohovec
Stredná priemyselná škola elektrotechnická, Nám. SNP 8, 921 69 Piešťany
Stredná odborná škola obchodu a služieb, Mojmirova 99/28, 92171 Piešťany
Stredná odborná škola technická, Nová 5245/9, 92101 Piešťany
Obchodná akadémia, Dlhá 256, 905 80 Senica
Súkromná stredná odborná škola podnikania, Hollého 1380, 905 01 Senica
Stredná priemyselná škola, Komenského 1, 917 00 Trnava
Stredná odborná škola polytechnická Trnava, Koniarekova 17, 918 50 Trnava
Združená stredná škola obchodu a služieb, Z. Kodálya 765/35, 924 01 Galanta

Príloha 2

Zastúpenie respondentov z jednotlivých škôl vo výskume – okres

Okres Dunajská Streda

Základná škola, Jilemnického ul.204/11, 929 01 Dunajská Streda
Základná škola, Smetanov háj 286/9, 929 01 Dunajská Streda
Základná škola Mateja Bela, Kláštorná 4, 931 01 Šamorín
Základná škola J. A. Komenského, Nám. B. Bartóka 497/20, 932 01 Veľký Meder
Gymnázium Ladislava Dúbravu, Smetanov háj 285/8, 929 01 Dunajská Streda
Gymnázium M. Corvina, s vyuč. jaz. maď., Bratislavská 38, 932 12 Veľký Meder
Stredná zdravotnícka škola, Športová ul. 349/34, 929 01 Dunajská Streda

Okres Galanta

Základná škola Juraja Fándlyho, Ul. Fándlyho 763/7A, 926 01 Sereď
Základná škola, Sídlisko SNP1415/49, 926 01 Galanta
Gymnázium Janka Matúšku. Štvrť SNP 1004/34. 924 01 Galanta
Obchodná akadémia, Mládežnícka 158/5. 926 01 Sereď
Združená stredná škola obchodu a služieb, Z. Kodálya 765/35, 924 01 Galanta

Okres Hlohovec

Základná škola, Ulica Podzámska č. 35, Hlohovec
Základná škola, Ulica Koperníkova č. 25, Hlohovec
Stredná odborná škola, Nerudova č. 13, Hlohovec
Gymnázium Ivana Kupca, Komenského č. 13, Hlohovec

Okres Piešťany

Základná škola M.R. Štefánika, Vajanského 35, 921 01 Piešťany
Základná škola, Holubyho 15,921 01 Piešťany, 8. ročník – 20 žiakov
Gymnázium Pierra de Coubertina, Nám. SNP 9, 921 26 Piešťany
Stredná priemyselná škola elektrotechnická, Nám. SNP 8, 921 69 Piešťany
Stredná odborná škola obchodu a služieb, Mojmírova 99/28, 92171 Piešťany
Stredná odborná škola technická, Nová 5245/9, 92101 Piešťany

Okres Skalica

Základná škola s materskou školou Gbely, Pionierska 697, 908 45 Gbely
Gymnázium Františka Viťazoslava Sasinka Skalica, Námestie slobody 3, 909 01 Skalica

Okres Senica

Základná škola Dojč, Dojč 137, 906 02 Dojč
Základná škola, Komenského ulica 959, 905 01 Senica
Gymnázium Ladislava Novomeského, Dlhá 1037/12, 905 40 Senica
Obchodná akadémia, Dlhá 256, 905 80 Senica
Súkromná stredná odborná škola podnikania, Hollého 1380, 905 01 Senica

Okres Trnava

Základná škola, Gorkého 21, 917 02 Trnava

Základná škola, Ulica Atómová , 917 01 Trnava

Základná škola Kornela Mahra, Ulica Kornela Mahra 11, 917 08 Trnava

Stredná priemyselná škola, Komenského 1, 917 00 Trnava

Gymnázium Angely Merici, Hollého, 917 01 Trnava

Športové gymnázium Jozefa Herdu, J. Bottu 31, 917 00 Trnava

Obchodná akadémia, Kukučínova 2, 917 01 Trnava

Stredná odborná škola polytechnická Trnava, Koniarekova 17, 918 50 Trnava

PRIESKUM ČÍTANIA V TRNAVSKOM SAMOSPRAVNOM KRAJI

Dotazník pre žiakov 8. a 9. ročníkov základných škôl a 2. ročníkov stredných škôl

Milý žiak/milá žiačka, študent/študentka,

pripravili sme pre teba dotazník, ktorého cieľom je zistiť, aký vzťah majú mladí ľudia ku knihám a k čítaniu. Dotazník je anonymný, čo znamená, že pedagógovia vašej školy sa vôbec nedozvedia, ako si odpovedal/odpovedala, ani zaň nedostaneš známku. Prosíme ťa o pravdivé a presné odpovede, ktoré nám zaručia zmysluplnosť výsledkov tohto prieskumu. Zaujímajú nás tvoje názory, preto prosíme, aby si sa neradil/neradila so spolužiakmi. Dotazník vyplňaj samostatne. Pomôžeš nám tým zistiť, ako sme na tom s čítaním, so službami knižníc, čo knihy znamenajú pre mladú generáciu. Výsledky prieskumu budú zverejnené začiatkom roka 2011 v tlači, rozhlase, televízii aj na internete.

Dotazník obsahuje 50 otázok. Pri každej otázke máš uvedenú možnosť spôsobu odpovede - správne odpovede sa buď krúžkujú alebo vypisujú slovne. Ak niečomu nebudeš rozumieť alebo si nebudeš istý/istá odpoveďou, môžeš sa poradiť s anketárom – inštruktorom. Toho sa môžeš spýtať na hociktorú otázku, ktorá ti nie je jasná. Stačí zdvihnúť ruku - on príde k tebe.

Názov príslušnej knižnice, ktorá výskum realizovala

* * * * *

Základné údaje o tebe

1. Navštevujem:

- 1 základnú školu
- 2 strednú odbornú školu
- 3 gymnázium
- 4 odborné učilište

2. Som:

- 1 chlapec
- 2 dievča

3. Mám:

..... rokov

4. Koľko času venuješ počas školského dňa sledovaniu televízie?

- 1 televíziu počas školských dní nikdy nesledujem
- 2 najviac 1 hodinu
- 3 1 - 3 hodiny
- 4 viac ako 3 hodiny

5. Koľko času venuješ počas školského dňa hraniu počítačových hier, videohier, vrátane hier na mobile, on-line hier, Gameboy, Nintendo?

- 1 hry počas školských dní nikdy nehram
- 2 najviac 1 hodinu
- 3 1 - 3 hodiny
- 4 viac ako 3 hodiny

6. Koľko času venuješ počas školského dňa komunikácii s priateľmi, príbuznými a známymi cez internet, napr. e-mail, chat, ICQ a podobne?

- 1 internetovej komunikácii sa počas školských dní nikdy nevenujem
- 2 najviac 1 hodinu
- 3 1 - 3 hodiny
- 4 viac ako 3 hodiny

7. Koľko času venuješ počas školského dňa prezeraniu internetových (webových) stránok, surfovaniu?

- 1 surfovaniu sa počas školských dní nikdy nevenujem
- 2 najviac 1 hodinu
- 3 1 - 3 hodiny
- 4 viac ako 3 hodiny

8. Koľko času venuješ počas školského dňa čítaniu časopisov?

- 1 časopisy počas školských dní nikdy nečítam
- 2 najviac 1 hodinu
- 3 1 - 3 hodiny
- 4 viac ako 3 hodiny

9. Ktorej z uvedených činností venuješ najviac času počas víkendov?
(Môžeš zakrúžkovať viac možností)

- 1 s kamarátmi
- 2 s rodinou
- 3 pri počítači
- 4 chodím do prírody
- 5 športujem
- 6 čítam
- 7 sledujem televíziu
- 8 iné – uved' .....
- 9 nemám voľný čas

V nasledujúcich otázkach sa ťa budeme pýtať na knihy a ich čítanie. Upozorňujeme však, že nemyslíme školské učebnice!

10. Koľko času venuješ počas školského dňa čítaniu kníh?

- 1 knihy v pracovných dňoch nikdy nečítam
- 2 nanajvýš 15 minút
- 3 1 – 2 hod.
- 4 viac ako 2 hodiny

11. Kedy si naposledy čítal knihu (nie učebnicu)?

(Kto knihy nečíta, neodpovedá)

- 1 včera alebo dnes
- 2 pred týždňom
- 3 pred mesiacom
- 4 pred polrokom
- 5 pred viac ako rokom
- 6 iné (uved') .....

12. Označ dôvody, prečo čítaš

(Vypĺňajú len tí, ktorí čítajú knihy - môžeš zakrúžkovať viac možností)

- 1 čítanie ma baví
- 2 čítanie rozvíja moje myslenie aj vyjadrovanie
- 3 čítaním sa vzdelávam
- 4 kvôli škole, rodičom
- 5 iný dôvod (uved' aký): .....

13. Označ dôvody, prečo nečítaš

(Vypĺňajú len tí, ktorí nečítajú knihy - môžeš zakrúžkovať viac možností)

- 1 nemám na čítanie čas
- 2 čítanie je únavné, radšej si pozriem film
- 3 nebaví ma to
- 4 iný dôvod (uved' aký): .....

14. Máte doma vlastné knihy?

- 1 áno
- 2 nie

15. Koľko kníh približne máte doma?

- 1 20 kníh
- 2 50 kníh
- 3 100 kníh
- 4 neviem

16. Niektorí učitelia slovenského jazyka dávajú žiakom povinné (odporúčané) čítanie. Koľko kníh povinného čítania si v minulom školskom roku prečítal/prečítala?

- 1 naši učitelia to od nás to nevyžadujú
- 2 neprečítal/a som ani jednu knihu
- 3 prečítal/a som 1 knihu
- 4 2 knihy
- 5 3 a viac kníh
- 6 všetko, čo som potreboval/a som našiel/našla na internete
- 7 všetko, čo som potreboval/a som odpísal/a od spolužiaka

17. Niektorí učitelia dávajú žiakom aj rôzne domáce úlohy (referáty, eseje,...), ktoré sa nedajú urobiť len podľa učebnice. Ako často si v minulom školskom roku musel/a získať informácie aj z iných zdrojov?

- 1 nikdy
- 2 výnimočne
- 3 dosť často
- 4 pravidelne
- 5 neviem

18. Ak si také úlohy dostával/a, kde si informácie hľadal/a?

(Môžeš zakrúžkovať viac možností)

- 1 v internete
- 2 v knihách
- 3 v časopisoch
- 4 CD ROM, DVD, rozhlase, televízii
- 5 od kamarátov a spolužiakov
- 6 inde – uveď kde: .....

19. Ak máš hobby alebo krúžky, ktoré vyžadujú odborné informácie, kde ich získavaš?

(Môžeš zakrúžkovať viac možností)

- 1 nemám takéto hobby ani krúžky
- 2 z internetu
- 3 z kníh
- 4 z časopisov
- 5 z CD ROM, DVD, rozhlasu, televízie
- 6 od kamarátov
- 7 iné - uveď: .....

Teraz si prečítaj niekoľko výrokov. Tvojou úlohou je ku každému z nich uviesť, nakoľko s ním súhlasíš.

(Pri každej otázke zakrúžkuj jednu z možností)

21. Čítanie kníh je dobrá zábava

1 úplne súhlasím   2 čiastočne súhlasím   3 skôr nesúhlasím   4 vôbec nesúhlasím

22. Je len málo dobrých kníh

1 úplne súhlasím   2 čiastočne súhlasím   3 skôr nesúhlasím   4 vôbec nesúhlasím

23. Dobrých kníh je veľa, ale ťažké je si z nich vybrať

1 úplne súhlasím   2 čiastočne súhlasím   3 skôr nesúhlasím   4 vôbec nesúhlasím

24. Rodičia ma nútia do čítania

1 úplne súhlasím   2 čiastočne súhlasím   3 skôr nesúhlasím   4 vôbec nesúhlasím

25. V knihách je veľa zaujímavého a múdreho

1 úplne súhlasím   2 čiastočne súhlasím   3 skôr nesúhlasím   4 vôbec nesúhlasím

26. V internete je viac informácií ako v knihách

1 úplne súhlasím   2 čiastočne súhlasím   3 skôr nesúhlasím   4 vôbec nesúhlasím

27. Kto číta veľa kníh je múdrejší

1 úplne súhlasím   2 čiastočne súhlasím   3 skôr nesúhlasím   4 vôbec nesúhlasím

28. V školských dňoch nemám čas chodiť do knižnice

1 úplne súhlasím   2 čiastočne súhlasím   3 skôr nesúhlasím   4 vôbec nesúhlasím

29. V školských dňoch nemám okrem školy na nič čas

1 úplne súhlasím   2 čiastočne súhlasím   3 skôr nesúhlasím   4 vôbec nesúhlasím

30. Obrázky si v knihe alebo časopise pozriem rád/rada, ale čítanie je pre mňa zdĺhavé

1 úplne súhlasím   2 čiastočne súhlasím   3 skôr nesúhlasím   4 vôbec nesúhlasím

31. Neuznávam spolužiakov, ktorí čítajú veľa kníh.

1 úplne súhlasím   2 čiastočne súhlasím   3 skôr nesúhlasím   4 vôbec nesúhlasím

---

Ako často navštevuješ kultúrne podujatia?

(Pri každej otázke zakrúžkuj jednu z možností)

32. Kino

1/ viackrát do roka   2/ 1x do roka   3/ viackrát za mesiac   4/ 1x za mesiac   5/ nikdy

33. Divadlo

1/ viackrát do roka 2/ 1x do roka 3/ viackrát za mesiac 4/ 1x za mesiac 5/ nikdy

34. Diskotéka

1/ viackrát do roka 2/ 1x do roka 3/ viackrát za mesiac 4/ 1x za mesiac 5/ nikdy

35. Koncert modernej hudby

1/ viackrát do roka 2/ 1x do roka 3/ viackrát za mesiac 4/ 1x za mesiac 5/ nikdy

36. Koncert vážnej hudby

1/ viackrát do roka 2/ 1x do roka 3/ viackrát za mesiac 4/ 1x za mesiac 5/ nikdy

37. Výstavy

1/ viackrát do roka 2/ 1x do roka 3/ viackrát za mesiac 4/ 1x za mesiac 5/ nikdy

38. Navštevuješ knižnicu?

(Pokiaľ navštevuješ viac knižníc, môžeš zakrúžkovať viac možností)

- 1 nie, žiadnu
- 2 áno, školskú
- 3 áno, inú – uveď akú (názov): .....

39. Ako často navštevuješ knižnicu?

(Kto knižnicu nenavštevuje, neodpovedá.)

- 1 nepravidelne, len keď niečo potrebujem a nenájdem inde
- 2 len povinne so školou
- 3 pravidelne aspoň raz za mesiac
- 4 viackrát za mesiac

40. Aká je vaša školská knižnica?

(Otázka sa týka len tých, ktorí chodia do školskej knižnice. Môžeš zakrúžkovať viac možností)

- 1 sú v nej dobré knihy a je ich dost'
- 2 je v nej málo nových kníh
- 3 nevyhovujú mi otváracie hodiny
- 4 nepáčia sa mi priestory alebo zariadenie knižnice
- 5 knižnica nefunguje

41. Ak okrem školskej knižnice chodíš aj do nejakej inej knižnice, čo si o nej myslíš?

(Otázka sa týka tých, ktorí chodia do inej, nielen školskej, knižnice. Môžeš zakrúžkovať viac možností)

- 1 sú v nej dobré knihy a je ich dost'
- 2 je v nej málo nových kníh
- 3 nevyhovujú mi otváracie hodiny
- 4 nepáčia sa mi priestory alebo zariadenie knižnice
- 5 mám problém, či ísť do oddelenia pre deti a mládež alebo do oddelenia pre dospelých
- 6 iné (uveď čo): .....

42. Ktoré služby v knižnici využívaš najčastejšie?

(Môžeš zakrúžkovať viac možností)

- 1 požičiavam si knihy domov
- 2 čítam knihy a časopisy v študovni
- 3 chodím sa do knižnice radiť ohľadne písania referátov, ktoré potrebujem na vyučovanie
- 4 chodím do knižnice na internet
- 5 navštevujem podujatia v knižnici
- 6 iné (uved' čo): .....

43. Čo ti najviac chýba v knižnici, ktorú navštevuješ?

(Môžeš zakrúžkovať viac možností)

- 1 internet
- 2 elektronický katalóg
- 3 nové knihy
- 4 odborné knihy
- 5 romány
- 6 moderné zariadenie
- 7 príjemní pracovníci knižnice
- 8 iné (uved' čo): .....

44. Ak nechodíš do knižnice, uveď prečo.

(Otázka sa týka len tých, ktorí nechodia do knižnice. Môžeš zakrúžkovať viac možností)

- 1 vôbec nemám záujem o knihy
- 2 nechce sa mi
- 3 nemám čas
- 4 neviem, kde je knižnica
- 5 knižnica je príliš ďaleko
- 6 chodil som do knižnice, ale nevyhovovalo mi, aké v nej boli knihy
- 7 chodil som do knižnice, ale pracovníci knižnice neboli ochotní
- 8 teraz do knižnice nechodím, ale je možné, že začnem
- 9 iný dôvod (uved' aký): .....

45. Dostávaš od rodičov alebo príbuzných knihy?

- 1 nie, nikdy
- 2 áno, ale len výnimočne
- 3 áno, pravidelne

46. Dostávaš od kamarátov alebo spolužiakov knihy?

- 1 nie, nikdy
- 2 áno, ale len výnimočne
- 3 áno, pravidelne

47. Kto ti v detstve čítaval z kníh?

(Môžeš zakrúžkovať viac možností)

- 1 nikto
- 2 rodičia
- 3 starí rodičia
- 4 súrodenci
- 5 iní príbuzní

48. Ak ti rodičia čítali, ako si na to spomínaš?

(Otázka sa týka len tých, ktorým rodičia čítali.)

- 1 bolo to zaujímavé
- 2 bolo to príjemné
- 3 bolo to nudné
- 4 neviem, nespomínam si na žiaden pocit

49. Ako často ti v detstve čítali?

- 1 pravidelne
- 2 veľmi zriedkavo
- 3 nikdy
- 4 nepamätám si

50. Predstav si, že by vám dnes na vyučovaní rozdávali knihy. Ktorú z nasledujúceho zoznamu by si si vybral/vybrala?

(Prečítaj si celú ponuku, až potom vyber a zakrúžkuj jednu knihu)

- 1 historicko-dobrodružný román Križiak na Dunaji
- 2 vojnový román Padáky nad San Pietrom
- 3 životopisný román Osudy posledného z Habsburgovcov
- 4 rozprávkovú knihu Dunajské povesti a rozprávky
- 5 detektívny román Najťažší prípad komisára Bergsona
- 6 náboženský román Medzi Bohom, strýkom Jackom a mnou
- 7 román o živote mládeže Naša skvelá trieda proti béčkarom
- 8 ľúbostný román Marianna a mladík z obchodu
- 9 vedecko-fantastický román Kokpit zo zeleného ľadu
- 10 fantasy román Štít a meč mesta Ogdulu
- 11 hororový román Hrobka pri zámku Hornbyovcov
- 12 nevybral by som si žiadnu knihu, knihy nečítam

Ďakujeme ti za ochotu!